A HODOROGEA OLGA BOJOI

NOU!

EXERCIȚII ÎN SPRIJINUL ÎNSUȘIRII GRAMATICII

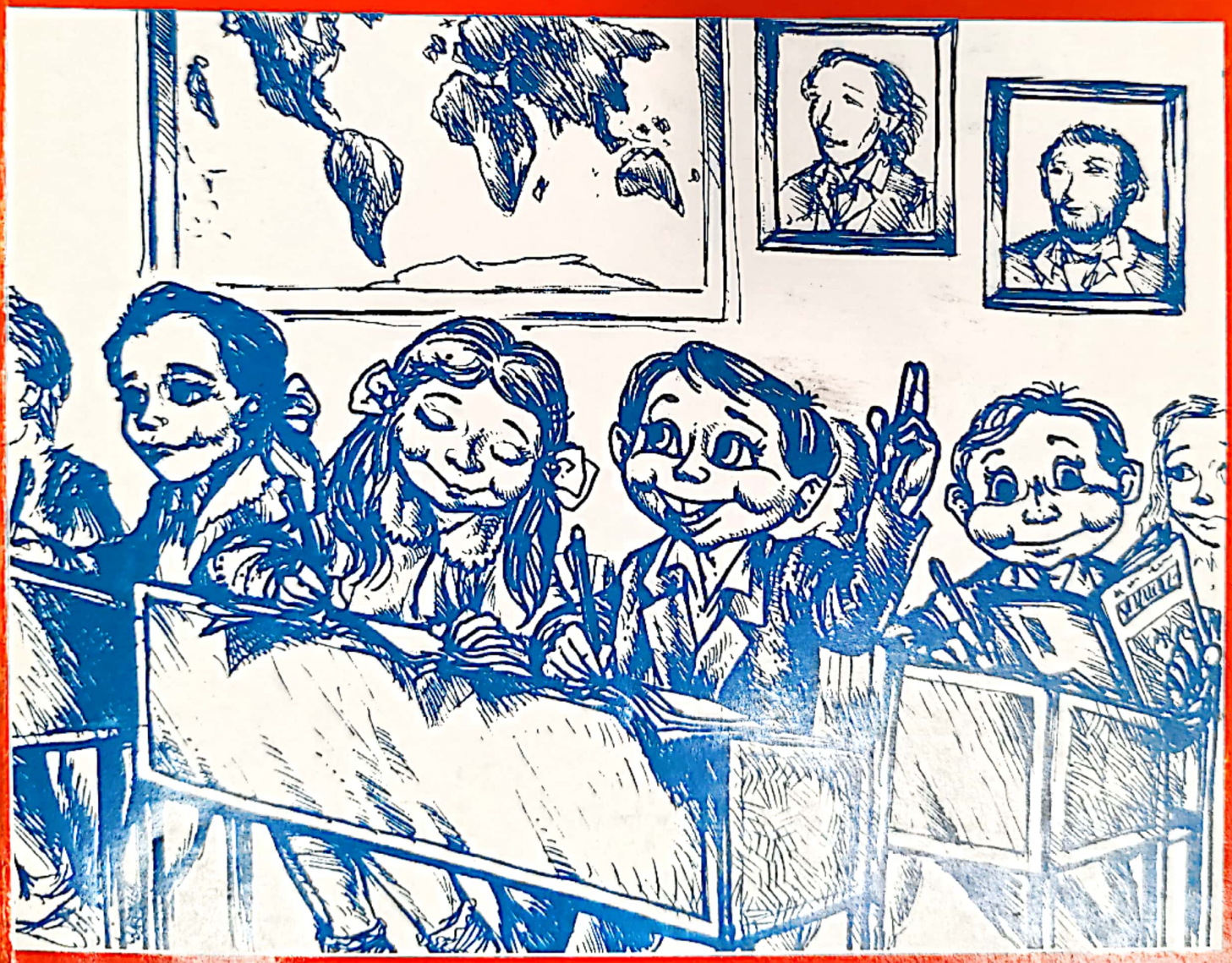

Scanned with OKEN Scanner

Universitas XXI
Editură înfiinţată de
Fundaţia *Univers XXI*
Bistriţa-Neamţ
Str. Mănăstirii nr. 731
Iaşi
Str. Fundac Moara de Vânt nr.3

Redactor : **Silvia Dram**
Tehnoredactor : **Mircea Sechelea**
Corectura executată de autor

Tiparul executat la Regia Autonomă „Monitorul Oficial"

ISBN 973-99810-2-x

Scanned with OKEN Scanner

CALIOPIA HODOROGEA OLGA BOJOI

EXERCIȚII ÎN SPRIJINUL ÎNSUȘIRII GRAMATICII

Scanned with OKEN Scanner

Argument

Obiectivul central al studiului limbii române în ciclul primar conform *curriculum-ului de Limba română* este *dezvoltarea competenţelor elementare de comunicare*, orală şi scrisă ale elevilor, precum şi familiarizarea acestora cu texte *literare şi nonliterare* semnificative pentru vârsta cuprinsă între 6/7 - 10/11 ani. Se trece astfel la o activitate centrată pe formarea de *capacităţi proprii* folosirii limbii în contexte concrete de comunicare.

Ţinând seama de acest aspect şi înţelegând rolul deosebit pe care-l vor avea orele de comunicare, am conceput o culegere de exerciţii care să vină în sprijinul elevilor şi al învăţătorilor pentru învăţarea *procedurală,* adică prin *rezolvarea de probleme,* prin *acţiunea de exploatare şi de investigare* a fenomenelor lingvistice caracteristice activităţii de comunicare. Analizând manualele de citire comparativ cu cele de ştiinţe, am observat decalajul lexical existent : multitudinea de neologisme prezente în limbajul ştiinţific nu este susţinută de textele literare, majoritatea aparţinând limbii literare de la începutul secolului.

În această situaţie am considerat necesar ca mesajele propuse să conţină un număr mai mare de neologisme aparţinând limbii literare actuale şi cu tendinţele specifice pentru noul mileniu. În felul acesta considerăm că am răspuns unei cerinţe din curriculum şi anume *conectarea studiului limbii la realităţile comunicării cotidiene propriu-zise.*

Lucrarea, prin varietatea exerciţiilor, testelor, poate contribui din plin la ameliorarea absolut necesară a mijloacelor de evaluare şi autoevaluare ca modalităţi de apreciere a propriului progres şcolar. Apelul nostru la creativitate nu a fost decât în interesul formării flexibilităţii gândirii, a imaginaţiei, încât orice elev să-şi poată adapta răspunsul la nivelul de dezvoltare concretă şi la interesele sale.

Lucrarea se adresează în acelaşi timp şi părinţilor care vor să-şi sprijine copiii în procesul de însuşire a limbii, astfel încât să facă faţă cerinţelor tuturor abiectivelor de studiu, putând recepta orice tip de limbaj.

Autoarele

Scanned with OKEN Scanner

Introducere

Învăţarea limbii române în ciclul primar are ca obiectiv central formarea competenţelor de comunicare orală şi scrisă.

Putinţa de a comunica gândurile, sentimentele şi opiniile deschide şcolarului mic porţile cunoaşterii şi ale autocunoaşterii, îl face apt pentru interacţiune şi integrare, îi favorizează devenirea profesională şi socială.

În ciclul primar, prin urmare, „ţinta" învăţării limbii române trebuie să fie în principal formarea deprinderilor elementare de comunicare sub cele patru aspecte - recepţionare şi exprimare a mesajului oral şi, respectiv, al celui scris - ceea ce impune ca metodă didactică principală *exerciţiul* pentru care e necesară o ofertă largă şi variată de exersări specifice formării capacităţilor de comunicare.

Apariţia mai multor culegeri de exerciţii pentru învăţarea limbii române în ciclul primar înseamnă o ofertă largă de alternative metodico-lingvistice din care învăţătorul poate alege ceea ce-i trebuie mai mult într-un anume moment al parcursului învăţării şi este cel mai adecvat particularităţilor de învăţare ale clasei sale.

Ce alternativă oferă culegerea de faţă pentru exersările de limbă la care trebuie supus, spre marele lui bine, şcolarul mic ?

În primul rând îi oferă o alternativă concepută în concordanţă cu obiectivele-cadru şi de referinţă ale noului curriculum de limbă română şi cu manuale alternative de *Elemente de construcţia comunicării pentru clasa a III-a şi a IV-a* aflate în circulaţie. Culegerea oferă variante de exersare pentru toate formele de activităţi de învăţare prevăzute în programa şcolară, astfel încât, parcurgând culegerea, şcolarul mic face trecerea treptată de la literă la comunicări din ce în ce mai dezvoltate.

Pentru fiecare parte a gramaticii sunt prevăzute exerciţii variate atât din punct de vedere al naturii cerinţelor, al fondului de cuvinte rulat cât şi al gradului de solicitare intelectuală ; exerciţiile se adresează, prin sporirea treptată a gradului de complexitate, tuturor categoriilor de elevi, iar prin aşa-numita „temă a performerilor" se stimulează elevii capabili de creativitate lingvistică şi literară.

Modul de ordonare a materialului lingvistic supus exersărilor cât şi cerintelor faţă de elev evidenţiază preocuparea autoarelor de a conduce şcolarul de la simpla identificare a elementului de limbă până la folosirea lui în construcţii de comunicare din ce în ce mai complexe, ceea ce relevă recurgerea la modul comunicativ-funcţional al învăţării şi centrarea pe formarea calităţilor proprii folosirii limbii române în contexte concrete de comunicare.

Exerciţiile oferite pun şi accente noi pe învăţarea unor categorii gramaticale tratate succint în manuale. Capitolul *Fonetica* oferă şi exerciţii referitoare la rolul

Scanned with OKEN Scanner

accentului în stabilirea sensului cuvântului. Capitolul *Morfologia* prevede şi exerciţii care conştientizează şcolarul asupra rolului cuvântului de legătură în vorbire şi asupra valorilor estetice ale altor categorii gramaticale în comunicare ; un loc important îl ocupă aici exerciţiile de construcţie a cuvintelor, multe inedite pentru şcolarul mic. Capitolul *Sintaxa* constituie prin natura exersărilor oferite o sinteză a capitolelor anterioare deoarece solicită la reluări interesante în plan fonetic şi morfologic în cadrul unor construcţii de comunicări. Remarcăm şi faptul că şcolarul este solicitat prin cerinţele unor exerciţii şi la elaborarea unor judecăţi de valoare asupra compoziţiilor exemplificate, i se induc elemente de teorie literară şi i se antrenează creativitatea literar-artistică.

Exerciţiile de limbă propuse *lărgesc şi nuanţează considerabil vocabularul* şcolarului mic pentru că i se oferă sau este solicitat în diverse moduri la utilizarea unor cuvinte noi pentru el : termeni ştiinţifici, neologisme, cuvinte şi expresii adaptate din alte limbi, care au intrat în vorbirea curentă şi pe care manualele de citire nu le cuprind.

Tipologia variată a exerciţiilor prezentate în culegerea de faţă are la bază mai ales *diversitatea* solicitărilor faţă de şcolar, situaţiile noi şi interesante pentru el de construcţii de cuvinte şi comunicări ce-l fac să aibă bucuria unor „noi cuceriri" în planul lexical sau al construcţiei comunicării.

Punctele de sprijin oferite pentru rezolvarea unor exerciţii - prin prezentarea unor „modele" de rezolvare sau reactualizarea unor definiţii şi reguli gramaticale strict necesare - asigură pentru toate categoriile de şcolari condiţii de obţinere a satisfacţiilor în urma muncii depuse, întăresc învăţarea şi-l apropie pe şcolar de studiul limbii române.

Încheierea fiecărui capitol cu o serie de teste tip grilă oferă posibilitatea unei evaluări operative şi concludente.

Culegerea de faţă este o ofertă editorială destinată în primul rând învăţătorilor, cărora le diversifică şi lărgeşte gama de mijloace de adâncire a studiului limbii române în scopul formării la şcolarul mic a competenţelor elementare de comunicare şi le stimulează comportamentul creativ în actul didactic.

Lucrarea este de un real folos şcolarilor din clasele III-IV pentru care oferă spre rezolvare întreaga gamă de exerciţii gramaticale pe baza cărora îşi formează abilităţi necesare unei comunicări corecte, anticipând solicitările manualelor de clasa a V-a şi ajutându-l să descopere virtuţile estetice şi formative ale limbii române.

Modalitatea de concepere a lucrării, transpunerea în cerinţe concordante cu capacităţile cognitive specifice şcolarului mic a materialului lingvistic destinat învăţării relevă îmbinarea benefică a pregătirii ca specialist a celor două autoare - profesoare de limba şi literatura română - cu experienţă metodică şi de formator pe care au dobândit-o în calitate de profesoare ale Şcolii Normale „Vasile Lupu" din Iaşi.

Profesor gr.I **Georgeta Petrea**
Şef al Catedrei de Pedagogie de la
Şcoala Normală „Vasile Lupu" Iaşi

Scanned with OKEN Scanner

FONETICA (LITERA, SILABA, CUVÂNTUL)

OPOZIŢII FONOLOGICE

Exerciţiul Nr. 1

Se dau cuvintele : afla, rod, agil, cod, cot, ajur, al, animal, (a) adia, aril (subs. chimică), avat, (peşte răpitor), bol, (ceaşcă sferică), crap, gard, graf (noţiune matematică), iad, iod, ion, (termen chimic), iov, (specie de salcie), şan (calapod), mac, na, pot.

Cerinţe :

a) scrieţi invers literele cuvintelor date. Ce observaţi ?

b) scrieţi cu literă mare când noul cuvânt este un nume de persoană ; alcătuiţi comunicări cu cel puţin cinci dintre ele.

MODEL : ac-ca

Exerciţiul Nr.2

Scrieţi invers următoarele cuvinte : iei, coc, tot, aha ! , ana(frânghie) nan (pitic) aşa, caiac, pop (muzică ; stâlp), rar.

Ce remarcaţi ? Alcătuiţi comunicări cu fiecare cuvânt.

Exerciţiul Nr.3

Precizaţi rolul literei iniţiale, finale sau din interiorul cuvântului în schimbarea sensului cuvintelor următoare, folosind un dicţionar de neologisme :

- armă-urmă ;
- arbitral-arbitrar ;
- atlas-atlaz ;
- carbonier-carbonifer ;
- carte-cartă ;
- colabora-corobora ;
- campanie-companie ;
- comunitate-comuniune ;
- dependenţă-dependinţă ;
- depoziţie-dispoziţie ;
- dragon-dragor ;
- eluda-elida ;
- emersiune-imersiune ;
- evoca-invoca ;

Scanned with OKEN Scanner

- fiabil-friabil ;
- flagrant-fragrant ;
- glacial-glaciar ;
- însera-insera ;
- învesti-investi ;
- mortal-mortar ;
- numerar-numeral ;
- ordinal-ordinar ;
- permisie-permisiune ;
- petrolifer-petrolier ;
- reflecţie-reflexie ;
- solicitare-solicitudine ;
- solitar-solidar ;
- suveran-suzeran ;
- stambă-stampă.

Alcătuiţi comunicări cu minimum cinci perechi de cuvinte.

Tema performerilor

Alegeţi, din seriile date, cuvinte cu care să alcătuiţi un text.

JOCUL LITERELOR ŞI AL SUNETELOR

Exerciţiul Nr.1

Daţi exemple de cuvinte care încep sau se sfârşesc în vocale după modelul :

a) - amar, albastră,.....
- basma, halva,.....

e) - enorm, emotiv,.....
- specie, episcopie,.....

i) - inimă, imitaţie,.....
- colibri, a iubi,.....

o) - oraş, ocupaţie,.....
- bolero, caro,.....

u) - urare, uzură,.....
- cuplu, auriu,.....

ă) - ăla, ăsta (forme populare),.....
- masă, anexă,.....

î) - îndurare, împreună,.....
- a coborî, a pogorî,.....

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.2
Daţi exemple de cuvinte ce conţin vocale duble : ee, ii.
MODEL : alee, licee, fiice, conştiinţă.

Exerciţiul Nr.3
Găsiţi alte exemple cu vocale alăturate ce fac parte din silabe diferite (hiatul).
MODEL :
acrobaţie (a-cro-ba-**ţi-e**)
neutru (**ne-u**-tru)
neon (**ne-on**)
piuliţă (**pi-u**-li-ţă)
grăunţe (**gră-un**-ţe)
glăsuire (glă-s**u-i**-re)

DIFERENŢIEREA DIAGRAF DE TRIAGRAF

Exerciţiul Nr.4
A dispărut litera ! Ce s-a întâmplat ?

China- cina
ghem-gem
chip-cip
chec-cec
cherem-cerem (noi)
vechi-veci
ridiche-ridice (să)
(popular) chedru-cedru
ghips-gips (variante acceptate)
chete-cete
ghetuţa-Getuţa
ghin (unealtă pentru dogărie)-gin
gheltui-celtui
unghi-ungi
chinez-cinez
Tache-tace
chel-cel.
- Alcătuiţi comunicări cu cuvintele selectate preferenţial.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.5

a) grupaţi cuvintele următoare după grupurile de litere pe care le conţin : centrifug, cearşaf, celest, Celeste, cert, chici, prichindel, certitudine, genuflexiune, cine, incitant, ghici, gheizer, gest, cifru, cină, chestionar, cibernetică, prichici, ciclist, gheaţă, generos, gigantic, ghiduş, gheţar, ghiozdan, ghetou.

b) selectaţi preferenţial cinci cuvinte şi alcătuiţi comunicări.

Exerciţiul Nr.6

Selectaţi vocalele şi consoanele din următoarele cuvinte : masă, purpură, castel, Xenia, Andrei.

Exerciţiul Nr.7

Precizaţi câte litere şi câte sunete au următoarele cuvinte :

cioban
cincizeci
ciuperci
chicinetă
chiciură
cheag
cervicită (termen medical)
cetaceum
chemare
chercheleală
chilipirgiu
chichineaţă
chichiţă
cercetaş
cerdăcel
chenar
chiar
chibrit
genealogie
genunchi
geologie
ghiveci
gingie
gherghină
(a) ghici

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.8

Identificaţi cazurile de opoziţie diagraf triagraf din enunţurile :

a) Ei nu pot să ridice o ridiche.

b) Cina a avut şi ceai de China.

c) Cu un ochean vezi lucruri interesante pe ocean.

d) Getuţa are ghetuţe frumoase.

DIAGRAF - GRAFEM

Exerciţiul Nr.9

A dispărut litera ! Ce s-a întâmplat ?

ciută-cută
ciot-cot
cioc-coc
(a) ciobi-cobi
ciolan-colan
geroasă-groasă
cerească-crească
unghii-unghi
(sunt) duşi-duş
(tu) ceri-cer
furtuni-furtun

Identificaţi şi alte situaţii ; creaţi comunicări după modelul : Plantele nu pot să crească până la bolta cerească.

Tema performerilor

Exerciţiul Nr.10

Identificaţi schimbările produse în următoarele serii de cuvinte. Precizaţi înţelesul cuvintelor în context.

miere-mere
pierea-pierdea
miei-mei
Pele-piele
haltă-altă
răneşte-hrăneşte
şampon-jambon
colegi-culegi
Alexe-alese
mâine ← mâne(regional)
mine

Scanned with OKEN Scanner

pix-pic
rămâi-lămâi
chilie-chirie
crapă-grapă

Tema performerilor

Exerciţiul Nr.11

Menţineţi litera „î" în cuvintele date, adăugând în faţă grupurile „ne", „re", „pre" : îndurător, înduplecare, înfrânt, înălţa, începe, încorpora, înfiinţa, întâmpina, întineri, îndatori, îmblânzit, încolţire, încălzire.

Exerciţiul Nr.12

Exemplificaţi, după modelul dat, cuvinte care încep frecvent cu două sau trei consoane :

sp- : sparge, spic,...
st- : stea, stal,...
şt- : ştafetă, şterge,...
fr- : frate, front,...
sl- : slip, sloi,...
spl- : splai, splendid,...
sld- : sclipici, sclavie,...
scr- : scrie, scrin,...
str- : strat, straniu,...
ştr- : ştreang, ştrudel,...

Exerciţiul Nr.13

Exemplificaţi, după modelul dat, cuvinte care se termină în consoană :

- lt : cult, mult,...
- lb : bulb, alb,...
- rt : cort, cert,...
- rb : cerb, acerb,...
- rd : cord, bard,...
- st : acest, celest,...
- mp : timp, scump,...
- nd : blond, colind,...
- ns : dans, dens,...
- stm : astm, istm,...
- nct : sacrosanct, distinct,...

Scanned with OKEN Scanner

JOCUL SUNETELOR

Exerciţiul Nr.14

Realizaţi o piramidă a sunetelor, adăugând, treptat, câte un sunet (literă) pentru a forma un cuvânt cu sens nou, după modelul dat, de la cuvântul *a* (şase cuvinte).

MODEL :

e
el
ele
elev
eleva
elevat
elevaţi
elevaţie

Tema performerilor

Exerciţiul Nr.15

Se dau într-o ordine întâmplătoare, seriile de cuvinte :

a)

rânza
re
doica
iapa

b)

ni
năvod
aria
(ş)sip
re
fin

c)

cheta
za
ne
bi
de
Ra (zeul soarelui la egipteni)
coleá

Scanned with OKEN Scanner

d)

test
medic
far
a
ia
re
ament (inflorescenţă sub formă de ciorchine ; mâţişori)
mac
at
un

Scrieţi-le fără blanc, cu majuscule (ca la rebus), apoi grupaţi literele încât să refaceţi cuvinte care formează o comunicare.

MODEL PENTRU SUBPUNCTUL a) :

DOICAIAPARÎNZARE

Doi cai apar în zare.

SILABA

Exerciţiul Nr.16

Despărţiţi în silabe următoarele cuvinte : *barou, vedea, borderou, abia, înapoia, iertare, neajuns, vietate, neagră, neabătut, oarecare, ouă, poame, vieţi, piaţa, fierbere, creaţie, creată, fiecare, tablou, ouşor, ouat, soartă, toartă, plouă* şi grupaţi-le conform tabelului :

ia	oa	au	uă	ua	ie	ea	i-e	e-a	o-u

Exerciţiul Nr.17

Completaţi cuvintele următoare cu una din literele : *m, n*.

- î...brăcat
- î...cuiat
- î...butelia
- î...clina
- î...păia
- î...podobi
- î...nobila

Scanned with OKEN Scanner

- î...mâna
- î...negri
- î...muguri
- î...născut
- î...boboci
- î...bulzi
- î...buna
- î...noi
- î...nora
- î...preună
- î...prumut
- î...nemuri
- î...mulţi

Tema performerilor

Alegeţi cel puţin cinci cuvinte şi creaţi un text (puteţi utiliza substantive sau adjective create de la cuvintele date)

Exerciţiul Nr.18

Despărţiţi în silabe următoarele cuvinte :

abuz, brusc, culme, accent, combinaţie, (a) succeda, obraznic, neon, cobai, ploi, glas, prag, croi, crâng, cruce, grăunte, cvartet, psiholog, cric, limpezimea, spulberarea, trandafiriu, exponenţial, demonstrabilitate, probabilitate şi grupaţi-le conform tabelului :

cuvinte monosilabice	cuvinte bisilabice	cuvinte plurisilabice

Tema performerilor

a) despărţiţi în silabe cuvintele date şi explicaţi procedura : *auspicii, portavion, anorganic, august, ortoepie, iepure, punctaj, fumoar, email, subiect, (a) succeda, smântână, dreptunghi, smulgi, punctual, punctuaţie, sacrosanctă, tablou, telecablu, sacru, acrobaţie, glastră, păstrăvărie, (a) descreţi, cuscru, joncţiune.*

730.684

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ "GH. ASACHI" IAŞI

Scanned with OKEN Scanner

b) subliniaţi cu o linie varianta corectă :
- vit-ra-liu / vi-tra-liu
- re-în-fiin-ţa-re / re-în-fi-in-ţa-re
- şif-o-ni-er / şi-fo-ni-er
- a-nor-ga-nic / an-or-ga-nic
- i-a-nu-a-ri-e / ia-nu-a-ri-e
- sub-li-ma-re / su-bli-ma-re
- pini-on / pi-ni-on
- zgâ-rie-tu-ră / zgâ-ri-e-tu-ră
- ne-cuv-i-in-cios / ne-cu-vi-in-cios

Exerciţiul Nr.19

Aranjaţi silabele în cuvinte şi apoi cuvintele într-un enunţ.

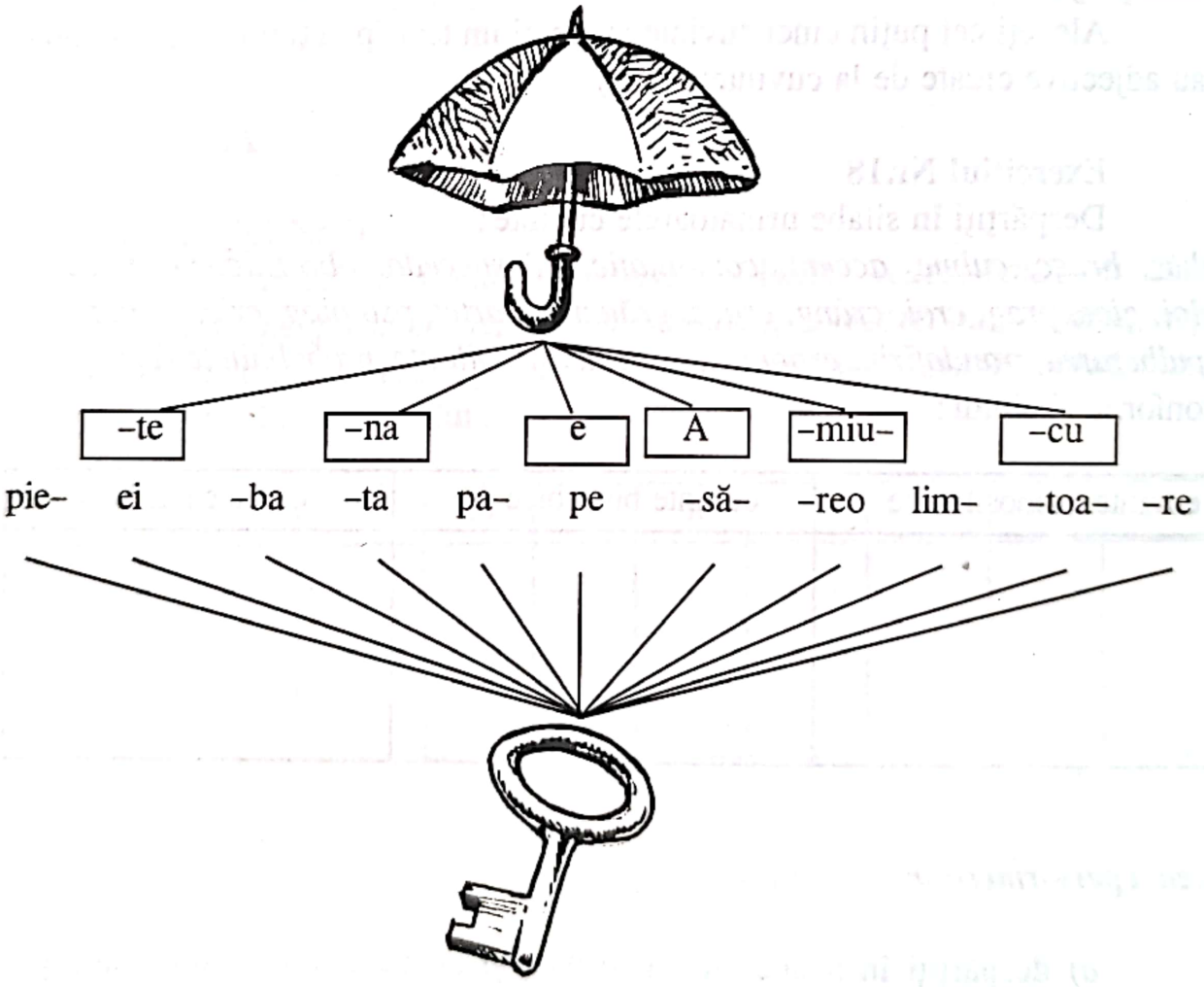

Atenţie !

Sunt posibile mai multe variante ale aceleiaşi propoziţii ; de aceea, scrieţi voi primul cuvânt cu literă mare ! ! !

Scanned with OKEN Scanner

ORTOGRAFIE ŞI ORTOEPIE

Exerciţiul Nr.20

Subliniaţi formele ortografice corecte :

biată, fiară, birje, mătuşe, avalanşe, miazănoapte, cântări, alergare, grije, gheară, fărădelege, agreăm, agreat, agreând, creat, creez.

Exerciţiul Nr.21

Grupaţi următoarele cuvinte :

oaste, el, ieu, ieşti, omu, copilu, elevul, studentul, subţire, optuz, supţire, apsent, subtil, excepţie, exact, miscandră, ticsi, vacs, rucsac, cocs, ficşi, complecsi, pâine, hotărî, conform tabelului.

Cum se scrie corect	Cum se pronunţă
omul	omu

Exerciţiul Nr.22

Grupaţi următoarele cuvinte după modalitatea de pronunţare, realizând tabelul :

Cuvinte ce se rostesc cu *cs*	Cuvinte ce se rostesc cu *gz*

ax, examina, examen, axă, examinator, exerciţiu, exces, exact, excesiv, excipient, exactitate, excavator, excavaţie, existenţă, nonexistenţă, exigent, oxid, oxidare, perplex, perplexitate, reflexie, reflex, expunere, xerox, fix.

Exerciţiul Nr.23

Se dau cuvintele : *week-end, water-balast, white-spirit, wigwam, after-shave, lied, loess* ;

Consultaţi dicţionarul pentru a afla ortoepia (pronunţarea corectă) şi alcătuiţi comunicări cu aceste cuvinte.

Scanned with OKEN Scanner

ACCENTUL

Exerciţiul Nr.24

Precizaţi cum se accentuiază corect următoarele cuvinte, marcând, printr-o liniuţă, silaba accentuată, după modelul : *simból*, antic, picnic, ianuarie, furie, prematur, radar, legitim, leşin, invers, bariton, academie, deunăzi, gingaş, podgorie.

Exerciţiul Nr.25

Subliniaţi cu o linie forma accentuală corectă după modelul :

- íntim - intím
- gíngaş- gingáş
- déspot - despót
- prémătur - prematúr
- butélie - butelíe
- néon - neón
- colíbri - colibrí
- cobái - cóbai
- gárgăriţă - gărgăríţă
- legítim - legitím

Exerciţiul Nr.26

S-a schimbat accentul ! Ce remarcaţi ?

Alcătuiţi comunicări cu perechile de cuvinte, respectând sensul :

ácele - acéle
úra - urá
cópii - copíi
véselă - veselă
coréctor - corectór
diréctor - directór
vestíbul - vestibúl
dómino - dominó
háină - haină
imóbil - imobíl

Exerciţiul Nr.27

Alegeti forma accentuală corectă a următoarelor substantive proprii :

Baláci - Bálaci
Ármand - Armánd
Ştéfan - Ştefán
Napóleon - Napoleón
Míron - Mirón

Scanned with OKEN Scanner

Búdapesta - Budapésta
Cópenhaga - Copenhága
Léningrad - Leningrád
Lúgoj - Lugój
Médiaş - Mediáş
Monáco - Monacó

SENSUL CUVINTELOR ÎN CONTEXT

Exerciţiul Nr.28
Denumiţi obiectele din imagine :

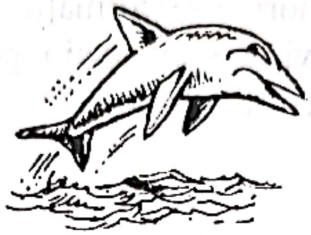
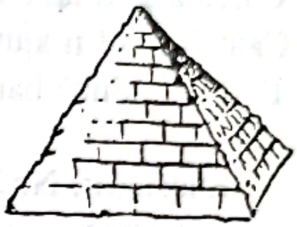

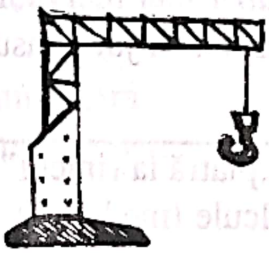

Cerinţe :
a) alcătuiţi comunicări pentru fiecare cuvânt sugerat ;
b) realizaţi câte un scurt dialog pentru fiecare imagine.

Exerciţiul Nr.29

Observaţi imaginea şi alcătuiţi un enunţ în care cuvântul sugerat de imagine să aibă sensul din imagine şi cel puţin trei enunţuri în care cuvântul identificat să aibă alte semnificaţii.

MODEL :
a) Pe cer au răsărit mii de stele ;
b) Pe fundul oceanului trăieşte steaua de mare ;
c) Copiii, la Crăciun, colindă cu steaua.
d) Steaua destinului mi-a zâmbit.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.30

Precizaţi sensul cuvântului *adună* din următoarele enunţuri :

1. Mama adună firimiturile de pe masă.
2. Gabi adună cireşe.
3. Alex adună timbre.
4. Unele întreprinderi adună deşeuri.
5. Scriitorul adună impresiile de călătorie în jurnal.
6. Toamna se adună rodul bogat al viilor.
7. Liderul clasei îşi adună colegii pentru dezbateri.
8. La Revelion, lumea se adună la Palatul Culturii.
9. Cine se-aseamănă se-adună.
10. Calculatorul adună în memoria sa informaţii meteorologice.
11. Calculatorul îi ajută pe elevi să adune mai repede.
12. Bătrânii adună bani albi pentru zile negre.

Exerciţiul Nr.31

Sugestie :

După DLMR pentru *piatră* apar mai multe sensuri care nu se depărtează total de la sensul de bază. Aşezând în jur sensurile, putem realiza următoarea schemă :

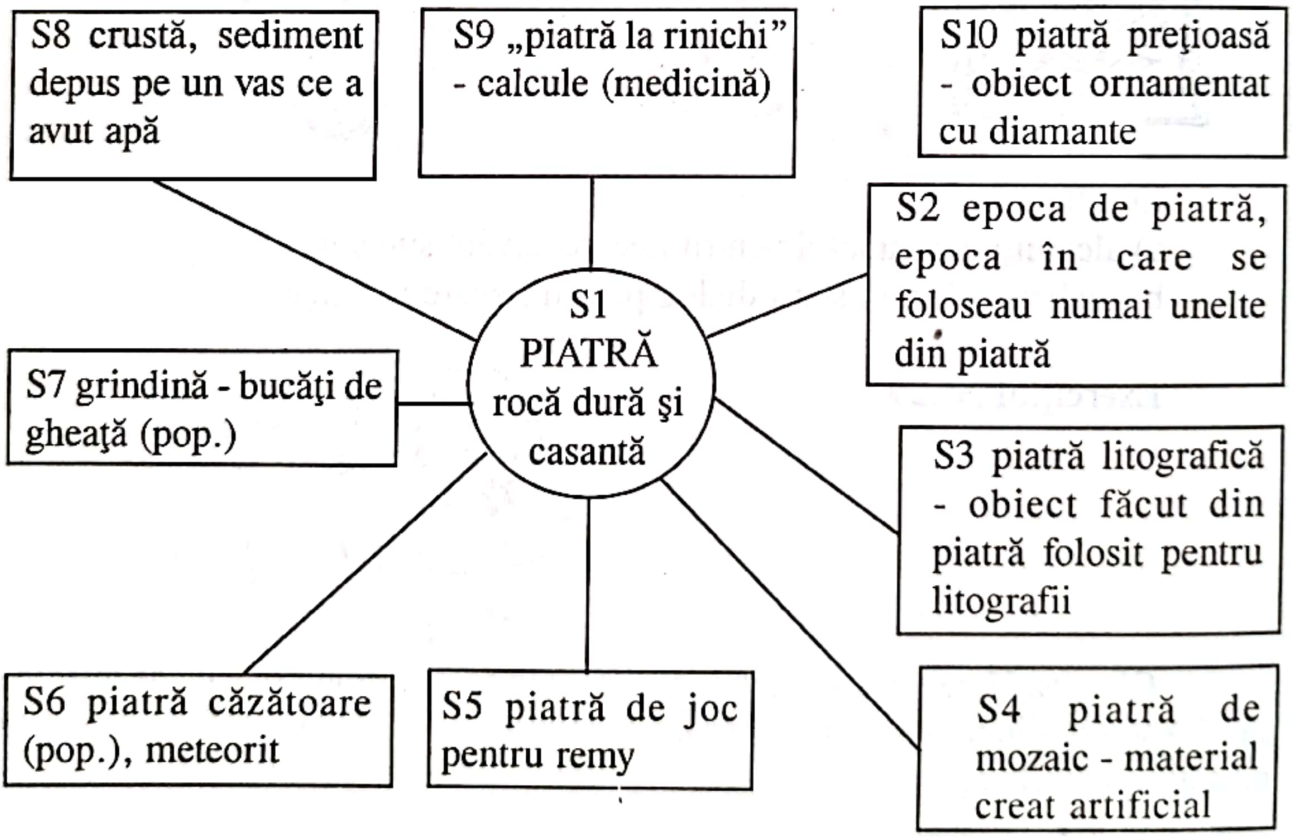

Cerinţă : realizaţi aceeaşi schemă pentru sensurile multiple ale cuvântului *aspru* şi ale cuvântului *prost*.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.32

Precizaţi sensurile următoarelor cuvinte polisemantice(care au mai multe sensuri) :

a (se) *strica*	maşina	*dulce*	lapte	*a ieşi*	vremea
	apă		o carte		un aparat
	ochii		glas		soarele
	planurile		somn		iarba
	prietenia		vorbă		o problemă
	relaţia		climă		culoarea
			fată		la suprafaţă
			faţă		la soare
			privire		(vieţuitoarele)
			zâmbet		

Exerciţiul Nr.33

Completaţi spaţiile punctate cu cuvinte a căror varietate să atribuie verbului polisemantic *a trece*, sensurile notate în paralel :

a trece.....a vizita
a trece.....a nota, a înregistra
a trece.....a reuşi la un examen
a trece.....a cerne
a se trece.....a se ofili
a trece.....a depăşi timpul
a trece.....a neglija, a omite.

Exerciţiul Nr.34

Introduceţi cuvântul polisemantic *a (se) ţine* în contexte potrivite pentru a echivala sensurile următoare :

a fi mândru
a se sprijini
a merge în urma cuiva
a imobiliza
a păstra
a fi perseverent
a fi căsătorit
a dura
a creşte animale

MODEL : a ţine oi - a creşte oi ;

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.35

Substantivul *apă* poate fi combinat cu următoarele adjective :

apă	*apă*
adâncă	moale
agitată	moartă
albastră	mare
aspră	mică
bâhlită	naturală
caldă	neagră
călduţă	neîncepută
chioară	oxigenată
cristalină	potabilă
curată	proaspătă
distilată	pură
domoală	rece
dulce	regală
fiartă	reziduală
furioasă	repede
gazoasă	sărată
grea	stătută
industrială	subterană
încropită	tare
lăptoasă	tulbure
leşioasă	verzuie
limpede	vie
menajeră	
minerală	
mâloasă	

Sarcini de lucru :

a) rescrieţi combinaţiile cu înţeles obişnuit (sens propriu) ;

b) rescrieţi combinaţiile cu înţeles deosebit, neobişnuit, folosite ca expresii frumoase (sens figurat) ;

c) rescrieţi combinaţii care capătă înţelesuri total diferite ;

MODEL : apă tare - substanţă chimică folosită în industrie.

Exerciţiul Nr.36

Se dau textele :

a) „Ariile roiau limpezi, dulci, clare, în mintea lui îmbătată”

(M. Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Se poate face orice, dar nu se poate făuri orice, cum nu se poate săvârşi orice" (C. Noica)

Cerinţe : subliniaţi cuvintele care au acelaşi înţeles sau un înţeles asemănător.

Tema performerilor

a) Selectaţi din enumeraţia de cuvinte pe acelea cu acelaşi sens sau asemănător : a se făli, manifestare, a grăi, primire, a spune, a zice, utilizare, a căra, a şopti, exemplificare, a declara, consideraţie, a declanşa, a sărbători, a mărturisi, activitate, a glăsui, a teoretiza, a polemiza, parvenire, a parlamenta.

b) Ordonaţi cuvintele apropiate ca sens într-o serie (linie) ascendentă.

Exerciţiul Nr.37

Cuplaţi sinonimele :

1. îmbelşugat	apogeu
2. pieritor	disensiune
3. a jigni	copios
4. încântător	erudit
5. a dojeni	efemer
6. învechit	a ultragia
7. învăţat	deziderat
8. dorinţă	admirabil
9. neînţelegere	vetust
10. culme	a admonesta

Exerciţiul Nr.38

Găsiţi sinonimele neologice ale următoarelor cuvinte :

stih	trupesc
veşnicie	îmbinare
uimit	obraznic
duşmănos	cinstit
însufleţit	culme
tavan	străduinţă
a strica	ură
glas	necunoscut
ajutător	prielnic
pradă	neînvăţat

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.39

Se dau seriile sinonimice ale cuvântului : *prost (proastă)* :

1. netot, redus, neisprăvit, imbecil, nătărău, tâmpit, neghiob, nătâng, nerod, prostănac,stupid, gogoman, zevzec ;
2. naiv, credul, fraier,
3. ignorant, neinstruit, nepriceput, primitiv, incult, înapoiat ;
4. rudimentar, defectuos, necorespunzător, nefavorabil, neplăcut, neprielnic, rău ;

Sarcini de lucru : alcătuiţi enunţuri în care sinonimele din seria 1-2 să nu poată fi substituite cu cele din seria 3-4. Folosirea lor ce ar produce? Argumentaţi-vă răspunsul într-o comunicare.

Exerciţiul nr.40

Se dau cuvintele : limpezi (verb), a măcina, neînţelegere şi seriile lor sinonimice :

a) *limpezi* :

1. a spăla, a clăti, a curăţi ;
2. a însenina, a se lumina ;
3. a decanta, a rafina, a distila ;
4. a clarifica, a desluşi, a lămuri, a elucida, a preciza, a rezolva.

b) *a măcina* :

1. a râşni, a frământa, a sfărâma, a pulveriza, a strivi ;
2. a ruina, a distruge, a degrada, a nimici, a nărui, a roade ;
3. a chinui, a frământa, a mistui.

c) *neînţelegere* : ceartă, discordie, disensiune, controversă, divergenţă, dezacord, conflicte, vrajbă, zâzanie, dispută, desbinare, sfadă, litigiu, gâlceavă, harţă.

Sarcini de lucru :

Alcătuiţi enunţuri în care substituirea unui sinonim cu altul să producă haz.

Exerciţiul Nr.41

Se dau cuvintele *notă* şi *a pleca* şi sensurile lor sinonimice :

a) *notă* :

1. însemnare, conservare, notaţie, menţiune, specificare ;
2. înştiinţare, comunicare, ştire, veste, informaţie ;
3. aspect, însuşire, trăsătură, nuanţă, atribut, calitate, caracter, specific ;

b) *a pleca* :

1. a porni, a merge, a se duce, a se deplasa, a o lua din loc, a se căra, a se urni, a se depărta ;
2. a renunţa, a se retrage, a abandona, a părăsi ;
3. a se îndoi, a se închina, a se încovoia, a se apleca ;
4. a ceda, a se supune, a se preda.

Scanned with OKEN Scanner

Sarcini de lucru : găsiţi, unde e posibil, cuvinte cu sens opus pentru seriile prezentate.

Exerciţiul Nr.42

Identificaţi cuvintele cu sensuri opuse din textele date :

a)

„Din sânul vecinicului ieri,
Trăieşte azi, ce moare.
Un soare de s-ar stinge-n cer,
S-aprinde iarăşi soare.
.....
„Viitorul şi trecutul
Sunt a filei două feţe“

„Şi de mii de ani încoace
Lumea-i veselă şi tristă“

„Când unul trece, altul vine
În astă lume a-l urma,
Precum când soarele apune,
El şi răsare undeva“

(M. Eminescu)

Exerciţiul Nr.43

Alcătuiţi enunţuri cu următoarele perechi de antonime (cuvinte cu sens opus) :

brusc - lent
credinţă - necredinţă
(a) succeda - (a) preceda
durabil - efemer
nocturn - diurn

Exerciţiul Nr.44

Găsiţi antonimele următoarelor cuvinte :

- bătrân
- vrednic
- imens
- noapte
- iarnă
- întuneric
- frumos
- trecător
- efemer
- inocent

Tema performerilor

Se dau seriile sinonimice aflate în opoziţie :

a) etern, veşnic, permanent, nepieritor, perpetuu

Scanned with OKEN Scanner

b) pieritor, vremelnic, temporar, efemer, trecător.

Sarcini de lucru :

a) grupaţi cuvintele date în serii antonimice conform sensurilor stricte ;

b) alcătuiţi enunţuri cu două serii cu înţeles opus ;

Exerciţiul Nr45

Se dau cuvintele :

egal
instruit
învăţat
educat
pieritor
moral
politic
poetic
văzător
discutabil
normal

Adăugaţi grupurile de litere *ne-, in-,a-,* în faţa cuvântului corespunzător sensului.

Exerciţiul Nr. 46

Se dau cuvintele :

1. mişcare
2. enervat
3. vorbărie
4. gălăgie

Sarcini de lucru :

a) scrieţi cuvintele cu sensul opus celor date ;

b) completaţi rebusul ;

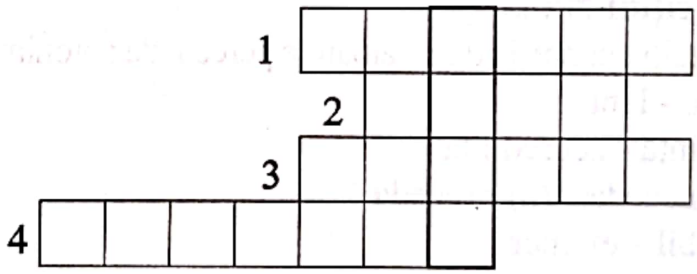

Exerciţiul Nr.47

Se dau textele :

a)

„Iar stolul rândunelelor
Trece-ntre cer şi mare"

(M. Eminescu)

b)

„Când am fost ură, am fost mare,
Dar, astăzi, cu desăvârşire
Sunt mare, căci mă simt iubire,
Sunt mare, căci mă simt uitare"

(Al. Macedonski)

Scanned with OKEN Scanner

c)
„Să-ţi cer un semn, iubito, spre a nu mă mai uita?
Te-aş cere doar pe tine, dar nu mai eşti a ta"
(M. Eminescu)

d)
„...şi câte inimi purtate de dor, şi câte suflete
zdrobite şi rătăcite n-au trecut prin satul nostru spre monastiri!"
(I. Creangă)

e)
„Mă dor de crudul tău amor
A pieptului meu coarde,
Şi ochii mari şi grei mă dor
Privirea ta mă arde"
(M. Eminescu)

Sarcini de lucru: recunoaşteţi seriile omonime (cuvinte cu aceeaşi formă şi înţeles diferit) precizând înţelesul fiecărui cuvânt.

Tema performerilor

Extrageţi cuvintele şi expresiile cu sensuri neobişnuite.

Exerciţiul Nr.48

Alcătuiţi enunţuri cu următoarele serii de omonime:

a) | - frişcă - smântână bătută spumă cu zahăr
| - frişcă - nuia, vergea (popular)

b) | - general - ofiţer superior
| - general - ceea ce e comun tuturor (adj.)

c) | - milă - sentiment de compasiune
| - milă - unitate de măsură (1609,3m)

d) | - nouă - cifra (9)
| - nouă - nefolosit (adj.)
| - nouă - pronume (de la noi; cui? nouă)

e) | - a recrea - a se destinde, a se distra
| - a recrea - a crea din nou

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.49

Se dă textul :

„Se pare cum că alte valuri
Cobor mereu pe-acelaşi vad,
Se pare cum că-i altă toamnă,
Ci-n veci aceleaşi frunze cad"

(M. Eminescu)

Cerinţe :

a) selectaţi grupul de cuvinte care se deosebeşte, ca formă, printr-un singur sunet.

b) argumentaţi sensurile diferite ale acestora în comunicări.

Exerciţiul Nr.50

Se dau grupurile de cuvinte :

a) - atlas
- atlaz

b) - solitar
- solidar

c) - companie
- campanie

d) - dependenţă
- dependinţă

e) - dispoziţie
- depoziţie

f) - eroare
- oroare

g) - evoca
- invoca

h) - familial
- familiar

k) - floral
- florar

l) - glacial
- glaciar

Cerinţe :

a) observaţi perechile de cuvinte şi subliniaţi litera (sunetul) prin care se diferenţiază ;

b) consultaţi un dicţionar spre a vă clarifica sensurile şi alcătuiţi comunicări cu fiecare.

TESTE GRILĂ

1. Cuvântul *vechi* este :

☐ a) monosilabic ;

☐ b) bisilabic.

2. Cuvântul *îndoiai* cuprinde :

☐ a) hiat ;

☐ b) diftong ;

☐ c) triftong.

Scanned with OKEN Scanner

3. Cuvântul *ureche* conţine :

☐ a) 4 sunete ;

☐ b) 5 sunete ;

☐ c) 6 sunete.

4. Bifaţi forma corectă :

☐ a) iară ;

☐ b) iar ;

☐ c) ambele forme.

5. Cuvintele *treci, seci, reci* sunt :

☐ a) monosilabice ;

☐ b) bisilabice.

6. Identificaţi varianta corectă la singular :

☐ a) mai, ie, pâini ;

☐ b) tei, mei, roi ;

☐ c) răni, căi, vale.

7. Alegeţi varianta corectă :

☐ a) ghiaţă ;

☐ b)gheaţă.

8. Cuvântul *ghici* conţine :

☐ a) 5 sunete ;

☐ b) 4 sunete ;

☐ c) 2 sunete.

9. Cuvântul *aripioară* conţine :

☐ a) hiat ;

☐ b) triftong ;

☐ c) diftong.

10. Selectaţi varianta corectă :

☐ a) ac-ru, lit-ru ;

☐ b) a-cru, li-tru ;

☐ c) acr-u, litr-u.

11. Se scrie şi se pronunţă corect :

☐ a) des-dimineaţă ;

☐ b) dis-dimineaţă ;

☐ c) dis-de-dimineaţă.

Scanned with OKEN Scanner

12. Alegeţi varianta corectă :

☐ a) fi-a-ră, fu-ga, r-ar ;

☐ b) fia-ră, fu-ga, rar ;

☐ c) fi-a-ră, fug-a, rar.

13. Selectaţi varianta corectă :

☐ a) explozie, oxigen ;

☐ b) ecsplozie, ocsigen.

14. Identificaţi varianta în care toate cuvintele se pronunţă cu *cs* :

☐ a) excelent, excepţional, exces ;

☐ b) exclusiv, execuţie, executiv ;

☐ c) executare, exigent, exil.

15. Marcaţi varianta în care toate cuvintele se pronunţă cu *gz* :

☐ a) examen, excursie, expediţie ;

☐ b) exerciţiu, exact, exaltare ;

☐ c) exagerat, exactitate, excavator.

16. În versurile :

„S-a ivit pe culme Toamna,
Zâna melopeelor,
Spaima florilor şi Doamna
Cucurbitaceelor.”

(G. Topârceanu)

există :

☐ a) triftong ;

☐ b) antonime ;

☐ c) paronime.

17. Selectaţi sensul corect al cuvântului *eminent* :

☐ a) pe cale de a se produce ;

☐ b) superior sub raport intelectual.

18. Selectaţi sinonimul corect al cuvântului *ianuarie* :

☐ a) cărindar ;

☐ b) gerar ;

☐ c) genar.

Scanned with OKEN Scanner

19. În perechile de mai jos prima formă corectă este :

☐ a) pescator - pescador ;

☐ b) anticameră - antecameră ;

☐ c) pamblică - panglică ;

☐ d) imistiune - imixtiune.

20. Indicaţi grupa care conţine paronime :

☐ a) ocazional - temporar ;

☐ b) permanent - temporar ;

☐ c) temporar - originar ;

☐ d) temporar - temporal ;

☐ e) temporar - temperat.

21. Indicaţi sensul corect al cuvântului *elocinţă* :

☐ a) inteligenţă ieşită din comun ;

☐ b) perseverenţă, insistenţă ;

☐ c) arta de a vorbi frumos, emoţionant ;

☐ d) arta de a vorbi concis, convingător.

22. Indicaţi sensul corect al cuvântului *elogiu* :

☐ a) discurs ţinut într-o manifestare ştiinţifică ;

☐ b) discurs prin care se evocă o personalitate ;

☐ c) discurs, cuvântare prin care se laudă faptele cuiva ;

☐ d) discurs de multumire pentru faptele cuiva.

23. Alegeţi sensul corect al cuvântului *a eluda* :

☐ a) acţiunea de a ocoli un obstacol întâlnit în cale ;

☐ b) acţiunea de a ocoli, a evita voit dispoziţiile unui regulament, ale unei legi ;

☐ c) acţiunea de a ascunde un obiect ;

☐ d) acţiunea de a ascunde adevărul în ciuda evidenţei.

24. Alegeţi sensul corect al cuvântului *a elucida* :

☐ a) acţiunea de a limpezi rufele ;

☐ b) acţiunea de a limpezi, a lămuri o situaţie ;

☐ c) acţiunea de a lămuri pe cineva într-o problemă nerezolvată ;

☐ d) acţiunea de a desluşi un text încurcat.

Scanned with OKEN Scanner

25. Bifaţi sensul corect al cuvântului *monumental* :

☐ a) trăsătură specifică oricărui monument ;

☐ b) trăsătură specifică a unui monument de mari proporţii, măreţ ;

☐ c) trăsătura unei fapte deosebite ;

☐ d) trăsătura unui om deosebit.

26. Bifaţi sensul obişnuit al cuvântului *a emancipa* din următoarele formulări :

☐ a) a elibera un sclav de sub stăpânirea stăpânului său ;

☐ b) a elibera un deţinut din detenţie ;

☐ c) a-şi câştiga, a-şi dobândi libertatea un popor de sub stăpânire străină ;

☐ d) a-şi lua libertatea de a face anumite lucruri nepotrivite cu vârsta sa.

27. Bifaţi sensul nou, neobişnuit al cuvântului *a emancipa* din aceleaşi formulări :

☐ a) a elibera un sclav de sub stăpânirea stăpânului său ;

☐ b) a elibera un deţinut din detenţie ;

☐ c) a-şi câştiga, a-şi dobândi libertatea un popor de sub stăpânire străină ;

☐ d) a-şi lua libertatea de a face anumite lucruri nepotrivite cu vârsta sa.

28. Indicaţi sensul de bază al cuvântului *a emite* folosit în domeniul administraţiei şi al justiţiei :

☐ a) a enunţa, a exprima, a lansa o teorie ;

☐ b) a elabora şi pune în vigoare o lege ;

☐ c) a emite radiaţii, a produce unde electromagnetice ;

☐ d) a emite şi pune în circulaţie bancnote, hârtii de valoare.

29. Indicaţi sensul corect al cuvântului *falsitate* :

☐ a) imaginaţie neobişnuită ;

☐ b) irealitate ;

☐ c) neadevăr, ipocrizie, făţărnicie ;

☐ d) aspect deosebit al unui lucru.

30. Marcaţi seria în care toate cuvintele sunt scrise corect cu grupul *des-* sau *dez-*, conform normelor ortografice :

☐ a) dezvelire, desvinovăţire, dezavantaj, dezlipire ;

☐ b) dezgust, deznodământ, dezinforma, dezmoştenire ;

Scanned with OKEN Scanner

☐ c) dezmembrare, dezmierdare, deziluzie, dezodorizant ;

☐ d) dezonoare, desrobire, dezumanizare, dezvăluire.

31. Marcaţi seria în care *toate* cuvintele sunt scrise corect cu grupul *răz-* sau *răs-* conform normelor ortografice :

☐ a) răsputere, răsfăţa, răscruce, răzgândire ;

☐ b) răsbun, răzbunic, răsturna, răzfăţa ;

☐ c) răzgândi, răzbate, răzbucuros, războli ;

☐ d) răsfrânge, răspândi, răsplată, răsuci.

32. Marcaţi seria de cuvinte cu înteles asemănător (sinonime)

☐ a) modest, simplu, rarefiat ;

☐ b) meseriaş, intangibil, concret ;

☐ c) sălbatic, sihastru, rudimentar ;

☐ d) tânăr, june, matur.

33. Marcaţi seria de cuvinte cu sens opus (antonime)

☐ a) frig, ceaţă ;

☐ b) întuneric, lumină ;

☐ c) sus, acolo ;

☐ d) a iubi, a îndrăgi.

34. Marcaţi seria de cuvinte în care toate sunt sinonime :

☐ a) a vorbi, a interoga, a scrie, a comenta ;

☐ b) a vorbi, a zice, a spune, a declara ;

☐ c) masă, birou, tejghea, bancă ;

☐ d) dragoste, drăgălăşenie, iubire, ură.

35. Marcaţi seria care are cuvinte CE POT FI omonime :

☐ a) pas, prezenţă, elev ;

☐ b) pană, păs, părere ;

☐ c) lin, lac, joc.

36. Alcătuiţi enunţuri cu seria identificată prin care să demonstraţi omonimia.

37. Marcaţi seria în care toate cuvintele sunt sinonime :

☐ a) adevăr - veridicitate - dreptate ;

☐ b) victorie - biruinţă - izbândă ;

☐ c) tinereţe - tineret - maturitate ;

☐ d) adevărat - corect - drept - just.

Scanned with OKEN Scanner

MORFOLOGIE

Exerciţiul Nr.1

Se dă textul : „I-auzi, măi leneşule, ce spune cucoana : că te-a pus la coteţ, într-un hambar cu posmagi, zise unul dintre săteni. Iaca peste ce noroc ai dat, bată-te întunericul să te bată, uriciunea oamenilor ! Sai degrabă din car şi mulţumeşte cucoanei că te-o scăpat de la moarte şi-ai dat peste belşug, luându-te sub aripa dumisale. Noi gândeam să-ţi dăm sopon şi frânghie. Iar cucoana, cu bunătatea dumisale, îţi dă adăpost şi posmagi ; să tot trăieşti, să nu mai mori..."

«- Bine a zis cine a zis că boii ară şi caii mănâncă».

(I. Creangă)

Sarcini de lucru :

a) subliniaţi cuvintele care denumesc acţiuni ;

b) extrageţi verbele identificate şi clasificaţi-le după persoană şi număr ;

c) rescrieţi textul punând acţiunea verbelor identificate la persoana I- sg. Ce observaţi ?

d) extrageţi cuvintele şi expresiile care produc hazul ;

e) ce sentimente vă produce lectura fragmentului ? Argumentaţi-vă răspunsul într-o comunicare.

Exerciţiul Nr.2

Ne jucăm cu cuvintele : *piatră, var, dar, dram, viaţă, hârb.* Adăugând grupul de sunete „*ui*" la sfârşitul cuvintelor date, obţinem verbele ;

- piatră + ui = pietrui
- var + ui = vărui
- dar + ui = dărui
- dram + ui = drămui
- viaţă + ui = vieţui
- hârb + ui = hârbui

Sarcini de lucru : găsiţi alte cinci substantive de la care să puteţi forma verbe în acelaşi mod.

Exerciţiul Nr.3

Se dau cuvintele : *hârş !* , *cloc-cloc !* , *vâj !* , *fâr !* , *sfârr !* , *fâl-fâl !* , *trosc !* , *pleosc !* , *hâr !* , *hâş !* .

Sarcini de lucru ;

a) adăugaţi, după caz, grupul de litere *-ui* sau *-îi* pentru a forma verbe.

b) ce imagine auditivă (distractivă) vă trezeşte fiecare verb obţinut ? Răspundeţi într-o comunicare.

Tema performerilor

Alcătuiţi un text hazliu valorificând verbele obţinute.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.4

Urmăriţi imaginile :

Sarcini de lucru :

a) denumiţi numele acţiunii exprimate de imagine, după modelul : *culegere*.

b) denumiţi acţiunea sugerată de imagine, după modelul : a culege.

c) alcătuiţi enunţuri cu verbele obţinute ;

d) clasificaţi verbele obţinute după tabelul :

acţiunea	starea	existenţa

Exerciţiul Nr.5

Priviţi cu atenţie fiecare tablou :

Scanned with OKEN Scanner

a) găsiţi verbul (verbele) cele mai potrivite pentru a denumi acţiunea sugerată de imagine ;

b) alcătuiţi comunicări pentru fiecare imagine ;

c) jucaţi-vă cu imaginaţia :

1. alcătuiţi compuneri grupând, preferenţial, imaginile ;

2. alcătuiţi câte o epigramă (poezie hazlie din patru versuri) după modelul :

„Ah ! Iarnă, eşti atât de crudă,
Şi-atât de palidă şi rece,
Îmi faci de-atâta timp în ciudă,
Ţinându-mă după ferestre."

Exerciţiul Nr.6

Atenţie la Murphy !

1. „Dacă ceva poate să meargă prost, va merge."

2. „Dacă mai multe lucruri pot merge prost, vor merge în cea mai defavorabilă direcţie."

Atenţie ! Comentarii la legile lui Murphy :

1. „Dacă ceva nu poate să meargă prost, va merge."

(Schnatterf)

2. „Nimic nu merge atât de prost, încât să nu poată să se înrăutăţească."

(Gattuso)

3. „Indiferent de ce merge prost, a fost întotdeauna cineva care a ştiut-o"

(Evans & Bjaru)

4. „După ce lucrurile merg de la rău la mai rău, ciclul se repetă."

(Farnsdick)

5. „Omul care zâmbeşte când ceva merge prost, s-a gândit deja la cineva pe care să dea vina."

(Jones)

Sarcini de lucru : subliniaţi verbul *a merge* ; alcătuiţi enunţuri prin care să argumentaţi sensurile diferite ale verbului în contextele date.

Exerciţiul Nr.7

Priviţi cu atenţie asocierile insolite din imagini.

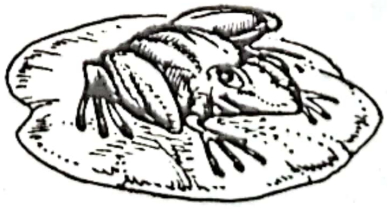

Scanned with OKEN Scanner

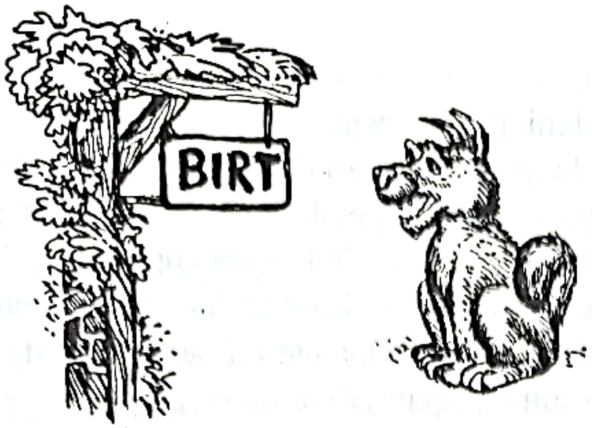

Sarcini de lucru :

a) găsiţi cât mai multe verbe care să sugereze acţiunea, starea, existenţa ;

b) imaginaţi-vă un dialog între broscuţă şi piţigoi :

- ce credeţi că şi-ar putea spune ?
- cine credeţi că este căţelul ?
- alcătuiţi un text în care să vă imaginaţi o întâmplare hazlie (folosiţi dialogul şi verbe la timpul prezent).

Exerciţiul Nr.8

Se dă textul :

„Sus ridică fruntea, vrednice popor !
Câţi vorbim o limbă şi purtăm un nume,
Toţi s-avem o ţintă şi un singur dor
Mândru să ne-nalţe peste toate-n lume
Steagul tricolor ! ”

(G. Coşbuc)

a) treceţi verbele din strofa de mai sus la persoana a II-a plural ;

b) treceţi la timpul prezent verbele textului următor :

„Şi-n juru-mi, cât vedeam cu ochii, pe lanuri şi-n ogoare, muncitorii stăteau aplecaţi asupra pământului, ciocârlia cânta munca lor cinstită şi grea…”

(M. Sadoveanu)

Exerciţiul Nr.9

Găsiţi comparaţii potrivite pentru următoarele expresii :

calul aleargă ca.....
vapoarele plutesc ca.....
luna apare ca.....
avionul zboară ca.....
racheta străbate ca.....

MODEL : „De spaimă, iepurele fuge ca săgeata prin pădurea îngheţată.”

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.10

Se dă textul :

„Vântul nu adia. Pretutindeni plutea neclintită mireasma proaspătă a pământului arat. Din când în când, la marginea unor desişuri, în plină lumină, se arăta o baltă limpede rămasă după topirea zăpezilor. O *codobatură* cu pene cenuşii sălta în zbor neliniştit, singuratică, spăriată de liniştea cuprinsului. Treceam încet călcând pe ţărâna neagră ; în ochiul de apă neclintit se desluşea imaginea mea, cu puşca pe braţul stâng, şi a câinelui care mergea înainte-mi, adulmecând (...).

Fâlfâiau rar cu aripile lor rotunde, ţipau jalnic un timp, apoi *se pierdeau* şi iar umblam singur o vreme prin pustiul şi melancolia aceea de primăvară."

(M. Sadoveanu, *Într-o zi de primăvară)*

Sarcini de lucru :

a) subliniaţi verbele din textul dat ;

b) identificaţi cuvinte care pot avea alte sensuri decât în text ;

c) extrageţi pe două coloane imaginile vizuale (care ne fac să vedem) şi auditive (care ne fac să auzim viaţa naturii) ;

d) extrageţi din text, verbele la persoana I sg ;

e) argumentaţi folosirea acestei persoane în fragmentul dat, comentând relaţia narator-autor (cine e autorul fragmentului, cine este eroul relatării din text).

Exerciţiul Nr.11

Transformaţi propoziţiile astfel încât acţiunea să fie executată de mai multe *obiecte* :

- Caisul înfloreşte.	.....
- Vrabia ciripeşte.	.....
- Băiatul conduce jocul.	.....
- Copilul aleargă la râu.	.....
- Fiul îşi respectă mama.	.....
- Fratele îşi ajută sora.	.....

Exerciţiul Nr.12

a) Transformaţi cuvintele din prima coloană astfel încât să obţineţi cuvinte noi care să conţină litera (sunetul) *m* înainte de *p* şi *b*.

proaspăt	a împrospăta
podoabă	.....
pădure	.....
pânză	.....
pachet	.....
parte	.....
puşcă	.....
pace	.....
barcă	.....

b) Scrieţi şi voi alte exemple asemănătoare.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.13

Transformaţi propoziţiile de mai jos în opusul lor :

- De aici se văd munţii.
- Oaspeţii nu au sosit încă.
- Dacă nu ar fi, nu s-ar povesti.
- Nu dorea aşa ceva.
- Cânta de răsuna valea.

Exerciţiul Nr.14

Grupaţi câte două propoziţii alcătuind una singură :

Alexandru este vesel.
Gheorghiţă este vesel.
Cerul e cenuşiu.
Apa e cenuşie.
Strugurele e arămiu.
Viţa e arămie.
Casa e curată.
Cartea e curată.
MODEL : Alexandru şi Gheorghiţă sunt veseli.

Exerciţiul Nr.15

Completaţi coloanele din partea dreaptă după exemplul dat. Alcătuiţi propoziţii cu cel puţin două perechi de la fiecare punct.

a)

Acum	*Ieri*
îi dă	i-a dat
îi cere	.....
îi spune	.....
îi dăruieşte	.....
îi explică	.....
îi cumpără	.....
îl ceartă	l-a certat
îl cheamă	.....
îl mângâie	.....
îl îngrijeşte	.....
îl caută	.....
îl ocroteşte	.....

b)

Acum	*Ieri*
îi cheamă	i-a chemat
îi ajută	.....

Scanned with OKEN Scanner

îi ceartă	.....
îi învaţă	.....
îi caută	.....
îi ocroteşte	.....
o priveşte	a privit-o
o ajută	.....
o urmăreşte	.....
o pregăteşte	.....
o scrie	.....
o ocroteşte	.....

Exerciţiul Nr.16

După modelul coloanei întâi, completează verbele din coloana a doua, apoi, cu noile cuvinte, alcătuiţi propoziţii :

a)	eu lucr-ez	eu cre-
	tu lucr-ezi	tu cre-
	el (ea) lucr-ează	el (ea) cre-
	noi lucr-ăm	noi cre-
	voi lucr-aţi	voi cre-
	ei (ele) lucr-ează	ei (ele) cre-

b) După modelul dat, completează locurile libere :

a culege	culege-ţi (tu)	culegeţi (voi)
a alege	.....	.....
a scrie	.....	.....
a duce	.....	.....
a face	.....	.....

Exerciţiul Nr.17

Scrieţi în dreapta numărul de silabe apoi transformaţi propoziţia micşorând numărul de silabe.

Ştiu că îţi place.
Cred că ai reuşit.
Sper că a învins.
Ştiu că îţi aminteşti.
Sper că ai renunţat.
MODEL : Ştiu că îţi place. (5 silabe)
Ştiu că-ţi place (4 silabe)

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.18

Citiţi şi scrieţi cu atenţie propoziţiile de mai jos.

Am cercei.	Nu am cercei.	N-am cercei.
Ai pix.	Nu ai pix.	N-ai pix.
Are stilou.	Nu are stilou.	N-are stilou.
Avem cărţi.	Nu avem cărţi.	N-avem cărţi.
Am caiete.	Nu am caiete.	N-am caiete.
Aveţi timp.	Nu aveţi timp.	N-aveţi timp.

Sarcini de lucru :

a) explicaţi ortografia propoziţiilor din ultima coloană ;

b) scrieţi şi voi exemple asemănătoare.

Exerciţiul Nr.19

A dispărut silaba !

a) după modelul de mai jos, înlocuiţi cuvintele subliniate cu forme scurte :

mie a adus	mi-a adus
ţie a cerut	.....
vouă a dat	.....
lui a amintit	.....
vouă a zis	.....

b) transcrieţi verbele din coloana stângă fără vocala *î* şi observaţi că a dispărut o silabă :

să îi spun	să-i spun
să îl las	.....
să îi întreb	.....
să îi chem	.....
să îl solicit	.....
să îi arăt	.....

c) după modelul dat, scrieţi şi următoarele grupuri de cuvinte :

să îmi dai .....
să îţi doreşti .....
să îţi chemi .....
să îmi soliciţi .....
să îmi doreşti .....
să îţi acorzi .....

Exerciţiul Nr.20

Completaţi coloana din partea dreaptă a paginii după modelul dat. Formulaţi propoziţii cu aceste cuvinte :

Scanned with OKEN Scanner

a)

Vă duceţi la circ ?	V-aţi dus la circ ?
Vă tundeţi ?	.....
Vă ascundeţi de mine ?	.....
Vă spălaţi pe faţă ?	.....
Vă întoarceţi de la munte ?	.....
Vă întâlniţi cu prietenii ?	.....

b)

se duce	s-a dus
se joacă	.....
se urcă	.....
se loveşte	.....
se gândeşte	.....
se tunde	.....
se întorc	.....
se laudă	.....
se înţeleg	.....
se scoală	.....
se bucură	.....
se ceartă	.....

c)

văzând	văzând-o (pe ea)	văzându-l (pe el)
întrebând	.....	.....
aşteptând	.....	.....
ajutând	.....	.....
rugând	.....	.....
ascultând	.....	.....

d)

a întrebat	a întrebat-o	l-a întrebat
a înviat	.....	.....
a mângâiat	.....	.....
a salutat	.....	.....
a condus	.....	.....
a căutat	.....	.....

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.21

Realizaţi, corect, următoarele acorduri, după indicaţiile date.

Persoana I sg.

Subsemnatul, Popescu I. .....următoarele :	a raporta
Expeditorul, Popescu I. ..... greutatea pachetului.	a declara

Persoana I pl.

Eu, tu şi el.....corect.	a răspunde
Noi, voi şi ei.....corect.	a răspunde
Toţi.....cartea.	a citi
Mulţi.....la spectacol.	a veni
Puţini.....problema.	a rezolva

Persoana a II-a sg.

Tu, Maria.....examenul.	a pregăti
Tu, Ionuţ.....bine.	a gândi

Persoana a II-a pl.

Toţi.....cartea.	a citi
Mulţi.....la spectacol.	a veni
Puţini.....problema.	a rezolva
Tu şi el.....mai devreme.	a sosi
Voi şi el.....mai devreme.	a sosi

Persoana a III-a sg.

Fiecare dintre noi.....problema.	a rezolva
Fiecare dintre voi.....problema.	a rezolva
Fiecare dintre elevi.....problema.	a rezolva
Nici una dintre noi nu.....de la şcoală.	a lipsi
Nici unul dintre voi nu.....de la şcoală.	a lipsi
Nici una dintre colege nu.....de la şcoală.	a lipsi
Grupul de elevi.....pentru examen.	a se pregăti
Grădiniţa de copii.....pentru examen.	a se pregăti
Familia.....pentru examen.	a se pregăti
Majoritatea colegilor.....	a veni
O mulţime de copii.....	a participa
O parte din cărţi.....la expoziţie.	a participa
Elevul sau profesorul.....problema ?	a rezolva
El sau ea.....scrisoarea ?	a scrie
Grădinarul sau copilul.....grădina ?	a îngriji
Nici Ion, nici Ana nu.....	a sosi
Nici bunicul, nici bunica nu.....	a sosi
A cânta şi a dansa.....odihnitor.	a fi
A învăţa şi a repeta.....necesar.	a fi
De reparat ori de modificat.....greu.	a fi

Scanned with OKEN Scanner

Persoana a III-a pl.

Majoritatea colegilor.....	a veni
O mulţime de copii.....	a participa
O parte din cărţi.....	a participa
Unul dintre elevii care.....este fratele meu.	a fi lăudat
Una dintre elevele care.....poezii, a fost premiată.	a compune
Nici Ion, nici Ana nu.....	a sosi
Nici bunicul, nici bunica nu.....	a sosi
Atenţie ! Nu eu, ci ei.....la întrebarea pusă.	a răspunde
Nu eu, ci tu.....la întrebarea pusă.	a răspunde
Nu noi, ci voi.....la întrebarea pusă.	a răspunde
Nu ei, ci voi.....la întrebarea pusă.	a răspunde
Nu tu, ci eu.....la întrebarea pusă.	a răspunde

Exerciţiul Nr.22

Ne jucăm cu cuvintele !

Scrieţi verbele şi pronumele în formă inversă :

m-am dus
mi l-ai dat
l-ai chemat
l-aş vedea
mi l-ar vedea

MODEL : dusu-m-am

Observaţi sistemul : se scrie întâi verbul iar formele pronominale legate cu cratimă se scriu după verb în propoziţie normală.

Exerciţiul Nr.23

Scrieţi, după acelaşi procedeu, în formă verbală inversă, următoarele grupuri : verb-pronume

a)

s-a dus
l-ai mânca
i-ar mânca
v-ar mânca
ne-ar mânca
ne-am întrebat

b)

i le-am dat
mi i-a luat
ţi l-ar da

Scanned with OKEN Scanner

vi l-ar vinde
ni i-ar duce

Exerciţiul Nr. 24

Să scriem corect !

Scrieţi verbele la persoana a II-a singular după modelul următor, completând tabelul.

Verbul	Persoana a II-a, prezent	Cuvântul *să* plus verbul la prezent
a fi	tu eşti	să fii
a şti	tu ştii	să ştii
a ţine	.....	.....
a reţine	.....	.....
a susţine	.....	.....
a menţine	.....	.....
a obţine	.....	.....
a veni	.....	.....
a struni	.....	.....
a deveni	.....	.....
a preveni	.....	.....
a redeveni	.....	.....
a scrie	.....	.....
a transcrie	.....	.....
a rescrie	.....	.....

a) Ce remarcaţi ? Formulaţi constatarea într-un enunţ.

b) Alcătuiţi enunţuri cu următoarele verbe : a menţine , a obţine, a redeveni, a transcrie, a susţine, la persoana a II-a singular, prezent.

Exerciţiul Nr.25 *Azi, ieri, mâine !*

Sugeraţi, prin completarea tabelului, că acţiunea verbelor din coloana dată se petrece în cele trei momente precizate :

Scanned with OKEN Scanner

Verbul	*Azi,* pers.I	*Ieri*		*Mâine* pers. I
		pers. I	pers. a III-a	
a privi a stărui a reveni a veni a iubi a dobândi a ghici a reuşi a vorbi a răspândi a întrezări a reveni a îndulci a îndosi a îndrăgi a îndeplini a îndoi a dărui a glăsui a (se) indârji a înfăptui	eu privesc eu stărui	eu privii eu stăruii	el privi el stărui	eu voi privi eu voi stărui

Sarcini de lucru :

a) alcătuiţi, cu cinci dintre verbele date, enunţuri prin care să argumentaţi folosirea corectă a celor trei momente.

Exerciţiul Nr.26

Să ne jucăm cu formele verbale corecte !

Completaţi spaţiile libere cu verbele : a fi (1), a şti (2, 3, 4), a ţine (5).

Tu.....(1).....atent, căci nu ...(2)..... ce.....(3)..... şi ce nu....(4)..... ; uită-te la mine ca să.....(5).....minte.

Exerciţiul Nr.27

Explicaţi ortografia verbelor utilizate în spaţiile libere date la exerciţiul nr. 26.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.28

Scrieţi, în enunţuri, alte zece verbe care se scriu cu doi de „*i*", indiferent de persoană şi timp.

MODEL: Eu bănui ce a vrut să spună.

Tu revii asupra hotărârilor luate?

V-a părăsit inspiraţia?! Consultaţi lista verbelor de la exerciţiile anterioare.

Exerciţiul Nr.29

Azi, mâine!

Atenţie la forma corectă a următoarelor verbe. Treceţi verbele din coloana alăturată, respectând cerinţele tabelului:

VERBUL	*Azi* persoana a III-a sg.	*Mâine* - persona a III-a (viitor)
a cădea a plăcea a bea a vedea a scădea a apărea a părea a decădea a tăcea a şedea a face a bate a ţine a umple a trece	el cade îi place el bea (să bea)	el va cădea lui îi va plăcea el va bea

Exerciţiul Nr.30

În limba română, unele verbe la persoana I singular, prezent, primesc la sfârşit grupul *-esc*, iar altele nu au acest grup. Consultaţi următoarele coloane de verbe:

Scanned with OKEN Scanner

Verbe cu particola *-esc*		Verbe fără particola *-esc*	
a hrăni	eu hrănesc	a înlănţui	eu înlănţui
a dărui	eu dăruiesc	a stărui	eu stărui
a drămui	eu drămuiesc	a (se) zgudui	eu mă zgudui
a gelui	eu geluiesc	a distribui	eu distribui
a iubi	eu iubesc	a dezvălui	eu dezvălui
a se strădui	eu mă străduiesc	a îngădui	eu îngădui
a tăinui	eu tăinuiesc	a învălui	eu învălui
a vămui	eu vămuiesc	a mormăi	eu mormăi

Sarcini de lucru :

a) găsiţi şi alte verbe (zece) care îşi schimbă forma în vorbire ca şi in exemplele de mai sus ; vă sugerăm următoarele verbe : *a birui, a biciui, a ivi, a izbândi* ;

b) alcătuiţi enunţuri cu verbele : *a construi, a distribui, a destăinui, a dărui, a învălui, a tăinui*.

Exerciţiul Nr.31

Se dau textele :

a) „Noi, fraţii tăi, răspunse Samson plin de mânie,
Noi, fraţii tăi, potaie !
O să-ţi dăm o bătaie
Care s-o pomeneşti.
Cunoşti tu cine suntem, şi ţi se cade ţie,
Lichea neruşinată, astfel să ne vorbeşti ! ”
„- Dar ziceaţi....” - „Şi ce-ţi pasă ? Te-ntreb eu ce ziceam ?
Adevărat vorbeam
Că nu iubesc mândria şi că urăsc pe lei,
Că voi egalitate, dar nu pentru căţei.”
Aceasta între noi adesea o vedem
Şi numai cu cei mari egalitate vrem ! ”

(Gr. Alexandrescu)

b) „Şi căprioara sta singură şi sângele se scurgea în iarba moale a ţărmului. Îşi plecă o dată botul uscat spre luciu, apoi iar rămase neclintită. Din nesfârşite depărtări răzbăteau vibrările melancolice ale cornului, tot mai strânse ; bătaia copoilor amuţise ; seara venea, şi prin bradul de pe pisc trecu o oftare. În linişte, pe cerul întunecos din fundul apei, începu să tremure lacrima de aur a celei dintâi steluţe. Căprioara avea un muget abia auzit, şi ochii îi luceau în cea din urmă lumină a malului. Aşa sta singură şi murea, sub pletele mestecenilor cu trunchiurile albe.”

(M. Sadoveanu)

Scanned with OKEN Scanner

Sarcini de lucru :

a) analizaţi verbele din primul text după modelul impus de tabel :

Verbul	Persoana	Numărul	Timpul	Funcţia în propoziţie	La ce întrebare răspunde

b) rescrieţi textele fără verbe ;

c) ce transformări a adus conţinutului celor două texte excluderea verbelor ;

d) folosind verbele din primul text, realizaţi un dialog pe o altă temă ;

e) extrageţi expresiile frumoase (figurile de stil) din textul scris de M. Sadoveanu ;

f) găsiţi omonimul verbului voi (voiesc) şi alcătuiţi cu el un enunţ ;

g) folosind verbele din textul al doilea, realizaţi o descriere (Vă sugerăm a nu va inspira din text ! Lăsaţi-vă imaginaţia să zboare...)

h) alcătuiţi enunţuri în care verbul *răzbăteau* („răzbăteau vibrările") şi *să tremure* („să tremure lacrima de aur") să aibă înţeles obişnuit ;

Nu ştiţi ? Consultaţi DEX-ul şi veţi fi mai deştepţi ! ! !

SUBSTANTIVUL

Exerciţiul Nr.32

Formaţi, prin adăugarea grupului de sunete (litere) *re* la sfârşitul verbelor date, substantive :

a intra	a disimula
a ilumina	a cuvânta
a privi	a recepţiona
a ochi	a recepta
a desluşi	

MODEL : a ochi + re = ochire

a recepta + re = receptare

Alcătuiţi enunţuri cu cinci substantive, la alegere.

Exerciţiul Nr.33

Se dau textele :

a) „Prutule, apă vioară,
Face-te-ai neagră cerneală
Stuhul tău o penişoară
Ca să scriu o hârtioară
S-o trimit la maica-n ţară".

(Folclor)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Stol de cocori
Apucă-ntrânsele
Şi necuprinsele
Drumuri de nori".

(M. Eminescu)

c) „Din belşugul de verdeaţă
cărăbuşul de aramă
vine din turnătoria
verii, să-l luăm în seamă.

Zgomotos ca o reptilă
printre vreascuri se avântă,
să arate că-i din lumea
celor care nu cuvântă."

(L. Blaga)

Cerinţe :

a) extrageţi expresiile neobişnuite din textele date ;

b) valorificaţi aceste expresii într-o compunere liberă (Lăsaţi-vă imaginaţia să zboare ! ! !) ;

c) rescrieţi primul text fără substantive şi notaţi observaţia obţinută într-o comunicare ;

d) identificaţi strofa în care grupurile finale de sunete (litere) se potrivesc două câte două ;

e) găsiţi alte cuvinte care să rimeze cu cuvintele date :

- vioară
- cocori
- verii
- seamă
- reptilă

Exerciţiul Nr.34

Se dau textele :

a) „Iar luna prin boschete
Cu razele-i subţiri
A răsfirat buchete
De galbeni trandafiri".

(O. Cazimir)

b) „Sub brad, pe masa lungă cu beteală
Şi scamă albă-nchipuind zăpadă,
Un căţeluş cuminte stă pe coadă".

(O. Cazimir)

Scanned with OKEN Scanner

c) „Hassan de sub poala pădurii acum
Lui Mihnea-i trimite-o poruncă: (...)" ·

(G. Coşbuc)

d) „Dar în pustiul arid nechează calul frumos, strălucit, îmbătat de lumina aurită a soarelui."

(M. Eminescu)

Cerinţe:

a) subliniaţi substantivele din textele de mai sus;

b) clasificaţi substantivele după următorul tabel:

Nume de lucruri	Nume de fiinţe	Nume de fenomene ale naturii	Nume de persoane

c) clasificaţi substantivele după următorul tabel:

Masculin singular	Masculin plural	Feminin singular	Feminin plural	Neutru singular	Neutru plural

d) extrageţi adjectivele din textele de mai sus, precizând substantivele pe care le determină.

Tema performerilor

Rescrieţi textele 2, 4 omiţând adjectivele. Ce observaţi? Argumentaţi-vă răspunsul într-o comunicare.

Adăugaţi la textele 2, 4 pe lângă adjectivele existente unul, două adjective. Ce se întâmplă în text? Argumentaţi într-un enunţ dacă surplusul de adjective dăunează sau nu textelor.

Exerciţiul Nr.35

Se dau textele:

a) „Munţii păduroşi (...) formau o alee pitorească de mesteceni blânzi şi de brazi posomorâţi(...)".

(C. Hogaş)

b) „Fulgere lungi de lumină frântă şi orbitoare spintecau adâncurile, fără răgaz; (...)".

(C. Hogaş)

Cerinţe:

a) recunoaşteţi substantivele din text prin sublinierea acestora;

b) analizaţi substantivele identificate după modelul:

Scanned with OKEN Scanner

1.- *pentru clasa a III-a*

Substantivul	Ce denumeşte	Felul	Numărul
Munţii	formă de relief	comun	plural

2. - *pentru clasa a IV-a*

Substantivul	Felul	Numărul	Genul	Rolul în propoziţie
Munţii	comun	plural	masculin	subiect

Exerciţiul Nr.36

Se dau textele :

1. „Pe grindul unui lac sihastru,
Din depărtări şi din trecut
Un mândru cocostârc albastru
Misterios a apărut…”

(G. Topârceanu)

2. „S-a deşteptat prisaca din poiană
Sub uriaşul clopot de azur ; (…)”

(D. Anghel)

3. „În sufletul lui Tudor Şoimaru bântuia o furtună grozavă.”

(M. Sadoveanu)

4. „Iar de sus pân-în podele un paianjăn prins de vrajă
A ţesut subţire pânza străvezie ca o vrajă.”

(M. Eminescu)

Cerinţe :

a) subliniaţi substantivele din text ;

b) treceţi substantivele la numărul plural precizând transformările produse în structura lor fonetică ;

c) precizaţi, utilizând simbolurile şi întrebările, rolul substantivelor, din textul 1, în propoziţie.

Exerciţiul Nr.37

Se dau substantivele : *librărie, fiu, ie, bucurie, camionagiu, familie, leu, audiţie, compoziţie, exerciţiu, funie, câmpie, copil.*

Cerinţe :

a) treceţi substantivele date la numărul plural. Ce observaţi privind ortografierea lor ?

b) alcătuiţi, preferenţial, cu cinci dintre ele comunicări.

Scanned with OKEN Scanner

Tema performerilor

Se dă textul :

a) „Pe pajiştea din faţa casei, caişii, zarzării şi prunii
Înveşmântaţi în haine albe se clatină în faţa lunii (...)"

(D. Anghel)

Cerinţe :

a) - argumentaţi de ce substantivele din primul vers se scriu cu doi de „*i*".

b) - transcrieţi textul cu substantivele la numărul singular. Ce observaţi ? Notaţi părerea într-o comunicare ;

Exerciţiul Nr.38

Folosind una din întrebările *a (al, ai, ale) cui ?* puse altui substantiv, alcătuiţi enunţuri cu următoarele substantive : *ţară, floare, cămaşă, păpuşă, stradă, plajă, coajă, găină, lojă, mătuşă.*

MODEL : ŢARĂ a cui ?

„De pe culmea cea mai înaltă a ţării se zăreşte cursul Dunării."

După modelul dat, cu simboluri, precizaţi rolul sintactic al acestor substantive în fiecare enunţ construit.

Exerciţiul Nr.39

Folosind întrebarea *cui ?* , alcătuiţi, cu cinci dintre substantivele date la ex. nr. 38, enunţuri, apoi precizaţi rolul în propoziţie şi indicaţi, prin săgeată, cuvântul determinat.

MODEL :

De-a lungul istoriei, toţi poeţii au dedicat ţării ode, imnuri sfinte.

Exerciţiul Nr.40

Creaţi substantive de la următoarele cuvinte :

bun, rău, onest, amabil, variabil, invariabil, afumat, (a) dormi, (a) stropi, (a) cloci, (a) înveli, seceră, (a) vântura, (a) pluti, (a) şterge, (a) ieşi, (a) privi, (a) iubi, (a) citi, (a) înţelege, adăugând la sfârşitul lor grupurile de sunete : *-ătate, -tor, -toare, -re,* după înţeles.

Alcătuiţi cu cinci dintre ele comunicări.

Exerciţiul Nr.41

Adăugaţi la sfârşitul cuvintelor date grupurile *-ar, -er, -giu* : *ac, căluş, cojoc, lapte, icoană, pivniţă, pălărie, stradă, camion, scandal, mahala, cusur, geam.*

Găsiţi şi alte substantive formate în acelaşi mod.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.42

Să alintăm cuvintele!

Adăugaţi la sfârşitul cuvintelor date grupurile: *-el, -uţa, -ică, -iţă*: casă, masă, faţă, scaun, băiat, pisică, cană, floare.

MODEL: casă + uţă = căsuţă

După acest model identificaţi încă zece exemple.

Exerciţiul Nr.43

Se dau substantivele compuse scrise într-un cuvânt: *bunăstare, primăvară*;

a) găsiţi alte cinci exemple după modelul dat;

b) alcătuiţi enunţuri cu ele.

Exerciţiul Nr.44

Se dau substantivele compuse scrise cu cratimă: *câine-lup; redactor-şef; floarea-soarelui; Bistriţa-Năsăud*.

a) găsiţi câte cinci exemple pentru fiecare tip de compunere.

b) căutaţi în basmele lui I. Creangă cinci exemple de substantive proprii compuse scrise cu cratimă şi fără cratimă.

Exerciţiul Nr.45

Punând una din întrebările a (al, ai, ale) cui? alcătuiţi enunţuri în care să răspundă grupurile de cuvinte: floare aurie, pădure ruginie, mare argintie.

MODEL: Valurile mării argintii se sparg furioase de stâncile dure.

Exerciţiul Nr.46

Ce cuvinte se ascund în fiecare cuvânt dat?

farmacie .....
maşină .....
primăvară .....
cristalină.....
animale.....
omenos.....
şiroaie.....

MODEL: caldă: cal, cald, dă.

Exerciţiul Nr.47

Se dă textul:

„Maică-ta de-i vie, bine-ar fi să vie
Pân' la noi la vie".

(Folclor)

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe :

a) identificaţi omonimele substantivului *vie* din text ; precizaţi ce părţi de vorbire sunt ;

b) alcătuiţi cu ele alte enunţuri.

Exerciţiul Nr.48

Se dă textul :

„O bandă de piraţi cânta
Un cântec trist, la unison
Pe care-l prinse cineva
Pe o bandă de... magnetofon ! ”

Cerinţe :

a) identificaţi omonimele ;

b) alcătuiţi enunţuri cu ele ;

Exerciţiul Nr.49

Se dă textul :

„Era obiceiul ca domnii ţării noastre, când intrau la împărat, să se târască de la poarta curţii palatului până la picioarele sultanului, în genunchi.

Cuza, însă, nu era omul să sufere ruşinea asta ! A mers la palat drept, cu fruntea sus şi cu sabia zornăind ca un Făt-Frumos.”

(*Cuza-Vodă la sultan*, Legendă populară)

Analizaţi substantivele din textul dat după tabelul următor :

MODEL :

Substantivul	Felul comun/propriu	Numărul singular-plural	Cuvântul determinant	Întrebarea enunţ	Rolul
Obiceiul	comun	singular	era (verb)	cine ?	subiect

Exerciţiul Nr.50

Daţi exemple de cinci substantive care au aceeaşi formă pentru singular şi plural.

MODEL : un pui - nişte pui.

Exerciţiul Nr.51

Se dau substantivele : deviaţie, divagaţie, draperie, duşmănie, efectuare, enumerare, epopee, excortă, disecare, democraţie, desinenţă, destinaţie, desuetitudine, deşertăciune, diademă, desidentă, desecare, dispersie, divagare, divagaţie.

Scanned with OKEN Scanner

Însoţiţi-le cu unul din cuvintele *o, nişte, a, al, ai, ale* după modelul :

erezie	o	nişte	a (al, ai, ale) cui ?
	o erezie	nişte erezii	ale ereziei

Exerciţiul Nr.52

Se dau textele :

a) „În zori, sunau din corn pe munţii Moldovei, cei şapte voinici. Curgeau plăieşii roiuri de sub poalele codrilor. Oaste nouă ieşi ca din pământ."

(Al. Vlahuţă)

b) „Lizuca dădu un ţipăt. Într-o dâră de raze, răsări o umbră, ţupăind către scorbură. A apărut bursucul. Patrocle se repezi la el. Imediat se auzi glasul căţelului."

(M. Sadoveanu)

Cerinţă :

- analizaţi substantivele din textul dat după tabelul următor :

Substantivul	Felul	Numărul	Genul	Cuvântul determinant	Întrebarea	Rolul în propoziţie

Exerciţiul Nr.53

1. Realizaţi o compunere cu titlul *Toamna*, în care să folosiţi un număr cât mai mare de substantive ce denumesc fenomene ale naturii ;

2. Realizaţi o compunere liberă în care să folosiţi cât mai multe substantive proprii ;

3. Realizaţi o compunere liberă în care să folosiţi cât mai multe nume de aşezări omeneşti, de râuri şi munţi.

ADJECTIVUL

Exerciţiul Nr.54

Potriviţi în propoziţii substantivele cu adjectivele date ;

- senin, înnorat, înstelat, întunecat (zăpadă)
- galbenă, ovală, acră, parfumată (varză)
- cenuşiu, fricos, urecheat (cerul)
- înalt, falnic, verde, măreţ (iepurele)
- verde, rotundă, înfoiată (lămâia)
- albă, rece, pufoasă, cristalină (bradul)

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.55

Se dau textele :

1. „Iat-o sanie uşoară…"

(V. Alecsandri)

2. „Nu puteam sfredeli stânca răsărită în calea mea."

(C. Hogaş)

3. „Trecea prin codri pustii, prin munţi cu fruntea ninsă şi,
răsărea din stânci bătrâne luna cea palidă ca faţa
unei fete moarte, atunci vedea din când în când
câte o steanţă uriaşă atârnată de cer… o noapte
sfârtecată, un castel numai pietre şi ziduri sparte."

(M. Eminescu)

4. „Flori albastre de cicoare, ale căror priviri mai curate ca albastrul cerului răsar din loc în loc pe marginea drumurilor înguste şi vântul uşor al dimineţii, şi ciocârlia urcă cu spinarea în sus spre cerul adânc şi floarea galbenă a spicelor de grâu, toate acestea răzbat cu putere din viaţa câmpiei."

(M. Preda)

Cerinţe :

a) identificaţi adjectivele ;

b) identificaţi substantivele determinate ;

c) extrageţi pe o coloană adjectivele identificate din textele 3,4 şi apoi, găsiţi, pentru fiecare, adjective opuse ca sens ;

d) găsiţi, pentru aceeaşi coloană de adjective, extrase, adjective cu acelaşi sens ;

Exerciţiul Nr.56

Se dau adjectivele : *mare* şi *frumos*.

Cerinţe :

a) găsiţi nume de obiecte masculine, feminine şi neutre care pot avea aceste însuşiri ;

b) treceţi îmbinările obţinute la plural ;

MODEL :

copac *mare* copaci mari
tablou *mare* tablouri mari
floare *mare* flori mari

Exerciţiul Nr.57

a) Scrieţi adjectivele care corespund următoarelor substantive : *vrednicie, veselie, şcoală, înălţime, bunătate, munte, căldură, blândeţe, frumuseţe, întuneric, plete, floare, pădure, mătase, plăcere, lumină*.

Scanned with OKEN Scanner

b) Transformaţi următoarele adjective în substantive şi alcătuiţi cu ele scurte propoziţii : *silitor, negru, neastâmpărat, înalt, firav, frumoasă, blondă.*

Exerciţiul Nr.58

Se dau textele :

a) „Aici trăieşte, într-o căsuţă retrasă, departe de zgomotul lumii, cel mai mare dintre artiştii neamului nostru - pictorul Grigorescu. În ce lumină fermecătoare vi se arată frumuseţile ţării pe pânzele acestui maestru ! Sub ceruri albastre, calde, pe întinsele revărsări de plaiuri, pasc turme de oi.... ; păduri ruginite de toamnă îşi scutură frunza, nori albi, uşori se mişcă deasupra lor."

(Al. Vlahuţă)

b) „Omul e mai ager, mai vioi, mai sprinten,
Ca un roib agale îndemnat de pinten."

(T. Arghezi)

Cerinţe :

a) identificaţi adjectivele din textele date ;
b) identificaţi substantivele determinate indicându-le printr-o săgeată ;
c) extrageţi expresiile deosebite care conţin adjective ;
d) rescrieţi cele două texte fără adjective şi observaţi ce s-a întâmplat ;
e) exprimaţi-vă opinia într-o comunicare.

Exerciţiul Nr.59

Se dau adjectivele : *monstruos, absolut, adevărat, real, actual, major, imemorial, deplin, desăvârşit, veritabil, anormal, superior, perfect, neîndoielnic, groaznic, inferior, minor, întreg, sublim, cumplit, oribil.*

Cerinţe : grupaţi adjectivele în două grupe :

a) cu acelaşi înţeles ;
b) opuse ca înţeles.

Atenţie ! Dacă întâmpinaţi greutăţi, consultaţi dicţionarul !

Exerciţiul Nr.60

Precizaţi sensurile adjectivului *bun* în fiecare din textele următoare :

a) „Biata baba mea, bună, rea cum este, tot a ştiut ce-mi trebuie la drum."

(I. Creangă)

b) „Bune sarmale ai mai făcut ! "

(I. Creangă)

c) „Inima ta cea bună te ajută."

(I. Creangă)

d) „De atunci nurorile n-au mai avut zi bună în casă cu baba."

(I. Creangă)

e) „Căruţa lui... era o căruţă bună, încăpătoare."

(I. Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

f) „Harabagia... e mai bună, că ai de a face tot cu marfă vie, care la deal se dă pe jos, la vale pe jos, iar la popas - în căruţă."

(I. Creangă)

g) „- Aista nu-i semn bun, după cât ştiu eu."

(I. Creangă)

h) „Cum s-a întors... acasă, a şi poruncit să-i facă un foc bun în sobă."

(I. Creangă)

Exerciţiul Nr.61

Completaţi în următoarele zicale adjectivele potrivite cerute în context:

Pară.....în gura.....;

Buturuga.....răstoarnă carul.....;

Barbă.....minte.....;

Cu bucăţile.....se prind peştii.....;

Merele.....strică şi pe cele.....;

MODEL: Pară mălăiaţă în gură nătăfleaţă.

Exerciţiul Nr.62

Daţi exemple de substantive însoţite de adjective care arată:

a) dimensiunea;

b) culoarea;

c) forma;

d) însuşire morală;

MODEL: a) bloc înalt;

b) cer albastru;

c) clădire rotundă;

d) coleg binevoitor;

Exerciţiul Nr.63

Arătaţi cuvântul determinat de adjective, cu ajutorul săgeţilor, din versurile:

„Un fir de iarbă verde, o rază-ncălzitoare
Un gândăcel, un flutur, un clopoţel în floare,
După o iarnă lungă şi-un dor nemărginit
Aprind un soare dulce în sufletul umbrit"

(V. Alecsandri)

Exerciţiul Nr.64

Care este anotimpul preferat de voi? Enumeraţi însuşirile.

MODEL:

Primăvara este: *dorită, aşteptată, îndrăgită, întinerită, înnoită, călduroasă, darnică, frumoasă, schimbătoare, capricioasă, jucăuşă, mănoasă* etc.

Alcătuiţi un text în care să folosiţi însuşirile anotimpului preferat.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.65

Găsiţi pentru fiecare substantiv din prima coloană, un adjectiv din a doua coloană, corespunzător ca sens :

I	II
toamna	dese
acord	aurii
cetăţean	plumburii
al muntelui	râzânde
car	perfect
măşti	vest-german
pădurii	împădurit

Alcătuiţi cu perechile găsite comunicări.

Exerciţiul Nr.66

Se dau coloanele de adjective :

- alburiu	alburii	alburiii nori
- arămiu	arămii	arămiii codri
- cărămiziu	cărămizii	cărămiziii copaci
- cenuşiu	cenuşii	cenuşiii nori
- fumuriu	fumurii	fumuriii nori
- liliachiu	liliachii	liliachiii ochi
- pustiu	pustii	pustiii codri
- rubiniu	rubinii	rubiniii fragi
- stacojiu	stacojii	stacojiii obraji
- zglobiu	zglobii	zglobiii copii

Observaţie ! Adjectivele se scriu la plural cu doi de „*i*”, iar când stau în faţa substantivului se scriu cu trei de „*i*”.

Sarcină de lucru : identificaţi şi voi alte adjective care se scriu la fel şi alcătuiţi, apoi, enunţuri cu ele.

Exerciţiul Nr.67

Formaţi adjective compuse cu ajutorul cuvintelor : *prea, bine, aşa, sus*.

MODEL : preamărit, binefăcător, binecuvântat, aşa-numit, sus-pus.

Exerciţiul Nr.68

Construiţi enunţuri cu adjectivele date mai jos, folosindu-le la plural : ambiguu, fumuriu, brusc, pitoresc, sătul, merituos, biată, perplex, absurd, discontinuu.

MODEL : Intenţiile lui mi se păreau *ambigui*.

Norii cei *fumurii* au potopit cerul.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.69

Se dau grupuri de cuvinte care pot fi înlocuite prin adjective ce exprimă acelaşi sens :

(om) de seamă	- important, însemnat, remarcabil etc.
(om) cu cap	- inteligent, deştept, pătrunzător
(om) cu credinţă	- credincios, fidel
(om) de caracter	- deosebit
(om) cu stare	- bogat
(om) cu tragere de inimă	- binevoitor
(om) de rând	- obişnuit, simplu
(om) cu luare aminte	- atent
(om) de nimic	- necinstit
(om) cu voinţă	- dârz

Cerinţe :

a) alcătuiţi comunicări cu cele două coloane de cuvinte ;

b) observaţi care dintre cele două coloane de cuvinte şi grupuri de cuvinte devin mai expresive în comunicare ;

c) găsiţi şi voi grupuri similare şi echivalentul lor adjectival.

Exerciţiul Nr.70

Identificaţi şi analizaţi adjectivele din textul următor după modelul oferit :

Adjectivul	Cuvântul pe care îl însoţeşte	Genul	Numărul	Rol în propoziţie

„Şi-n ochii lui de vultur, adânci, vioi şi mari
Treceau lucioase umbre de eroi legendari."

(V. Alecsandri)

Exerciţiul Nr.71

Subliniaţi adjectivele cu două linii şi substantivele determinate cu o linie ; apoi extrageţi expresiile (substantiv-adjectiv) şi treceţi-le la plural.

„În luciul luminat ieşiră luptătoarele. Lişiţa izbutise să depărteze pe duşmancă de pui şi acum cu mişcări iuţi, căta să se ferească de pliscul negru şi tare ca fierul, de cângile încordate care o căutau (...). Venea amurgul cu uşoare unde de răcoare, ţânţarii începeau să ne necăjească, roiuri nesfârşite cu trompele însetate de sânge."

(M. Sadoveanu)

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.72

Consultând un dicţionar al limbii române, precizaţi-vă sensul următoarelor adjective : *apt, bănuitor, calm, duios, enervant, fantastic, glorios, hodorogit, imperfect, impertinent, invidios, josnic, leşinat, mediocru, nemărginit, paşnic, perfect, secund, toxic, vrăjit, zgârcit.*

MODEL : apt - potrivit, capabil, bun.

Exerciţiul Nr.73

Se dau adjectivele : *adevărat, blajin, frumos, îndemânatic, stimat, cinstit, făţarnic, darnic, întreg, nesigur.*

Cerinţe :

a) găsiţi adjective cu acelaşi înţeles ;

b) alcătuiţi propoziţii cu adjectivele găsite ;

MODEL : blajin - bun la inimă, blând, paşnic, prietenos.

Bunica este *bună la inimă.*

Vorbele *blânde* ale mamei îl liniştesc pe copil.

Ne-a surprins cu toate faptele lui *paşnice.*

Omul *prietenos* are mulţi amici.

Exerciţiul Nr.74

Se dau adjectivele : *aspru, blajin, duşmănos, frumos, maxim, prim, stângaci, serios, principal, rodnic, transparent, altruist, solitar, solubil, concis, accesibil, autentic, amabil.*

Cerinţe :

a) găsiţi adjective cu sens opus celor date.

MODEL : aspru - blând ; blând - violent etc.

Exerciţiul Nr.75

Alcătuiţi propoziţii în care să folosiţi adjectivele : *vie, vânătă, roşie, gol.*

Alcătuiţi, apoi, enunţuri în care acestea să aibă alte sensuri.

Exerciţiul Nr.76

Treceţi grupul substantiv-adjectiv la formele precizate în tabel, după modelul dat :

Scanned with OKEN Scanner

SUBSTANTIV-ADJECTIV Nr. singular	NR. PLURAL Nişte + Nr. plural al grupului	Răspunsul la întrebarea a (al, ai, ale) cui ?
rochie aurie mare argintie pisică cenuşie codru pustiu farfurie aurie căciuliţă cărămizie corabie pustie oglindă nouă minge roşie	nişte rochii aurii nişte mări argintii	a (ale) rochiei aurii a (al) mării argintii

Exerciţiul Nr.77

Tema tinerelor condeie ! ! !

După modelul dat, realizaţi şi voi asemenea poezioare având ca temă verbul.

1. „Sunt *o parte de vorbire*
Care *exprimă o-nsuşire*
Şi arăt *ce fel de* lucruri, fenomene şi fiinţe
Se nasc din ale scriitorilor peniţe".

2. „Din împărăţia Vorbelor trimisă
Fac exprimarea mai *frumoasă*, mai *precisă*.
Dar am omis să mă prezint. Voi fi operativ !
Numele meu nu-i altul decât : ADJECTIV."

3. „*După* substantiv îmi este locul
Dar şi *înaintea* lui spun totul.
Virgula nu vreau să ne despartă.
Suntem o pereche minunată."

4. „Iar dacă mai facem şi-o echipă,
Trei-patru adjective se-nfiripă
Pe lângă-un substantiv să-i dea
Aripi să zboare unde-o vrea.
Cu-aşa putere, o comunicare
Devine cea mai tare exprimare."

Scanned with OKEN Scanner

5. „Despre *formă* ce să spun? Se schimbă
După cum mi-o cere-armonioasa limbă.
Dacă substantivu-i singurel
Sunt şi eu atunci la fel ca el.
Iar când substantivu-i la plural
Dacă nu-s ca el îmi e fatal.
Căci comunicarea-n care-apar
Mă face grabnic să dispar.
Că unde-*acord* nu e
Nimic nu e!"

PRONUMELE

Exerciţiul Nr.78

Se dau textele:

a) „- Ce spui tu, străine? Ştefan e departe!
Braţul său prin taberi mii de morţi împarte!
Eu sunt a sa mumă; el e fiul meu;
De eşti tu acela, nu-ţi sunt mamă eu!"

(D. Bolintineanu)

b) „Artur ridică ochii ca să-l urmărească. După ce năluca pieri, se uită la mine. Apoi îmi spuse:

- Nu pot să învăţ, deşi crede-mă că vreau.

M-am apropiat de el.

- Dar fabula nu-i chiar aşa de grea - i-am spus eu.

- Ba e foarte grea.

- Mie, dimpotrivă, mi se pare chiar foarte uşoară; şi ascultând-o pe mama dumitale adineaori, când ţi-o citea, cred că am şi învăţat-o.

- Vrei să ţi-o spun?

- Ce să-mi spui, că nu se poate?

- Ba se poate; vrei să încerc? Ia cartea."

(H. Malot)

Cerinţe:

a) identificaţi pronumele din textele date;

b) precizaţi persoana şi numărul fiecărui pronume;

c) substituiţi, unde e posibil, substantivele din textele date cu pronume.

Exerciţiul Nr.79

Se dau următoarele formulări gramaticale:

1. Am dat colegei tema.	Ei i-am dat-o.
2. Am povestit copiilor întâmplarea.	Lor le-am povestit-o.

Scanned with OKEN Scanner

3. Împrumută Ginei stiloul. Împrumută-i-l.
4. Spune mamei notele. Spune-i-le.

Sarcini de lucru :

- Alcătuiţi enunţuri în care să puteţi schimba, după modelul de mai sus, substantivele cu pronumele.

Nu ştiţi răspunsul ?
Vă sugerăm câteva propoziţii. Găsiţi singuri pronumele.
a) Spune bunicii durerea.
b) Dă colegului discheta.
c) Am prezentat publicului expoziţia.

Exerciţiul Nr.80

Se dă textul :

„- Bună ziua, doamna bibliotecară ! a spus Dan intrând vesel în sala de lectură.

- Ce mai faci, Dănuţ ? Ai citit cartea ce ţi-am dat-o ?

- Da ! Tu mi-ai recomandat o carte deosebit de interesantă. Îmi pare bine că te-am ascultat ! Tu ai avut dreptate şi vreau să-ţi mulţumesc.

- Dane, îţi voi da o carte despre politeţe ! Revino după ce o citeşti ! ”

Cerinţe :

a) subliniaţi pronumele din text ;

b) identificaţi greşeala din replica lui Dan :

„- *Da ! Tu mi-ai recomandat...*” şi corectaţi-o rescriind-o prin folosirea pronumelor adecvate.

c) Ce transformări au avut loc în text ?

d) Scrieţi o scrisoare de felicitare doamnei învăţătoare în care să folosiţi pronumele de politeţe şi forme adecvate ale pronumelui personal.

Exerciţiul Nr.81

Imaginaţi-vă un dialog cu domnitorul Ştefan cel Mare. Ce l-aţi întreba ? Ce formule de adresare veţi folosi : Domnia ta, Domnia sa, Măria ta, Înălţimea voastră, Luminăţia voastră, Excelenţa voastră ?

Exerciţiul Nr.82

Alcătuiţi propoziţii cu următoarele cuvinte : *ea, mie, ne-am întâlnit, mi-ai spus, l-a văzut.*

Exerciţiul Nr.83

Completaţi rebusul :

Scanned with OKEN Scanner

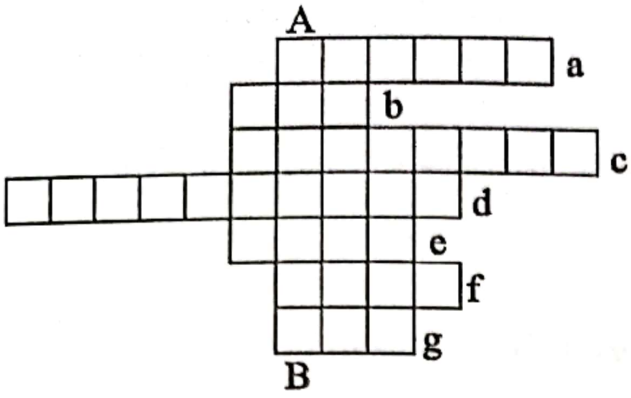

a) Ce număr au pronumele *noi, dumnealor* şi *ele*?
b) El a fost păcălit de vulpe.
c) Ce fel de pronume sunt cuvintele: *dumneaei* şi *dumneata*?
d) Completează definiţia!
Partea de vorbire care ţine locul unui substantiv se numeşte.....
e) Cu ce putem înlocui un pronume?
f) Completează cu pronumele potrivit:
„Cum te cheamă?
..... mă cheamă Ioana."
g) Pronume personal, numărul plural.

Exerciţiul Nr.84

Alcătuiţi propoziţii folosind corect părţile de vorbire de mai jos:

Arătaţi (mie) (pe el) repede
(lor) (pe ea) .....
(nouă) (pe ei) .....
(nouă) (pe ele) .....

MODEL: Arătaţi-mi-l repede!

Exerciţiul Nr.85

Alcătuiţi propoziţii folosind corect părţile de vorbire de mai jos combinându-le cu verbe potrivite ca sens:

(pe el) (ţie) (pe el)
(pe ei) (lui) (pe ea)
(pe ele) (nouă) (pe ei)
(vouă) (pe ele)

MODEL: L-am văzut dându-vi-l.

Exerciţiul Nr.86

Folosind cuvintele: *ţie, vouă, ei, lor, mie, nouă* adaptaţi enunţul *I-am scris.*

MODEL: Ţie ţi-am scris.

Exerciţiul Nr.87

Completaţi următoarele comunicări cu una din formele: a (al, ai, ale) cărui, cărei, căror, după modelul dat; observaţi, prin săgeţi, cum se realizează acordul.

MODEL: Am un coleg *ai cărui* părinţi sunt apicultori.

Scanned with OKEN Scanner

1. Cunosc o mamă..... băiat este un fotbalist de valoare.
2. Bunica are o vecină.....nepoate sunt studente.
3. Am un prieten.....computer este performant.
4. Mihail Sadoveanu este un scriitor..... merite sunt recunoscute.
5. Am cumpărat o floare.....culoare este neobişnuită.

Exerciţiul Nr.88

Scrieţi următoarele porunci după modelul dat :

- Pregătiţi (pe voi) bine !	Pregătiţi-vă bine !
- Ajutaţi (pe voi) între voi !	.....
- Înscrieţi (pe voi) la cercul nostru !	.....
- Spălaţi (pe voi) pe mâini !	.....
- Sculaţi (pe voi) devreme !	.....

Exerciţiul Nr.89

Alcătuiţi propoziţii cu ajutorul pronumelor : *mă-, -mă, m-, te-, ţi-, -l, l-, -o, i-, tine, mie, îmi, mine, nouă, vouă, ţie, vă, v-, -v-.*

Exerciţiul Nr.90

Scrieţi comunicări în care : i, voi, nouă, o să fie pe rând pronume şi altă parte de vorbire.

Exerciţiul Nr.91

- Scrieţi o compunere despre modul în care vă petreceţi timpul liber, în care să folosiţi pronume personale la toate persoanele, singular şi plural.
- Subliniaţi pronumele şi analizaţi-le după modelul dat.

Pronumele	Persoana	Numărul (pers.a III-a)	Genul	Funcţia în propoziţie

Exerciţiul Nr.92

Se dau textele :

a) „Noi pe dumneavoastră vă cunoaştem stăpân şi de la dumneavoastră aşteptăm milă."

(L. Rebreanu)

b) „Dumnealui e gata... N-aş întelege ce mai aştepţi... Ia-ţi pe dumneata ilicul cel albastru."

(M. Sadoveanu)

c) „Dar dumneata bate-l, nu-l cruţa pe băiat (...). Las-o şi pe fetiţă, că doar n-oi lua-o înapoi."

(I. Agârbiceanu)

Scanned with OKEN Scanner

d) „De la dânsul şi de la ei îmi vine ce e mai istoric în fiinţa mea. Prin ei înţeleg istoria aşa cum aş fi văzut-o."

(N. Iorga)

Cerinţe :

a) identificaţi pronumele personale şi de politeţe ;

b) analizaţi pronumele identificate după tabelul dat ;

Pronumele	Felul	Persoana	Numărul	Genul (pers. a III-a)	Funcţia în propoziţie

Exerciţiul Nr.93

- Realizaţi o compunere liberă în care să utilizaţi pronumele personale şi de politeţe.

- Subliniaţi pronumele personale şi de politeţe utilizate şi precizaţi, în scris, funcţia lor sintactică.

Exerciţiul Nr.94

Se dă textul :

„- De ce m-ai prins în pumnul tău,
Copil frumos, tu nu ştii oare
Că-s mic şi eu şi că mă doare ?
De ce mă strângi aşa de rău ?

Copil ca tine sunt şi eu
Şi-mi place să mă joc şi mie
Şi milă trebuie să-ţi fie
De spaima şi de plânsul meu ! "

(Elena Farago)

Cerinţe :

a) extrageţi pronumele din text şi analizaţi-le arătând : felul, persoana, numărul, genul, funcţia în propoziţie ;

b) extrageţi figurile de stil existente în text ;

c) alcătuiţi comunicări în care să demonstraţi sensurile cuvântului „milă" ;

d) identificaţi cuvintele care se diferenţiază doar printr-un sunet şi prin sensuri (paronime).

Exerciţiul Nr.95

Se dau textele :

a) „Trei petunii subţirele,
Farmec dând regretelor
Stau de vorbă între ele :
Ce ne facem, fetelor ? "

(G. Topârceanu)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Puii mamei, pui, pui, pui,
Are cloşca şapte pui.
Cinci pestriţi, unul bălţat,
Numai unul e moţat
Şi curat şi încălţat".

(Elena Farago)

c) „Plecat-am nouă din Vaslui
Şi cu sergentul zece..."

(V. Alecsandri)

d) Ghici!
„Am un copac cu patru crengi:
Prima înverzeşte
A doua rodeşte
A treia vestejeşte
A patra se usucă."

Cerinţe:

a) identificaţi numeralele din textele date;

b) extrageţi numeralele identificate şi analizaţi-le după modelul: ce exprimă, numărul, genul, funcţia în propoziţie;

c) indicaţi prin săgeată cuvântul determinat (unde e cazul);

d) alcătuiţi patru comunicări în care numeralele *nouă* şi *a patra* să fie, pe rând, subiecte şi părţi secundare de propoziţie.

Exerciţiul Nr.96

Alcătuiţi o compunere în care să folosiţi numeralele: *zece, al doisprezecelea, patruzeci, al treilea, al şaptesprezecelea, opt, al nouălea, al cincisprezecelea.*

Scrieţi cu cifre romane numeralele care arată ordinea.

Exerciţiul Nr.97

Formulaţi comunicări în care numeralul *zece* să arate ordinea, să însoţească substantive de diferite genuri şi precizaţi ce funcţie are în fiecare enunţ.

Exerciţiul Nr.98

Alegeţi-vă conducătorul de joc, folosind formula de eliminare:
„Una, două,
Stai că plouă.
Trei, patru,

Scanned with OKEN Scanner

Hai la teatru.
Cinci, şase,
Spală vase.
Şapte, opt,
Porumb copt.
Nouă, zece,
Un pahar cu apă rece
Şi-o cafea amară :
Ieşi pe uşă afară ! "

Jocul poate fi realizat în trei modalităţi :

a) pe calculator ;

b) pe tabla magnetică cu jetoane (flori şi fluturi) ;

c) cu clasa de elevi.

Conţinutul jocului

Jocul va urmări pronunţarea corectă a numeralelor care arată numărul total de obiecte : şase, şapte, unsprezece, cincisprezece... (până la douăzeci) cât şi ordinea obiectelor prin numărare : primul, prima, a doua, al doilea, până la douăzeci.

Conducătorul de joc împarte clasa în două grupe : a florilor şi a fluturilor. Fiecare membru al celor două echipaje, pentru a nu fi confundat, va primi un număr şi un simbol (floare sau fluture).

Condiţia esenţială ca jocul să funcţioneze este atenţia elevilor în reţinerea cu exactitate a numărului pe care-l are el, cât şi adversarii săi, şi pronunţarea corectă şi rapidă a numeralelor cardinale şi ordinale în funcţie de întrebare.

Pronunţarea greşită, utilizarea incorectă a formelor numeralelor, cât şi răspunsul lent, presupune excluderea din joc. Se dau, ca sugestie, următoarele întrebări ce le va pune conducătorul jocului :

1. Câte flori şi câţi fluturi sunt ?
2. Pe a câta floare te-ai aşezat ?
3. Al câtelea fluture te-a vizitat ?
4. Pe câte flori s-a aşezat primul fluture ? etc.

Explicaţie suplimentară : la primul joc conducătorul poate fi învăţătorul, la celelalte va fi finalistul jocului.

Jocul presupune şi o deplasare a fluturilor spre flori.

În final, va rămâne un singur fluture sau o singură floare.

Recompensa este propusă în funcţie de fantezia conducătorului de joc.

Exerciţiul Nr.99

Se dau textele :

„Unu ară
Doi se miră
Patru-împing
Şi-un coţoflig
Ghici, cine e ?

(PORCUL)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Stupul lor de pe vâlcea
Stă păzit într-o broboadă
De trei plopi înalţi de nea
Pe o blană de zăpadă."

Cerinţe :

a) extrageţi numeralele din text şi analizaţi-le arătând : felul lor, genul, numărul, funcţia în propoziţie, cuvântul determinat.

b) realizaţi, la alegere, un text de maximum şapte rânduri pornind de la imaginile sugerate de cele două texte, în care să folosiţi numeralele : primul(a), a doua, al doilea, a treia, al treilea, a patra, al patrulea, a cincea, al cincilea.

Exerciţiul Nr.100

Se dau textele :

a) „Shakespeare a creat lumea în şapte zile.
În prima zi a făcut cerul, munţii şi prăpăstiile sufleteşti.
În a doua a făcut râurile, mările, oceanele
Şi celelalte sentimente."

(M. Sorescu)

b) „Şi unde nu s-apucă de însemnat la greşele... una, două, trei până la douăzeci şi nouă."

(I. Creangă)

Cerinţe :

a) identificaţi numeralele prin subliniere ;

b) faceţi analiza gramaticală a numeralelor identificate arătând : felul, cuvântul determinat şi funcţia sintactică.

Exerciţiul Nr.101

Alcătuiţi propoziţii în care să folosiţi următoarele cuvinte de legătură : *şi, dar, fiindcă, ca să, ci, iar, însă, de, cu, la, despre, spre, dinspre, la.*

Exerciţiul Nr.102

Redactează un scurt text în care să introduci :

a) cel puţin patru substantive comune ;
b) cel puţin două adjective ;
c) cel puţin un substantiv propriu ;
d) două pronume (unul de politeţe) ;
e) un numeral ;
f) cuvinte de legătură ;
g) trei ortograme.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.103

Se dă textul :

„O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului lângă poartă şi-n aerul cel mai curat al serii tremurau din palat cântecele mândre şi senine.

Făt-Frumos se sui-n luntre şi vâslind, ajunge până la scările de marmură ale palatului."

(M. Eminescu)

Cerinţe :

a) alcătuiţi comunicări în care substantivele *luntre, aer* să sugereze pluralul ;

b) alcătuiţi comunicări în care cuvântul *poartă* să aibă alt înţeles decât cel din text ;

c) alcătuiţi comunicări în care cuvântul *sui* să fie înlocuit cu alt cuvânt cu acelaşi înteles ;

d) analizaţi gramatical cuvintele : *aurită, tremurau, Făt-Frumos, scărite, palatului*.

e) extrageţi cuvintele de legătură din textul dat ;

f) rescrieţi textul omiţând adjectivele. Ce observaţi ? Alcătuiţi o comunicare în care să vă exprimaţi părerea despre rolul adjectivului în comunicare.

TESTE

1. *Ţine minte !*

Cuvintele care denumesc fiinţe, lucruri, fenomene ale naturii (obiecte ale cunoaşterii) se numesc substantive.

Substantivul e parte de vorbire.

Ce denumesc substantivele ?

.....(1)	1. fiinţe
.....(2)	2. lucruri
.....(3)	3. fenomene ale naturii
Cuvintele care denumesc fiinte, lucruri, fenomene ale naturii (obiecte ale cunoaşterii) se numesc...(4)....	4. substantive
Ce este substantivul ? .....(5).....	5. parte de vorbire

2 *Completaţi*

	R.
.....(1) care arată.....(2).....	(1) - parte de vorbire
de.....(3), de.....(4).....	(2) - nume
de.....(5) se numeşte.....(6).....	(3) - fiinţe
	(4) - lucruri
	(5) - fenomene ale naturii
	(6) - substantiv

Scanned with OKEN Scanner

3. *Din versurile următoare au fost omise substantivele ! Găsiți-le și scrieți-le la loc.*

„A venit..... din.....
Şi alerga prin..... să fure
Şi să ducă în.....
Pe..... care plâng.
Şi-a venit la noi la.....
Şi-am ieşit c-o.....
.....flămând cu trei.....
Hai la.....să te joace !
Eu chemam pe ..... încoace,
El fugea încotro vedea."

(G. Coşbuc)

R : crâng, pădure, nuia, sat, lup, copiii, cojoace, neica, poartă ;

Alege varianta corectă :

4. Cuvântul *inginer* denumeşte :

☐ a) lucru ;

☐ b) fiinţă ;

☐ c) fenomen al naturii.

5. Cuvântul *ceaţă* denumeşte :

☐ a) lucru ;

☐ b) fiinţă ;

☐ c) fenomen al naturii.

6. Cuvântul *creion* denumeşte :

☐ a) lucru ;

☐ b) fiinţă ;

☐ c) fenomen al naturii.

☐ 7. Substantivul ca parte de vorbire, denumeşte :

☐ a) nume de obiecte ;

☐ b) acţiuni ;

☐ c) însuşiri.

Scanned with OKEN Scanner

8. Substantivul care primeşte *un* la singular şi *două* la plural este la genul :

☐ a) masculin ;

☐ b) feminin ;

☐ c) neutru.

9. Substantivul îşi schimbă forma după :

☐ a) gen ;

☐ b) număr ;

☐ c) persoană ;

☐ d) timp.

Se dă textul :

„Soarele rotund şi palid se prevede printre nori
Ca un vis de tinereţe printre anii trecători.“

(V. Alecsandri)

10. În textul dat există :

☐ a) cinci substantive ;

☐ b) şase substantive.

11. În textul dat cuvântul *tinereţe* este :

☐ a) adjectiv ;

☐ b) substantiv ;

☐ c) verb.

11. Cuvântul *trecător* din textul dat este :

☐ a) substantiv ;

☐ b) verb ;

☐ c) adjectiv.

12. Expresia *ca un vis* este :

☐ a) o figură de stil (comparaţie) ;

☐ b) o figură de stil (personificare) ;

☐ c) o expresie obişnuită.

Scanned with OKEN Scanner

13. Substantivul *soarele* este :

☐ a) cunoscut ;
☐ b) necunoscut.

☐ a) singular ;
☐ b) plural.

14. Adjectivele *rotund* şi *palid*, la plural, împreună cu un substantiv masculin fac :

☐ a) rotunde, palide ;
☐ b) rotunzi, palizi.

15. Substantivul *vis* la plural face :

☐ a) vise ;
☐ b) visuri.

16. În expresiile *ani trecători, trecători prin viaţă* cuvântul *trecători* este :

☐ a) adjectiv ;
☐ b) substantiv ;
☐ c) verb.

17. Substantivul *tinereţe* este :

☐ a) cunoscut ;
☐ b) necunoscut ;
☐ c) substantiv.

Se dă textul :

„Ca pe un altar ard ferigi cu flăcări vineţii
Şi stelele uimite clipiră printre ele.
Vai, cum aş vrea să nu mai vii, să nu mai vii,
Frumoasă jertfă a pădurii mele."

(N. Labiş)

18. În textul dat există :

☐ a) şapte substantive ;
☐ b) şase substantive ;
☐ c) cinci substantive.

Scanned with OKEN Scanner

19.

☐ a) patru verbe ;

☐ b) cinci verbe ;

☐ c) şase verbe.

20.

☐ a) două adjective ;

☐ b) trei adjective ;

☐ c) patru adjective.

21.

☐ a) un pronume ;

☐ b) două pronume ;

☐ c) trei pronume.

22. În textul dat există :

☐ a) substantive ;

☐ b) numerale ;

☐ c) cuvinte de legătură.

23. Sunt cuvinte de legătură :

☐ a) ca ;

☐ b) cu ;

☐ c) vai.

24. Verbul *clipiră* este la timpul :

☐ a) prezent ;

☐ b) trecut ;

☐ c) viitor.

25. Cuvântul *frumoasă* în textul dat este :

☐ a) numeral ;

☐ b) substantiv ;

☐ c) adjectiv.

Scanned with OKEN Scanner

26. Cuvântul *frumoasă* are în textul dat ;

☐ a) sens neobisnuit (figurat)

☐ b) sens obişnuit.

27. În textul dat cuvântul *vineţii* este :

I.

☐ a) substantiv cunoscut ;

☐ b) adjectiv cunoscut.

II.

☐ a) substantiv necunoscut ;

☐ b) adjectiv necunoscut.

28. *Alege varianta corectă !*

☐ a) nou născut, nou născută ;

☐ b) noi născuţi, noi născute ;

☐ c) nou-născuţi, nou-născute.

29.

☐ a) răuvoitor ;

☐ b) răuvoitori

☐ c) răivoitori.

30.

☐ a) clari văzători ;

☐ b) clarvăzător ;

☐ c) clarvăzători.

31.

☐ a) liber-cugetător ;

☐ b) liber-cugetători ;

☐ c) liberi-cugetători.

32.

☐ a) mici-burghezi ;

☐ b) mic-burghez ;

☐ c) mic-burghezi.

Scanned with OKEN Scanner

33.

☐ a) noi-veniţi ;

☐ b) nou-veniţ ;

☐ c) nou-veniţi.

34.

☐ a) marii sărbători ;

☐ b) marei sărbători.

35.

☐ a) ultimei zile ;

☐ b) ultimii zile.

36.

☐ a) ultimelor călătoare ;

☐ b) ultimilor călătoare.

37.

☐ a) propriile greşeli ;

☐ b) propriele greşeli.

38.

☐ a) dragii mele surori ;

☐ b) dragei mele surori.

39.

☐ a) crainicele noastre ;

☐ b) crainicile noastre.

40.

a) stimatei noastre profesoare ;

b) stimatei noastre profesoară.

41.

☐ a) admirabil ;

☐ b) mai admirabil ;

☐ c) foarte admirabil.

Scanned with OKEN Scanner

42.

☐ a) plin ;

☐ b) mai plin ;

☐ c) cel mai plin.

43.

☐ a) al zecelea ;

☐ b) al zecilea ;

☐ c) a zecea ;

☐ d) zecia.

44.

☐ a) al treisprezecelea ;

☐ b) a treisprezecia ;

☐ c) a treisprezecea ;

☐ d) al treisprezecilea.

45.

☐ a) al nouăsprezecelea ;

☐ b) al nouăsprezecilea ;

☐ c) a nouăsprezecea ;

☐ d) a nouăsprezecia.

46.

☐ a) al douăzecilea ;

☐ b) al douăzecelea.

47.

☐ a) al treizecilea ;

☐ b) al treizecelea.

48.

☐ a) al patrulea ;

☐ b) al patrălea ;

☐ c) al patrilea.

Scanned with OKEN Scanner

49.

☐ a) al cincilea ;

☐ b) a cincea ;

☐ c) al cincelea ;

☐ d) a cincia.

50.

☐ a) al optulea ;

☐ b) al optilea ;

☐ c) al optălea ;

☐ d) al optâlea ;

☐ e) al optelea.

51.

☐ a) al nouălea ;

☐ b) al noulea ;

☐ c) al noălea ;

☐ d) al noâlea.

52.

☐ a) al doisprezecelea ;

☐ b) al douăsprezecelea.

53.

☐ a) clasa I ;

☐ b) clasa a I-a ;

☐ c) clasa I-a.

54.

☐ a) clasa a II-a ;

☐ b) clasa II ;

☐ c) clasa II-a.

Scanned with OKEN Scanner

55. Substantivul în comunicare :

☐ a) îşi schimbă forma ;

☐ b) nu-şi schimbă forma.

56. Substantivul poate avea o funcţie sintactică de :

☐ a) subiect ;

☐ b) atribut ;

☐ c) complement ;

☐ d) nume predicativ.

57. Cum este corect ?

☐ a) lui Maria ;

☐ b) Mariei.

58. Adjectivul îşi schimbă forma după :

☐ a) gen ;

☐ b) timp ;

☐ c) număr ;

☐ d) persoană.

59. Adjectivul arată :

☐ a) nume de obiecte ;

☐ b) acţiuni ;

☐ c) însuşiri ale obiectelor.

60. Pronumele :

☐ a) denumeşte obiecte ;

☐ b) arată o acţiune ;

☐ c) ţine locul unui substantiv.

61. Cuvântul *ţie* este :

☐ a) cuvânt de legătură ;

☐ b) numeral ;

☐ c) pronume personal.

Scanned with OKEN Scanner

62. În propoziţia : „O întreb ! ...” cuvântul „*o*” este :

☐ a) numeral ;

☐ b) pronume personal ;

☐ c) cuvânt de legătură.

63. Verbul în comunicare :

☐ a) îşi schimbă forma ;

☐ b) nu-şi schimbă forma.

64. Verbul se schimbă după :

☐ a) gen ;

☐ b) timp ;

☐ c) persoană ;

☐ d) număr.

65. Alege forma corectă :

☐ a) noi scriem ;

☐ b) noi scrim.

66.

☐ a) voi scrieţi ;

☐ b) voi scriţi.

67.

☐ a) scriind ;

☐ b) scrind.

68.

☐ a) descriind ;

☐ b) descrind.

69.

☐ a) lăuda-m-aş ;

☐ b) lăuda-maş ;

☐ c) lăudam-aş.

☐ a) lăuda-v-aţi

☐ b) lăudav-aţi ;

☐ c) lăuda-vaţi.

Scanned with OKEN Scanner

70.

☐ a) da-s-ar ;
☐ b) da-sar ;
☐ c) das-ar.

☐ a) lăuda-s-ar ;
☐ b) lăudas-ar ;
☐ c) lăuda-sar.

71. „Pletele lui albe şi creţe parcă sunt nişte ciorchini de flori albe ; sprâncenele, mustăţile, barba… peste toate au nins anii mulţi şi grei.”

(B. Delavrancea)

În textul dat cuvântul *pletele* este :

☐ a) substantiv cunoscut ;
☐ b) substantiv propriu necunoscut ;
☐ c) adjectiv.

72. Cuvântul *lui* este :

☐ a) numeral ;
☐ b) pronume ;
☐ c) cuvânt de legătură.

73. Cuvântul *albe* este :

☐ a) substantiv cunoscut ;
☐ b) adjectiv numărul singular ;
☐ c) adjectiv numărul plural.

74. Cuvântul *creţe* este :

☐ a) substantiv necunoscut ;
☐ b) adjectiv numărul plural ;
☐ c) numeral.

75. Cuvântul *şi* este :

☐ a) pronume ;
☐ b) numeral ;
☐ c) cuvânt de legătură.

76. Cuvântul *au nins* este :

☐ a) adjectiv ;
☐ b) substantiv cunoscut ;
☐ c) verb.

Scanned with OKEN Scanner

77. Cuvântul *au nins* este :

☐ a) persoana a III-a, numărul singular ;

☐ b) persoana a III-a, numărul plural.

78. Cuvântul *mulți* este :

I.

☐ a) substantiv ;

☐ b) adjectiv ;

☐ c) cuvânt de legătură.

II.

☐ a) nr. singular ;

☐ b) nr. plural.

79. Cuvântul *ani* este :

☐ a) pronume ;

☐ b) numeral ;

☐ c) substantiv.

80. Cuvântul *ani* este :

☐ a) substantiv cunoscut ;

☐ b) adjectiv ;

☐ c) substantiv necunoscut.

81. Cuvântul *barba* este :

☐ a) substantiv, numărul plural ;

☐ b) adjectiv ;

☐ c) substantiv, numărul singular.

82. Cuvântul *barba* este :

☐ a) substantiv, numărul singular, cunoscut ;

☐ b) substantiv, numărul plural, cunoscut ;

☐ c) substantiv, numărul singular, necunoscut.

83. Cuvântul *grei* este :

☐ a) adjectiv ;

☐ b) substantiv ;

☐ c) adjectiv, numărul plural.

Scanned with OKEN Scanner

84. Cuvântul *grei* determină cuvintele :

☐ a) au nins ;

☐ b) mulţi ;

☐ c) anii.

„Sălciile plângătoare îşi aplecau lungile şi mlădioasele ramuri, cu frunze înguste şi lunguieţe, de-un verde negricios, în iazurile cu apă stătută şi mâloasă, acoperite cu mătasea broaştei."

(P. Comarnescu)

85. În textul dat cuvântul *sălciile* este :

☐ a) substantiv, plural, cunoscut ;

☐ b) adjectiv ;

☐ c) substantiv, plural, necunoscut.

86. Cuvântul *plângătoare* este :

☐ a) adjectiv ;

☐ b) substantiv, plural ;

☐ c) numeral.

87. Cuvântul *îşi* este :

☐ a) numeral ;

☐ b) cuvânt de legătură ;

☐ c) pronume.

88. Cuvântul *lungile* este :

☐ a) adjectiv ;

☐ b) substantiv, plural, cunoscut ;

☐ c) verb.

89. Cuvântul *ramuri* este :

☐ a) adjectiv ;

☐ b) substantiv cunoscut ;

☐ c) substantiv, numărul plural, cunoscut.

Scanned with OKEN Scanner

90. Cuvântul *de* este :

☐ a) cuvânt de legătură ;

☐ b) numeral ;

☐ c) pronume.

91. Cuvântul *verde* este :

☐ a) substantiv ;

☐ b) adjectiv ;

☐ c) substantiv, numărul singular.

92. Cuvântul *negricios* este :

☐ a) adjectiv ;

☐ b) substantiv, numărul singular ;

☐ c) substantiv, numărul plural.

93. Cuvântul *stătută* este :

☐ a) adjectiv, nr. singular ;

☐ b) substantiv, nr. singular ;

☐ c) verb, numărul singular.

94. Cuvântul *mâloasă* este :

I.

☐ a) substantiv ;

☐ b) numeral ;

☐ c) adjectiv.

II.

☐ a) adjectiv, nr. singular ;

☐ b) adjectiv, nr. plural ;

☐ c) substantiv cunoscut.

95. Cuvântul *cu* este :

☐ a) numeral ;

☐ b) cuvânt de legătură ;

☐ c) pronume.

Scanned with OKEN Scanner

96. Cuvântul *şi* este :

☐ a) cuvânt de legătură ;

☐ b) pronume ;

☐ c) numeral.

97. Cuvântul *mătasea* este :

☐ a) adjectiv ;

☐ b) substantiv cunoscut ;

☐ c) verb.

98. Cuvântul *broaştei* este :

☐ a) verb, numărul plural ;

☐ b) verb, persoana a III-a ;

☐ c) substantiv.

99. Cuvântul *aplecau* este :

I.

☐ a) verb, numărul plural ;

☐ b) verb, numărul singular ;

☐ c) adjectiv.

II.

☐ a) verb, persoana a III-a numărul plural ;

☐ b) verb, persoana a II-a numărul singular ;

☐ c) verb, timpul prezent.

III.

☐ a) verb, persoana a III-a, timpul trecut ;

☐ b) verb, persoana a III-a, timpul prezent.

☐ c) verb, persoana a III-a timpul viitor.

Scanned with OKEN Scanner

SINTAXA

Exerciţiul Nr.1

Argumentaţi că următoarele enunţuri sunt propoziţii, ştiind că propoziţia este o comunicare cu un singur predicat.

„Lacom, împăratul înşfăcă jucăria ciobănaşului. Ochii îi luceau de bucurie, la gândul biruinţei (...) Porni voios cu alaiul după el.

- Dar lui Tudorel nu-i ardea să se despartă de fluier. Lasă turma pe seama altui băiat, alergând după împărat. Pe calul lui striga mereu :

- Măria-ta, dă-mi fluierul !

- E al meu. N-auzi ? Piei din ochii mei, neruşinatule ! ”

(V. Eftimiu)

Exerciţiul Nr.2

Se dau cuvintele : răsăritul, depărtare, ardea, în, foc, de, in, imens, ale norilor, valurile. Alcătuiţi enunţuri posibile.

Atenţie ! Pot fi mai multe variante.

MODEL :

a) Răsăritul imens ardea în depărtare, în valurile de foc ale norilor.

b) În depărtare, răsăritul ardea în valurile de foc ale norilor.

c) În valurile de foc ale norilor, în depărtare, ardea răsăritul imens.

Arenţie ! Citiţi fiecare variantă cu intonaţia potrivită şi observaţi diferenţa. (Accentul cade întotdeauna pe cuvintele din poziţia iniţială).

Exerciţiul Nr.3

Se dau cuvintele : sprânceană, ca, de după, se ridică, neagră, a munţilor, şi, de aur, soarele, o, vaporoşi, ondulată, curat, colosală, linia.

Cerinţe :

a) ordonaţi-le după modelul de mai sus ;

Atenţie ! Sunt mai multe variante. Scrieţi-le pe toate.

b) accentuaţi cuvântul iniţial şi observaţi diferenţa de nuanţă dintre propoziţii.

Exerciţiul Nr.4

Subliniaţi predicatele din versurile de mai jos :

Dar ninsoarea încetează, norii fug, doritul soare
Străluceşte şi dezmiardă oceanul de ninsoare.
Iat-o sanie uşoară care trece peste văi...
În văzduh voios răsună clinchete de zurgălăi.”

(V. Alecsandri)

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe : realizaţi cu fiecare predicat găsit de voi câte o propoziţie. Încercaţi ca în fiecare propoziţie să creaţi câte o imagine din fiecare anotimp.

MODEL : încetează :

a) Viscolul încetează treptat.

b) Ploaia încetează dintr-odată.

c) Arşiţa încetează abia spre seară.

1.
a) .....
b) .....
c) .....

2.
a) .....
b) .....
c) .....

3.
a) .....
b) .....
c) .....

4.
a) .....
b) .....
c) .....

5.
a) .....
b) .....
c) .....

Exerciţiul Nr.5

1. Subliniaţi predicatele din următoarea ghicitoare :

„Ţârâie, dar greier, nu-i
Stă
Pe
Masă
Stă
Şi-n
Cui,
Dar în furcă-i patul lui.
Număr poartă-n loc de nume
Şi ne duce glasu-n lume."

2. Ghiciţi obiectul la care se referă ghicitoarea şi realizaţi un mic text despre acest obiect, folosind toate predicatele găsite de voi în ghicitoare.

Exerciţiul Nr.6

Se dau următoarele verbe care pot avea funcţie de predicat : *străluceşte, poluează, întreţine, elimină, provoacă, transformă.*

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe : a) găsiţi cuvinte care pot săvârşi fiecare acţiune ;

b) precizaţi întrebările la care răspund şi funcţia în propoziţie.

Atenţie ! Pot fi mai multe variante (aveţi voie să modificaţi persoana şi numărul verbului).

MODEL : Soarele străluceşte

Ochii strălucesc

Lacul străluceşte.

Cuvintele : soarele, ochii, lacul sunt subiecte.

Exerciţiul Nr7

Se dau subiectele : eu, noi, voi, tu, dumneavoastră, dânsul.

a) Găsiţi predicate potrivite, folosind întrebarea ce face ?

MODEL : Tu desenezi. (Ce faci ?)

Exerciţiul Nr.8

Subliniaţi cuvintele cu rol de subiect în următoarele propoziţii :

a) Ioana face curăţenie în clasă.

b) Ea udă florile.

c) Pe bănci, elevii au flori.

d) În faţa băncilor se află catedra.

e) Mâine, Nicuşor va şterge praful.

b) Notaţi întrebarea folosită pentru aflarea subiectelor şi transformaţi propoziţiile de mai sus în întrebări. Daţi apoi trei răspunsuri la fiecare întrebare, înlocuind de fiecare dată subiectul cu un alt cuvânt potrivit ca înteles.

Exerciţiul Nr9

Alcătuiţi o compunere cu titlul *Toamna*. Utilizaţi ca subiecte în propoziţii următoarele cuvinte : *frunza, pomii, ziua, noaptea, bruma, frigul, păsările, şcoala, fructele, mere, pere, struguri, ţăranii, ploaia, iarna, toamna.*

Exerciţiul Nr10

Găsiţi cât mai multe subiecte pentru următoarele construcţii şi notaţi-le în caietele de teme :

a) .....stă drept (dreaptă).

b) .....stă culcat (culcată).

c) .....se înşurubează.

d) .....arde uşor.

e) .....ne apără de frig.

f) .....se rupe uşor.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.11

Subliniaţi cuvintele cu rol de subiect din propoziţiile care alcătuiesc următoarea poezie :

„Un ponei, doi ponei,
Corbul, coarba
s-ar juca de-a barba oarba.
Piţigoiul
călăreşte măturoiul.
Un delfin
scrie cifre fără chin.
Ursul Panda
vrea lalele de Olanda.
O broscuţă
a vânat mămăliguţă.
Cimpanzeul
e certat cu leul.
Ursul brun
e pe scorbură stăpân.
Elefanul
uită să-şi facă patul.
Rinocerul
ştie unde-ncepe cerul.
Câinele Enot
a slăbit de tot
Câinele Azor
e... vizitator.
Un ponei - doi ponei
Poartă-n şa copiii mei."

(M. Negulescu)

Atenţie !

1. Poetul se joacă cu cuvintele şi, din această cauză, subiectele din propoziţiile poeziei fac acţiuni imposibile, sau cel puţin ciudate. Găsiţi unul sau mai multe subiecte care să poată face acţiunile din fiecare strofă a poeziei şi realizaţi propoziţii cu înteles.

2. Nu credeţi că ar fi mai bine să facem dreptate şi animalelor din poezie? Alegeţi câteva dintre ele şi faceţi o mică compunere în care cuvintele pe care le denumesc să aibă funcţia de subiect.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.12

Se dă textul :

„S-a dus zăpada albă de pe întinsul ţării,
S-au dus zilele Babei şi nopţile vegherii.
Câmpia scoate aburi, pe umedul pământ
Se-ntind cărări uscate de-al primăverii vânt.

Lumina e mai caldă şi-n inimă pătrunde ;
Prin râpi adânci zăpada de soare se ascunde.
Pâraiele umflate curg iute şopotind,
Şi mugurii pe creangă se văd îmbobocind."

(V. Alecsandri)

Cerinţe :

a) subliniaţi subiectele din versurile de mai jos şi scoateţi-le, apoi, pe o coloană ;

b) alcătuiţi propoziţii care să aibă aceste cuvinte ca subiecte şi care să formeze o mică compoziţie cu titlul *Sfârşitul iernii*.

Exerciţiul Nr.13

Se dă textul :

„În natură corpurile se deplasează cu viteză schimbătoare. Ele îşi măresc sau îşi micşorează viteza în timpul deplasării."

(Cunoştinţe, clasa a IV-a)

Cerinţe :

a) identificaţi subiectele şi predicatele din textul dat ;

b) faceţi analiza gramaticală a subiectelor şi predicatelor identificate, după modelul :

CLASA a III-a : *corpurile* - subiect simplu, exprimat prin substantiv comun, numărul plural ;

CLASA a IV-a : *corpurile* - subiect simplu, exprimat prin substantiv comun, genul neutru, numărul plural.

Exerciţiul Nr.14

Se dau textele :

a) „Stă Caraimanul negurat
Moşneag în veci cu fruntea sus ;
Slăvitul zilei împărat
Încet se lasă spre apus.

Scanned with OKEN Scanner

Şi cum se uită la moşneag
Se mai opreşte-o clipă-n loc ;
I-azvârle cu un zâmbet drag
Pe frunte-un diadem de foc."

(Şt. O. Iosif)

b) „Somnoroase păsărele
Pe la cuiburi se adună,
Se ascund în rămurele -
Noapte bună !

Doar izvoarele suspină,
Pe când codrul negru tace ;
Dorm şi florile-n grădină -
Dormi în pace ! "
(M. Eminescu)

Să descoperim !

a) prin ce părţi de vorbire sunt exprimate predicatele din textele date ;

b) găsiţi subiectele predicatelor identificate, apoi, scrieţi-le împreună. Ce fel de propoziţie aţi obtinut ?

MODEL : *Stă* - predicat exprimat prin verb care arată starea, timpul prezent, persoana I, numărul singular (ce se spune despre ?)

Caraimanul - subiect simplu, exprimat prin substantiv propriu (cine ?)

Stă Caraimanul - propoziţie simplă.

Exerciţiul Nr.15

REŢINE !

1. Propoziţia este.....(1).... cu un singur.....(2)..... *Se dă propoziţia : Privighetoarea cântă.* Această comunicare este o propoziţie pentru că are un.....(3)predicat. Predicatul acestei propoziţii este.....(4).....exprimat printr-un..... (5).....	R : (1) - comunicare (2) - predicat (3) - singur (4) - cântă (5) - verb

2. *Privighetoarea cântă.*

Subiectul acestei propoziţii este cuvântul.....(1)..... exprimat printr-un.....(2) felul lui.....(3)..... genul.....(4)....., numărul .....(5).	R : (1) - privighetoarea (2) - substantiv (3) - comun (4) - feminin (5) - singular

Scanned with OKEN Scanner

3. *Privighetoarea cântă.*

Subliniaţi predicatul cu două linii, subiectul cu o linie şi scrie simbolurile P. şi S.

Această propoziţie este formată din predicatul.....(1)..... şi subiectul.....(2).....

R(1) cântă

R(2) privighetoarea

(ce face?) (cine?)

S P

S S

Această propoziţie este o propoziţie.....(1)..... pentru că are numai subiect şi predicat.

R1 - simplă;

Cerinţe :

a) după modelul dat, faceţi analiza propoziţiei :

Elevul învaţă.

Exerciţiul Nr.16

Se dă propoziţia :

„Iarba, florile şi frunzele se usucă."

1. Subliniază predicatul cu două linii şi subiectul cu o linie.

Subiectul acestei propoziţii este....., ...şi.....(1) (format din mai multe cuvinte).

Propoziţia aceasta este o propoziţie..... (2).....pentru că este formată numai din.....(3).....şi.....(4).....

R(1) iarba, florile, frunzele

R(2) simplă

R(3) subiect

R(4) predicat

Exerciţiul Nr.17

Citiţi cu atenţie următoarele propoziţii referitoare la cunoscuta poveste *Capra cu trei iezi*, de I. Creangă.

Transformaţi propoziţiile în propoziţii simple.

1. Capra harnică pleacă în pădure după mâncare. 1 .....
2. Iezii rămân singuri acasă. 2 .....
3. Lupul flămând a auzit totul. 3 .....
4. Iezii se jucau fără grijă. 4 .....
5. După o vreme, cineva bate la uşă. 5 .....
6. Iezii obraznici au deschis uşa. 6 .....
7. Ieduţul cuminte s-a ascuns bine. 7 .....

Scanned with OKEN Scanner

8. Lupul hapsân a mâncat doi iezi. 8 .....
9. Mama, îngrijorată, s-a întors acasă. 9 .....
10. Ieduţul cel cuminte a povestit mamei toată grozăvia. 10 .....
11. Mama îndurerată s-a răzbunat pe lupul ucigaş. 11 .....

Observaţi diferenţa dintre enunţuri. Ce categotrie de enunţuri este mai expresivă în comunicare?

Exerciţiul Nr.18

Dezvoltaţi propoziţiile simple de mai jos, astfel încât ele să aibă un înţeles deplin. Realizaţi din fiecare propoziţie simplă alte trei propoziţii dezvoltate.

a) Eu susţin.
1.....
2.....
3.....
b) Oamenii fac.
1.....
2.....
3.....
c) Eu chem.
1.....
2.....
3.....

Exerciţiul Nr.19

Găsiţi cât mai multe subiecte posibile pentru următoarele propoziţii cu subiectul neexprimat.

1. Învăţ bine. .....
2. Citeşte frumos. .....
3. Munceşte pe un şantier. .....
4. Cântăm în cor. .....
5. Spuneţi multe poezii. .....
6. Merg voioşi spre şcoală. .....

Atenţie ! ! ! Realizând cerinţa exerciţiului de mai sus, aţi observat că numai propoziţiile 3 şi 6 pot avea mai multe subiecte.

Exerciţiul Nr.20

Se dă textul :

„O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului lângă poartă şi-n aerul cel mai curat al serii tremurau din palat cântecele mândre şi senine."

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe :

a) identificaţi predicatele şi subiectele (din textul dat) ;

b) precizaţi partea de vorbire prin care sunt exprimate acestea ;

c) identificaţi adjectivele din textul dat ;

d) precizaţi pe cine determină şi la ce întrebare răspund.

MODEL : „O luntre aurită…"

Exerciţiul Nr21

Se dă textul :

„Ziua cernuse o ploaie măruntă. Pe frunze, picăturile atârnau ca strălucitori cercei de cleştar. În afară de sunetul lor subţire de aripi, nu se auzea nici un zgomot. În toată pădurea domnea o tăcere mare şi rece, ca într-o biserică.

Deodată, în calea noastră, pe cărare, a apărut o căprioară."

(C. Petrescu)

Cerinţe :

a) identificaţi, prin subliniere, atributele din text, iar prin săgeţi cuvântul determinat ;

b) analizaţi aceste atribute conform tabelului ;

Atributul	Cuvântul determinant	Întrebarea la care răspunde	Partea de de vorbire prin care este exprimat

Exerciţiul Nr.22

Se dau următoarele adjective :

1. - interesant, captivant, atrăgător ;

2. - ciudat, curios, straniu ;

3. - hotărât, decis, neşovăitor ;

ATENŢIE la sensurile seriilor de adjective !

Revedeţi capitolul VOCABULAR !

Găsiţi substantive potrivite pentru fiecare adjectiv ; alcătuiţi, apoi, cu aceste grupuri de cuvinte propoziţii în care adjectivul să aibă rol de atribut.

MODEL : agresiv, bătăios, provocator ;

ton agresiv,

lider bătăios,

soluţie (de rezolvare) provocatoare.

Pe un ton agresiv, Ionel s-a adresat musafirului.

Liderul bătăios are câştig de cauză în rezolvarea problemelor clasei.

Pentru rezolvarea problemei, învăţătorul a dat o soluţie provocatoare.

Scanned with OKEN Scanner

Tema performerilor !

Încercaţi să înlocuiţi substantivele în cadrul fiecărei serii. Ce observaţi ?

MODEL : ton bătăios
ton provocator

E posibilă această substituire ?

Exerciţiul Nr.23

Se dau predicatele : *era, trecu, începu, sufla, erau (răcoroase).*

Alegeţi predicatele potrivite şi completaţi textul :

„Şi.....mult până ce, o dată, vântul de toamnă.....să bată. Zilele.....mai....., nopţile mai reci ; cerul arareori.....curat. Puternic.....vântul tomnatic....."

(E. Gârleanu)

Exerciţiul Nr.24

Găsiţi-i, fiecărui grup de atribute, câte un substantiv pe care să-l determine ; formulaţi, apoi, câte un enunţ.

..... a bibliotecii.
- interesantă, curată, îngrijită ;
- de poveşti ;

.....al ţării.
- mare, frumos, liniştit ;
- de munte ;
- de vară ;
- roşii, mari, dulci ;
- ale livezii.

Exerciţiul Nr.25

Amintiţi-vă poezia şi completaţi-o cu cuvintele care lipsesc. Scrieţi deasupra fiecăruia şi simbolul corespunzător (ca parte de propoziţie).

„Somnoroase păsărele,
.....se adună,
Se ascund.....
Noapte bună !

Trece lebăda.....
.....să se culce."

(M. Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.26

Scrieţi câte o propoziţie în care atributul să fie exprimat prin :

a) substantive la numărul singular ;

b) substantive la numărul plural ;

c) adjective ;

d) substantive proprii ;

Exerciţiul Nr.27

Alcătuiţi câte o propoziţie în care atributul să răspundă la întrebările : care ? ce fel de ? al, a, ai ale cui ?

Exerciţiul Nr.28

Alcătuiţi cinci propoziţii dezvoltate în care să existe un substantiv aşezat după substantivul cu rol de subiect şi un alt substantiv după verb.

MODEL : Piatra piţigoiului se vedea din vale.

Exerciţiul Nr.29

Alcătuiţi cinci propoziţii dezvoltate în care substantivul *coleg* să fie parte secundară.

Exerciţiul Nr.30

Scrieţi cinci propoziţii dezvoltate în care să fie două adjective : unul pe lângă substantiv cu rol de subiect şi altul pe lângă alt substantiv din propoziţie.

MODEL : Vulpea bearcă are coada scurtă.

Exerciţiul Nr.31

Respectaţi cerinţele şi alcătuiţi câte o propoziţie pentru fiecare situaţie :

a)

S - exprimat prin substantiv comun, numărul singular ;

P - exprimat prin verb, timpul trecut ; să se acorde cu subiectul ;

b)

S - exprimat prin substantiv propriu ;

P - exprimat prin verbul *a fi* la timpul prezent + adjectiv ;

c)

S - exprimat prin substantiv comun, numărul plural ;

P - exprimat prin verbul *a fi* la timpul viitor ;

A - substantiv comun, numărul singural ;

C - substantiv propriu, numărul singular ;

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.32

Alcătuiţi trei propoziţii în care substantivele (au o singură formă pentru singular şi plural) *lapte, ochelari, ochi, icre* să aibă rol de atribut şi complement.

Exerciţiul Nr.33

Alcătuiţi patru propoziţii în care subiectul şi, apoi, atributul să fie exprimat prin numeral.

MODEL : *Cinci* au învins.

Cinci elevi au fost premiaţi.

Exerciţiul Nr.34

Alcătuiţi trei propoziţii dezvoltate în care complementul să fie exprimat, pe rând, prin substantivele : *căldură, frig, singurătate.*

Exerciţiul Nr.35

Alcătuiţi propoziţii în care cuvintele date să capete rol de atribut, de complement, de subiect şi să formeze predicatul împreună cu verbul *a fi : harnic, galben, bogat, voinic,* după modelul :

Omul *harnic* are de toate. (A)

Am adus pentru *harnicul* clasei un cadou. (C)

Harnicul clasei este admirat de toţi. (S)

Premiantul este *harnic* zi de zi. (P)

Exerciţiul Nr.36

Se dă textul :

„De prin adâncul văilor, de pe înălţimea coamelor codrilor, valuri străvezii de aburi sclipitori se ridicau în unde creţe şi, tremurând în zori, se topeau în văpaia înaltă a cerului aprins."

(C. Hogaş)

Cerinţe :

a) recunoaşteţi părţile principale de propoziţie ;

b) identificaţi atributele ;

c) rescrieţi propoziţiile prin eliminarea atributului ; ce observaţi ?

d) ce imagine artistică se creează prin folosirea atributelor ?

Exerciţiul Nr.37

Se dă textul :

„Solul bogat în substanţe hrănitoare, având şi umezeală suficientă se numeşte sol fertil. El dă recolte bogate.

Fertilitatea solului sporeşte şi prin lucrările agricole executate corect şi la timp, prin aplicarea îngrăşămintelor şi prin rotaţia culturilor. Cele mai bune îngrăşăminte sunt cele naturale."

(Cunoştinţe, clasa a IV-a)

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe :

a) identificaţi atributele precizând prin săgeată cuvântul determinat ;

b) arătaţi care e valoarea în comunicare a acestor atribute ;

c) alcătuiţi cu grupurile *gaze naturale, substanţe gazoase, zonă(e) carboniferă, animale erbivore* enunţuri, precizând care este atributul ;

d) căutaţi în manualul de ştiinte alte (zece) asemenea grupuri prin care sunt descrise fenomenele naturii.

Exerciţiul Nr.38

Se dau propoziţiile simple :

1. Bunica spune.
2. Tata zideşte.
3. Fluturele zboară.
4. Gheaţa se topeşte.

Alcătuiţi propoziţii dezvoltate punând pe lângă predicat una din întrebările : ce ?, unde ?, când ?, cum ?

MODEL : Bunica spune o poveste nepoţilor.

ce ?

cui ?

Bunica spune seara o poveste.

ce ?

când ?

Exerciţiul Nr.39

Exerciţiu de expansiune :

1. Fluturele zboară.
2. Fluturele zboară peste flori.
3. Fluturele alb zboară peste flori.
4. Dimineaţa, fluturele multicolor zboară peste flori.

Cerinţe : Construiţi, după modelul dat, şi alte propoziţii. Precizaţi cu simboluri fiecare parte de propoziţie.

Exerciţiul Nr.40

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe :

Analizaţi imaginile date. Alcătuiţi propoziţii dezvoltate, minimum zece cuvinte, pornind de la aceste imagini.

Atenţie la aranjarea părţilor de propoziţie.

Exerciţiul Nr.41

Cuvintele **subliniate** din versurile de mai jos lămuresc *verbele* scrise cursiv. Puneţi sub cuvintele **subliniate** întrebările cu care ele se pot afla :

„**Din văzduh**, cumplita iarnă *cerne* **norii** de zăpadă.
Lungi troiene călătoare *adunate*-**n cer grămadă** ;
Fulgii zbor, *plutesc* **în aer ca un roi** de fluturi albi ;
Răspândind **fiori** de gheaţă **pe** ai ţării **umeri** dalbi."

(V. Alecsandri)

Exerciţiul Nr.42

„Brâul meu vrăjit,
Vărgat,
Peste zări l-am aruncat.
Nu-l găseşti
după zăpezi,
Numai **după ploaie-l** vezi
Doar
Pe cer
Nu **prin livezi**.
Zugrăvind întreaga **zare**,
Cu pasteluri dulci, de floare."

(Curcubeul)

Cerinţe :

a) puneţi întrebările complete pentru a afla părţile de propoziţie subliniate ;
b) răspundeţi la întrebările puse, folosind propoziţii dezvoltate.

MODEL :

Intrebări	*Răspunsuri*
Unde am aruncat brâul ?	Eu l-am aruncat peste zări.
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.43

1. Realizaţi zece propoziţii despre zece animale diferite care se deplasează (*aleargă, se furişează, goneşte, se târăşte, sare, se caţără, zboară, zburdă*) prin locuri diferite şi cu o viteză diferită.

MODEL : Lupul aleargă repede prin pădurea îngheţată.

2. Introduceţi, apoi, câte o comparaţie în fiecare enunţ.

MODEL : Lupul aleargă repede ca vântul.

Exercitiul Nr.44

De multe ori folosim tehnica personificării obiectelor, adică atribuim lucrurilor posibilitatea de a face acţiuni ale fiintelor. Realizaţi cinci propoziţii în care subiectul (un lucru neînsufleţit ca : *apa, focul, soarele, gândul* etc.) să facă aceleaşi acţiuni ca animalele din cele zece propoziţii făcute de voi mai sus.

Exerciţiul Nr.45

Găsiţi cât mai multe predicate posibile urmate de o comparaţie pentru cuvintele : *dor, copilărie, umbră*.

MODEL : Dorul zboară ca vântul.

Exerciţiul Nr.46

Se dă textul :

„Căprioara se opri între mesteceni, în iarba înaltă, într-o adiere de răcoare ce începea să alunge miresmele calde încă ale florilor sălbatice. Capu-i cu ochi negri dintr-o dată tresări în oglinda apei, la mal. Se lăsă jos, trudită, cu puteri puţine. Sta mută cu privirile aţintite spre apă, în tăcerea măreaţă a codrului."

(M. Sadoveanu)

Cerinţe :

a) identificaţi părţile secundare de propoziţie ;

b) extrageţi imaginile artistice din text şi figurile de stil (epitet, comparaţie, personificare).

Exerciţiul Nr.47

Se dă propoziţia :

„Lucirile de pe vârfuri ale soarelui se şterseră."

Cerinţe :

a) cu simboluri, precizaţi funcţiile sintactice ale părţilor de vorbire din propoziţie ;

b) scrieţi toate variantele posibile ale topicii acestui text (se admit şi uşoare modificări de formă ale unor cuvinte) ;

c) alegeţi care dintre variante vi se pare cea mai expresivă ;

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.48

Se dă propoziţia :

„...în freamătu-i de aripi şi de sunete, ciocârlia venea domol înspre pământ ca într-o beţie."

(M. Sadoveanu)

Cerinţe :

a) cu simboluri, precizaţi funcţiile sintactice ale părţilor de vorbire din propoziţie ;

b) rescrieţi toate variantele posibile ale topicii acestui text (se admit şi uşoare modificări de formă ale unor cuvinte) ;

c) alegeţi care dintre variante vi se pare cea mai expresivă ;

d) găsiţi şi alte comparaţii potrivite asemenea celor din text.

Exerciţiul Nr.49

Se dă propoziţia :

„Înfiorarea vieţii mărunte se strecura prin marginea aceasta de pădure, ca-n orice dimineaţă de vară."

(M. Sadoveanu)

Cerinţe :

a) cu simboluri, precizaţi funcţiile sintactice ale părţilor de vorbire din propoziţie ;

b) rescrieţi toate variantele posibile ale topicii acestui text (se admit şi uşoare modificări de formă ale unor cuvinte) ;

c) alegeţi care dintre variante vi se pare cea mai expresivă ;

d) identificaţi cuvinte din text care au alt sens decât cel obişnuit şi formulaţi enunţuri cu ele.

Exerciţiul Nr.50

Se dă propoziţia :

„Zboruri de gâze cu aripi străvezii şi cu aripioare albastre se încrucişau (...)."

(M. Sadoveanu)

Cerinţe :

a) cu simboluri, precizaţi funcţiile sintactice ale părţilor de vorbire din propoziţie ;

b) rescrieţi textul fără atribute. Ce fel de enunţ aţi obţinut ?

c) Argumentaţi, într-o comunicare, rolul atributului din textul literar.

Exerciţiul Nr.51

Alcătuiţi propoziţii în care cuvintele date să capete pe rând rol de subiect, atribut, complement şi să formeze împreună cu verbul *a fi* predicatul : *pădure, ţară, trandafiriu, petală, zbor, navă, fluture, vis, albastru, speranţă, alb.*

Scanned with OKEN Scanner

MODEL :

1. Petala trandafirului este catifelată.

a cui ?

2. Culoarea petalei este de un alb imaculat.
3. Fluturaşul s-a aşezat pe o petală de iasomie.

ce se spune despre ?

4. Ochii albaştri ai copilului sunt ca petalele de nu-mă-uita.

cine ?

1. Albastrul cerului de vară ne încântă.
2. Ochii lui Emil erau ca seninul cerului albastru.
3. Avioanele brăzdează albastrul cerului cu dungi albe de lumină.

ce se spune despre ?

4. Oglinda netedă a lacului încărcat de nuferi este albastră.

Exerciţiul Nr.52

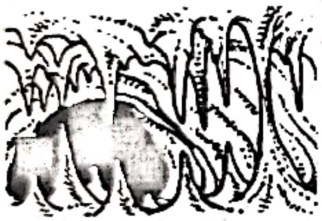

Cerinţe :

a) alcătuiţi câte un text pentru fiecare imagine în care să folosiţi propoziţii dezvoltate ;

b) notaţi cu simboluri atributele şi complementele, precizând, prin săgeţi, cuvântul determinat ;

c) La care imagine au fost necesare mai multe atribute ?

d) Întocmiţi o coloană cu figurile de stil.

Scanned with OKEN Scanner

Exercitiul Nr.53

Completaţi spaţiile punctate cu părţile de vorbire indicate care răspund la întrebarea *pe cine ?*

1. O aştept ..... (substantiv propriu)
2. Vă întreb ..... (pronume de politeţe)
3. Te salut ..... (pronume de politeţe - persoana a III-a)
4. L-am lăudat pe ..... (pronume de politeţe)
5. Nu l-am întâlnit pe ..... (pronume personal)
6. Îi chem pe ..... (numeral)
7. Îl chem pe ..... (numeral)
8. L-am aplaudat pe ..... (substantiv comun)
9. I-am întâlnit pe ..... (pronume personal)
10. V-am admirat pe ..... (pronume de politeţe)
11. Le-am felicitat pe ..... (substantive proprii)

Atenţie ! Cu grupurile de cuvinte obţinute alcătuiţi enunţuri mai ample.

MODEL : O aştept pe Xenia.

În fiecare zi, o aştept pe Xenia în parcul din faţa blocului.

Exerciţiul Nr.54

MODEL DE ANALIZĂ COMPLEXĂ

CLASA a III-a

1. Analiza sintactică şi morfologică :

Cuvântul	Partea de propoziţie	Întrebarea	Partea de vorbire	Felul	Număr	Când se petrece acţiunea
Băieţii	subiect	cine ?	substantiv	comun	plural	–
s-au adunat	predicat	ce au făcut ?	verb	–	plural	înainte de momentul vorbirii
curtea	parte secundară	unde ?	substantiv	comun	singular	–
şcolii	parte secundară	a cui ?	substantiv	comun	singular	–

2. Alcătuirea schemei cu simboluri

s p ap ap

Băieţii s-au adunat în curtea şcolii.

Scanned with OKEN Scanner

3. $\frac{s}{s} + \frac{p}{v} + \frac{ap}{s} + \frac{ap}{s}$

CLASA a IV-a

Se dă propoziţia : „Ei seamănă în pământul bun boabe curate."

1. Analiza sintactică şi morfologică :

Cuvântul	Partea de propoziţie	Întrebarea	Partea de vorbire	Felul	Genul	Numărul	Timpul	Persoana
Ei	subiect	cine ?	pronume	personal	masculin	plural	–	a III-a
seamănă	predicat	ce face ?	verb	–	–	plural	prezent	a III-a
(în) pământ	complement	unde ?	substantiv	comun	neutru	singular		
bun	atribut	ce fel de ?	adjectiv	–	neutru	singular		
boabe	complement	ce ?	substantiv	comun	neutru	plural		
curate	atribut	ce fel de ?	adjectiv	–	neutru	plural		

2. Alcătuirea schemei prin simbolizare :

S P C A C A

a) Ei seamănă în pământul bun boabe curate.

p v s a s a

b)

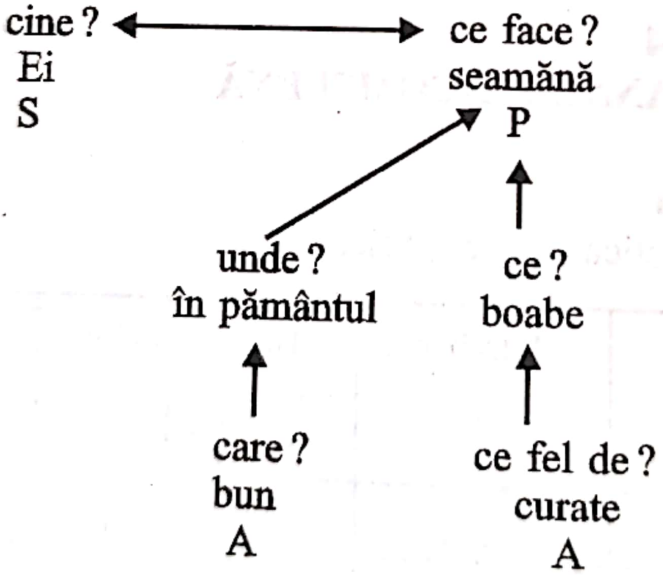

c)

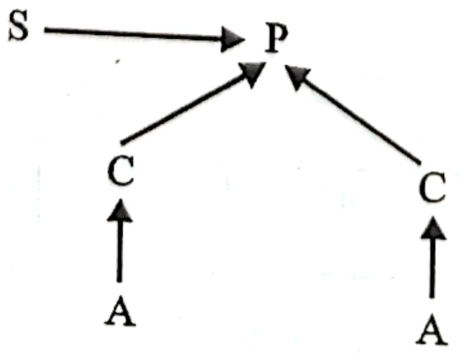

Scanned with OKEN Scanner

3. $\frac{s}{s} + \frac{p}{v} + \frac{ap}{s} + \frac{ap}{s}$

CLASA a IV-a

Se dă propoziţia : „Ei seamănă în pământul bun boabe curate.”

1. Analiza sintactică şi morfologică :

Cuvântul	Partea de propoziţie	Întrebarea	Partea de vorbire	Felul	Genul	Numărul	Timpul	Persoana
Ei	subiect	cine ?	pronume	personal	masculin	plural	–	a III-a
seamănă	predicat	ce face ?	verb	–	–	plural	prezent	a III-a
(în) pământ	complement	unde ?	substantiv	comun	neutru	singular		
bun	atribut	ce fel de ?	adjectiv	–	neutru	singular	–	–
boabe	complement	ce ?	substantiv	comun	neutru	plural	–	
curate	atribut	ce fel de ?	adjectiv	–	neutru	plural	–	

2. Alcătuirea schemei prin simbolizare :

S P C A C A

a) Ei seamănă în pământul bun boabe curate.

p v s a s a

b)

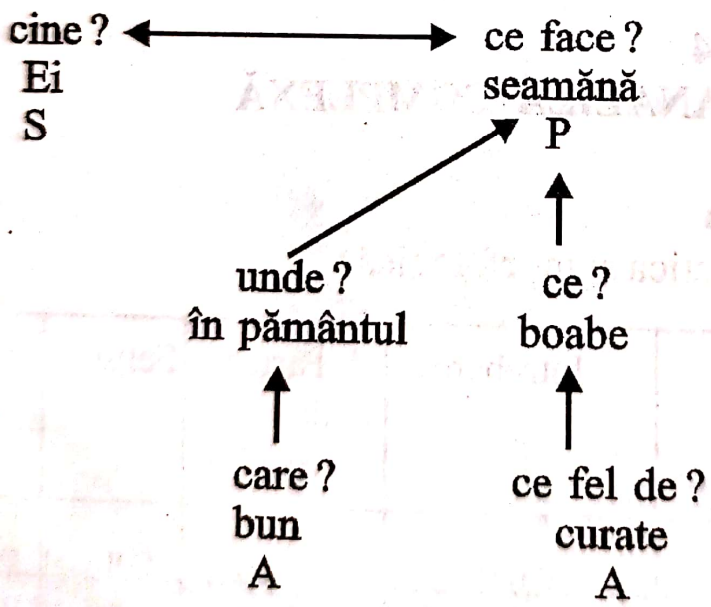

c)

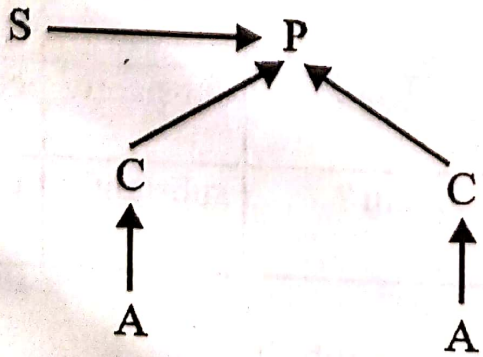

Scanned with OKEN Scanner

d) $\frac{S}{p}+\frac{S}{v}+\frac{C}{s};\frac{A}{a}+\frac{C}{s}+\frac{A}{a}$

Cerinţe : Faceţi analiza propoziţiei următoare după modelul de mai sus : Deodată, în calea noastră, pe cărare, a apărut o căprioară"

(C. Petrescu)

Exerciţiul Nr.55

Alcătuiţi propoziţii după următoarele scheme :

a) $\frac{S}{s}+\frac{A}{a}+\frac{P}{v};\frac{c}{s}+\frac{A}{a}+\frac{S}{s}+\frac{P}{v}+\frac{C}{s}+\frac{A}{s}$

b) $\frac{A}{s}+\frac{S}{s}+\frac{P}{v}$

c) $\frac{P}{v}+\frac{S}{s}+\frac{A}{a};\frac{S}{s}+\frac{P}{v}+\frac{C}{s}$

d) $\frac{S}{s}+\frac{A}{a}+\frac{P}{v}+\frac{C}{s}+\frac{A}{s}$

e)

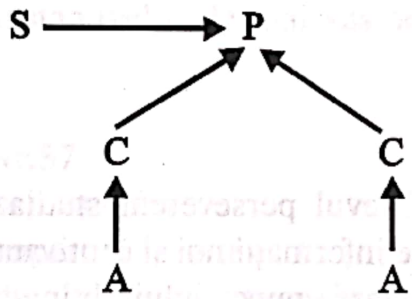

Exerciţiul nr. 56

Motivaţi de ce acelaşi cuvânt în unele propoziţii este subiect şi în altele complement :

1. Banca este nouă.
2. Răducu păstrează banca curată.
3. Elevii îngrijesc grădina şcolii.
4. Grădina şcolii este frumoasă.
5. Iarba a crescut mare.
6. Grădinarul coseşte iarba.

Joc didactic : *„Spune mai departe ! "*

Exerciţiul Nr.57

Conţinutul jocului : Jucătorii vor fi împărţiţi în trei grupe egale (3x10 jucători). Fiecare grupă primeşte câte o fişă cu o schemă de alcătuire a unei

Scanned with OKEN Scanner

propoziţii (aceeaşi pentru toate grupele) : SAPCCA CACAA. Fişa va fi trecută din mână în mână. Jucătorii sunt aşezaţi unul lângă altul. Primul are sarcina de a propune un subiect pentru propoziţia respectivă. Următorul va ataşa un alt cuvânt care să aibă rol de atribut, pentru ca următorul să poată scrie un cuvânt cu rol de predicat ce să se potrivească cu primele ş.a.m.d. până se va obţine o propoziţie lungă şi frumoasă, după schema dată.

Elemente de joc : întrecerea, bulinele, aplauzele.

Regulile jocului : pentru fiecare răspuns corect se va acorda o bulină albă.

- în cazul în care grupele au acelaşi punctaj se va lua în calcul timpul necesar îndeplinirii sarcinii de lucru.

Exemplu : :

J1 : Elevul

J2 : perseverent

J3 : studiază

J4 : cu atenţie

J5 : cărţi

J6 : interesante

J7 : pentru a afla

J8 : numeroase

J9 : informaţii

J10 : noi

J11 : şi captivante

Propoziţia finală va fi ; Elevul perseverent studiază cu atenţie cărţi interesante pentru a afla numeroase informaţii noi şi captivante."

Jocul se va încheia cu anunţarea punctajului obţinut de fiecare grupă şi aprecierile care se impun cu privire la comportamentul participanţilor.

2. *Completează propoziţia :*

Se dau iniţialele cuvintelor unei propoziţii urmând ca elevii să completeze propoziţia, respecându-le.

MODEL : Se dau iniţialele : M.....d.....s.....

Se poate forma propoziţia :

„Maxim dansează singur."

„Maimuţa doarme sus."

3. *Jocul expresiilor*

Câştigă cel care completează mai repede expresiile :

- cu noaptea-n cap.....
- a încerca marea cu.....
- a avea o..... cât o şură
- a-şi lua..... la purtare

Scanned with OKEN Scanner

- a-i plesni.....de ruşine
- cu un.....în groapă şi cu unul afară ;
- c-o falcă-n.....şi cu una-n.....
- a .....-o la sănătoasa.

4. *Continuă propoziţia !*

Clasa este împărţită în trei grupe (rânduri de bănci). Fiecare grupă primeşte câte o fişă de genul :

Substantivul	Adjectivul	Verbul
Trandafir		
Ponei		
Privighetoare		
Calculator		
Speranţă		
Pomi		

Adăugaţi substantivelor de mai sus adjective şi verbe, încât să rezulte propoziţii.

Exercitiul Nr.57

Hai să facem propoziţii !

Clasa este împărţită în grupe. Câştigă grupa care a creat cât mai multe propoziţii după modelul figurat, în timpul dat :

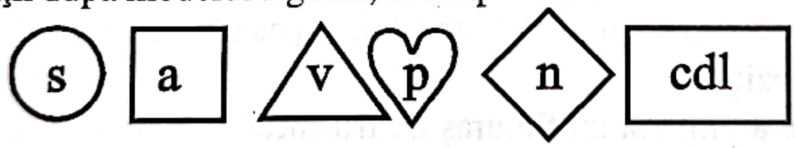

unde :

s - substantiv cu funcţie de subiect ;

a - adjectiv cu funcţie de atribut ;

v - verb cu funcţie de predicat ;

n - numeral cu funcţie de atribut ;

cdl - cuvânt de legătură ;

p - pronume cu funcţie de subiect.

MODEL :

= Două flori albe strălucesc în soare =

Scanned with OKEN Scanner

= Eu şi Xenia alergăm după doi pisoi =
Atenţie ! Vă sugerăm să jucaţi cât mai des acest joc.

Exerciţiul Nr.58
Se dau propoziţiile :
1. Pescarul caută undiţa pierdută.
2. El aruncă undiţa în apa limpede.
3. Un păstrăv lacom se prinde în undiţă.
Cerinţe :
a) arătaţi cu ajutorul săgeţilor legătura dintre părţile principale şi secundare ale propoziţiilor date.

Exerciţiul Nr.59
a) Alcătuiţi propoziţii după următoarele scheme :

S A P C
s a v s

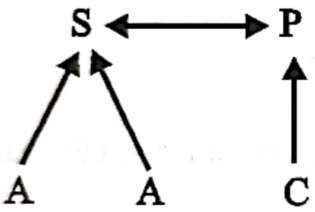

C S S P
s ss v + a

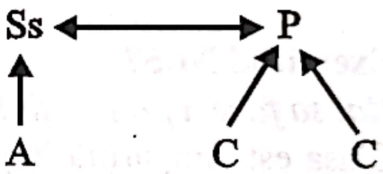

b) Se dă propoziţia :
„Aripioară-de-argint era un fluturaş năstruşnic."
Faceţi schema ei cu simboluri.
c) Construiţi o propoziţie după cerinţele :
S - exprimat prin substantiv comun, nr. singular ;
A
A } exprimate prin adjectiv ; se acordă cu substantivul ;
P - exprimat prin verb, timp prezent, se acordă cu substantivul ;
C - exprimat prin substantiv comun, numărul singular, determină verbul.

Exerciţiul Nr.60
Se dau cuvintele : *bunicul, înţelept, ea, discută.*
Cerinţe :
a) să se arate ce parte de vorbire este fiecare cuvânt ;

Scanned with OKEN Scanner

b) să se alcătuiască propoziţii în care :

1. substantivul să fie subiect, atribut ;
2. adjectivul să fie subiect, atribut, complement ;
3. pronumele să fie subiect, atribut ;
4. propoziţia să înceapă cu predicatul.

Exerciţiul Nr.61

Se dă strofa :

„Un strop de-argint a lunecat,
Şi, cu paloarea-i siderală,
Pe cerul negru a-nsemnat
Un fir subţire de beteală…"

(G. Topârceanu)

1. Să schimbăm ordinea versurilor :

„Şi, cu paloarea-i siderală,
Un strop de-argint a lunecat,
Pe cerul negru a-nsemnat
Un fir subţire de beteală…"

Ce observaţi ? S-a schimbat mesajul poeziei ?

2. „Un strop de-argint a lunecat,
Şi, a-nsemnat pe cerul negru un fir subţire de beteală.... cu paloarea-i siderală."

Ce observaţi ? S-a schimbat mesajul poeziei ?

Tema performerilor

Schimbaţi ordinea poetică a cuvintelor din strofa dată, ordonându-le după topica normală :

S + A + P + C.

Exerciţiul Nr.62

Se dă textul :

„Căprioara se opri între mesteceni, în iarba înaltă, într-o adiere de răcoare ce începea să alunge miresmele calde încă ale florilor sălbatice. Capu-i cu ochi negri dintr-o dată tresări în oglinda apei, la mal. Se lăsă jos, trudită, cu puteri puţine. Sta mută cu privirile aţintite spre apă, în tăcerea măreaţă a codrului. Parcă asculta, parcă se gândea, şi din când în când era străbătută de un tremur care-i alerga pe sub piele."

(M. Sadoveanu)

Cerinţe :

a) identificaţi imaginile neobişnuite din textul dat (epitet, personificare, imagini vizuale, auditive) ;

Scanned with OKEN Scanner

b) rescrieţi textul fără adjective şi observaţi ce se întâmplă cu textul poetic. Apoi, expuneţi-vă punctul de vedere într-o comunicare ;

c) rescrieţi fiecare propoziţie a textului dat, dar ordonând cuvintele după topica normală :

S + A + P + C.

Exerciţiul Nr.63

Se dau imaginile :

Cerinţe :

a) alcătuiţi propoziţii dezvoltate după topica normală : S + A + P + C, inspirate de imaginile date.

Scanned with OKEN Scanner

TEST GRILĂ

Sintaxă

1. Enunţul : *Natura cântă* este :

☐ a) o propoziţie simpă ;

☐ b) o propoziţie dezvoltată ;

☐ c) o parte de vorbire.

2. Cuvântul *natura* are funcţia sintactică de :

☐ a) subiect ;

☐ b) predicat ;

☐ c) complement.

3. Cuvântul *natura* răspunde la întrebarea :

☐ a) cine ?

☐ b) ce fel de ?

☐ c) ce se spune despre ?

4. Cuvântul *cântă* are funcţia sintactică de :

☐ a) complement ;

☐ b) atribut ;

☐ c) predicat.

5. *Subiectul* este partea principală de propoziţie care arată :

☐ a) cine face acţiunea exprimată de predicat ;

☐ b) cine are o caracteristică exprimată de predicat ;

☐ c) pentru cine se desfăşoară acţiunea exprimată de predicat.

6. *Subiectul* poate fi exprimat prin :

☐ a) substantiv ;

☐ b) pronume ;

☐ c) verb.

Scanned with OKEN Scanner

7. În propoziţia : *Mamă, nu mă certa !* cuvântul *mamă* este :

☐ a) fără funcţie sintactică ;

☐ b) subiect ;

☐ c) complement.

8. În propoziţia : *Priveam albastrul cerului* - cuvântul *albastrul* îndeplineşte funcţia de :

☐ a) subiect ;

☐ b) atribut ;

☐ c) complement.

9. În propoziţia : *A învăţa este o datorie* - cuvântul cu rol de *subiect* este :

☐ a) a învăţa ;

☐ b) o datorie.

10. În propoziţia : *Iarna vântul bate de la vest* - cuvântul cu rol de *subiect* este :

☐ a) vântul ;

☐ b) iarna.

11. În propoziţia : *Afară plouă* - subiectul este :

☐ a) exprimat ;

☐ b) neexprimat ;

☐ c) inexistent.

12. Subiectul poate sta în propoziţie :

☐ a) înaintea predicatului ;

☐ b) după predicat ;

☐ c) oriunde în propoziţie.

13. Subiectul poate fi exprimat :

☐ a) printr-un cuvânt ;

☐ b) prin două cuvinte ;

☐ c) prin mai multe cuvinte.

Scanned with OKEN Scanner

14. În enunţul : *Cine a plecat ? - subiectul* este :

☐ a) exprimat ;

☐ b) neexprimat ;

☐ c) inexistent.

15. În propoziţia : *Vine de la munte iarna* - cuvântul cu rol de *subiect* este :

☐ *a) munte ;*

☐ *b) iarna.*

16. În propoziţia : *Dimineaţa deschide ochii naturii* - cuvântul cu rol de *predicat* este :

☐ a) dimineaţa ;

☐ b) ochii ;

☐ c) naturii.

17. În propoziţia : *Dimineaţa se deschid ochii naturii* - cuvântul cu rol de *predicat* este :

☐ a) dimineaţa ;

☐ b) se deschid ;

☐ c) naturii.

18. În propoziţia : *Doi învaţă lecţia* cuvântul cu rol de *subiect* este :

☐ a) doi ;

☐ b) lecţia.

19. Despărţirea subiectului de predicat prin virgulă este :

☐ a) obligatorie ;

☐ b) interzisă ;

☐ c) la alegere.

20. În propoziţia : *Ei sunt prietenii mei* - cuvântul cu rol de *subiect* este :

☐ a) ei ;

☐ b) prietenii ;

☐ c) mei.

Scanned with OKEN Scanner

21. În propoziţia : *Noi şi cele trei ne jucăm - subiectul* este :

☐ a) simplu ;

☐ b) multiplu.

22. În propoziţia : *Eu şi Xenia mergem în parc* - cuvântul cu rol de *subiect* este :

☐ a) Eu ;

☐ b) Xenia ;

☐ c) Eu şi Xenia.

23. În propoziţia : *Cu noi au mai venit doi prieteni* - cuvântul cu rol de *subiect* este :

☐ a) noi ;

☐ b) doi ;

☐ c) prieteni.

24. În propoziţia : *Mergem la Paris - subiectul* este :

☐ a) exprimat ;

☐ b) neexprimat ;

☐ c) nedeterminat.

25. În propoziţia : *Cine se aude acolo ? - subiectul* este :

☐ a) exprimat ;

☐ b) neexprimat ;

☐ c) nedeterminat.

26. În propoziţia : *Albul este culoarea mea preferată* - cuvântul cu rol de *subiect* este :

☐ a) albul ;

☐ b) culoarea.

27. Predicatul este partea principală de propoziţie care arată :

☐ a) ce face subiectul ?

☐ b) cine este subiectul ?

☐ c) ce este subiectul ?

Scanned with OKEN Scanner

☐ d) cum este subiectul ?

28. Predicatul poate fi :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal ;

☐ c) neexprimat.

29. Numele predicativ poate fi exprimat prin :

☐ a) adjectiv ;

☐ b) substantiv ;

☐ c) pronume.

30. Predicatul poate sta în propoziţie :

☐ a) înaintea subiectului ;

☐ b) după subiect ;

☐ c) oriunde în propoziţie.

31. În propoziţia : *Ea este o bună prietenă - predicatul* este :

☐ a) este ;

☐ b) este o bună ;

☐ c) este o prietenă.

32. În propoziţia : *Colegii mei sunt aceştia - predicatul* este :

☐ a) sunt ;

☐ b) sunt aceştia ;

☐ c) sunt colegii.

33. În propoziţia : *Tu eşti primul-predicatul* este :

☐ a) eşti ;

☐ b) tu eşti ;

☐ c) eşti primul.

34. În propoziţia : *El este mereu vesel - predicatul* este :

☐ a) este ;

☐ b) este mereu ;

Scanned with OKEN Scanner

☐ c) este vesel.

35. În propoziţia : *Dorinţa tuturor este de a reuşi - predicatul* este :

☐ a) este ;

☐ b) este de a reuşi ;

☐ c) este dorinţa.

36. În propoziţia : *Ea este afară - predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

37. În propoziţia : *Dorinţa tuturor este de a reuşi –/ subiectul* este :

☐ a) de a reuşi ;

☐ b) dorinţa ;

☐ c) tuturor.

38. În propoziţia : *El este atent - predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

39. În propoziţia : *Ieri am fost veselă - predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

40. În propoziţia : *Ieri am fost la pădure - predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

41. În propoziţia : *Voi fi şi eu aici - predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

42. În propoziţia : *Voi fi şi eu silitoare - predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

Scanned with OKEN Scanner

43. În propoziţia : *Să fii serios !* - *predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal ;

44. În propoziţia : *Să fii în clasă !* - *predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

45. În propoziţia : *Elevul citeşte corect* - *predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

46. În propoziţia : *Pâinea veche este tare* - *predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

47. În propoziţia : *Pâinea veche este în dulap* - *predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

48. În propoziţia : *Voi oferi o floare* - *predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

49. În propoziţia : *Aceasta este o floare* - *predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

50. În propoziţia : *Acolo este o floare* - *predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

51. În propoziţia : *Voi învăţa în clasă* - *predicatul* este :

☐ a) verbal ;

Scanned with OKEN Scanner

☐ b) nominal.

52. În propoziţia : *Voi sunteţi în clasă - predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

53. În propoziţia : *Ei sunt elevi - predicatul* este :

☐ a) verbal ;

☐ b) nominal.

54. Atributul determină :

☐ a) verbe ;

☐ b) substantive ;

☐ c) adjective.

55. În propoziţia : *În carnetul de elev se trec notele* - cuvântul (de) *elev* are rol de :

☐ a) atribut ;

☐ b) complement ;

☐ c) subiect.

56. În propoziţia : *Fratele lui Alexadru schiază bine* - cuvântul cu rol de *atribut* este :

☐ a) fratele ;

☐ b) lui Alexandru ;

☐ c) bine.

57. În propoziţia : *Mătuşa Iuliana a rămas nedumerită* - cuvântul cu rol de *atribut* este :

☐ a) nedumerită ;

☐ b) Iuliana ;

☐ c) mătuşa.

58. În propoziţia : *Florile proaspete sunt frumoase* - cuvântul cu rol de *atribut* este :

☐ a) florile ;

☐ b) frumoase ;

Scanned with OKEN Scanner

☐ c) proaspete.

59. În propoziţia : *Notele noului coleg sunt bune* - cuvântul cu rol de *atribut* este :

☐ a) notele ;

☐ b) coleg ;

☐ c) noului.

60. În propoziţia : *Am cumpărat două cărţi* - cuvântul cu rol de *atribut* este :

☐ a) două ;

☐ b) cărţi.

61. În propoziţia : *Colegii mei sunt silitori* - cuvântul cu rol de *atribut* este :

☐ a) mei ;

☐ b) silitori.

62. În propoziţia : *Drumul spre tine a fost frumos* - cuvântul cu rol de *atribut* este :

☐ a) drumul ;

☐ b) frumos ;

☐ c) spre tine.

63. În propoziţia : *Vestea despre ai noştri m-a bucurat* - cuvântul cu rol de *atribut* este :

☐ a) vestea ;

☐ b) despre ai noştri.

64. În propozitia : *Datoria de îndeplinit este dificilă* - cuvântul cu rol de *atribut* este :

☐ a) datoria ;

☐ b) dificilă ;

☐ c) de îndeplinit.

65. În propoziţia : *Am citit cinci cărţi interesante* - cuvântul cu rol de *atribut* este :

☐ a) cinci ;

☐ b) cărţi ;

Scanned with OKEN Scanner

☐ c) interesante.

66. În propoziţia : *Ciocârlia are plăcerea de a cânta în câmpie* - cuvântul cu rol de *atribut* este :

☐ a) ciocârlia ;

☐ b) câmpie ;

☐ c) de a cânta.

67. În propoziţia : *Unii copii nu sunt cuminţi* - cuvântul cu rol de *atribut* este :

☐ a) unii ;

☐ b) copii ;

☐ c) cuminţi.

68. În propoziţia : *Clipa aceasta este unică* - cuvântul cu rol de *atribut* este :

☐ a) aceasta ;

☐ b) unică ;

☐ c) clipa.

69. Complementul determină :

☐ a) un substantiv ;

☐ b) un verb ;

☐ c) un adjectiv.

70. În propoziţia : *În vacanţă am colindat Bucegii* - cuvântul cu rol de *complement* este :

☐ a) in vacanţă ;

☐ b) Bucegii.

71. În propoziţia : *Ana aude tunând în depărtare* - cuvântul cu rol de *complement* este :

☐ a) tunând ;

☐ b) în depărtare.

72. În propoziţia : *Traversează Prutul cu barca pneumatică* - cuvântul cu rol de *complement* este :

☐ a) pneumatică ;

☐ b) Prutul ;

Scanned with OKEN Scanner

☐ c) (cu) barca.

73. În propoziţia : *Sportul place tuturor* - cuvântul cu rol de *complement* este :

☐ a) sportul ;

☐ b) tuturor.

74. În propoziţia : *Are o părere bună despre sine* - cuvântul cu rol de *complement* este :

☐ a) o părere ;

☐ b) bună ;

☐ c) (despre) sine.

75. În propoziţia : *Codrin a promis colegilor lui ceva* - cuvântul cu rol de *complement* este :

☐ a) colegilor ;

☐ b) lui ;

☐ c) ceva.

76. În propoziţia : *O iau pentru mine* - cuvântul cu rol de *complement* este :

☐ a) o ;

☐ b) (pentru) mine.

77. În propoziţia : *Graiul e dulce ca mierea* - cuvântul cu rol de *complement* este :

☐ a) dulce ;

☐ b) ca mierea.

Împărţiţi în propoziţii textul şi apoi rezolvaţi testele grilă.

„Îl fermecau câmpurile cu maci roşii şi culegând aceste flori de foc le păstra cu cea mai mare grijă, punându-le bine în tolba pe care i-o dăduse maică-sa, neam de vânători de pe Bărăgan."

(P. Comarnescu)

78. În textul dat, cuvântul *câmpurile* are rol de :

☐ a) predicat ;

☐ b) complement ;

☐ c) subiect.

Scanned with OKEN Scanner

79. Cuvântul *îl* are rol de :

☐ a) complement ;

☐ b) atribut ;

☐ c) subiect.

80. Cuvântul (cu) *maci* are rol de :

☐ a) subiect ;

☐ b) atribut ;

☐ c) complement.

81. Cuvântul *roşii* are rol de :

☐ a) nume predicativ ;

☐ b) complement ;

☐ c) subiect.

82. Cuvântul *culegând* are rol de :

☐ a) atribut ;

☐ b) complement ;

☐ c) predicat.

83. Cuvântul *aceste* are rol de :

☐ a) atribut ;

☐ b) complement ;

☐ c) subiect.

84. Cuvântul *flori* are rol de :

☐ a) nume predicativ ;

☐ b) complement ;

☐ c) atribut.

85. Cuvântul (de) *foc* are rol de :

☐ a) predicat ;

☐ b) complement ;

Scanned with OKEN Scanner

☐ c) atribut.

86. Cuvântul *le* are rol de :

☐ a) atribut ;

☐ b) complement ;

☐ c) nume predicativ.

87. Cuvântul *păstra* are rol de :

☐ a) nume predicativ ;

☐ b) complement ;

☐ c) predicat.

88. Cuvântul (cu) *grijă* are rol de :

☐ a) atribut ;

☐ b) complement ;

☐ c) subiect.

89. Cuvântul *(mai) mare* are rol de :

☐ a) nume predicativ ;

☐ b) atribut ;

☐ c) complement.

90. Cuvântul *bine* are rol de :

☐ a) subiect ;

☐ b) atribut ;

☐ c) complement.

91. Cuvântul *(în) tolbă* are rol de :

☐ a) complement ;

☐ b) atribut ;

☐ c) nume predicativ.

92. Cuvântul *i-* are rol de :

☐ a) atribut ;

☐ b) predicat ;

Scanned with OKEN Scanner

☐ c) complement.

93. Cuvântul *-o* are rol de :

☐ a) atribut ;

☐ b) complement ;

☐ c) nume predicativ.

94. Cuvântul *dăduse* are rol de :

☐ a) complement ;

☐ b) subiect ;

☐ c) predicat.

95. Cuvântul *maică* are rol de :

☐ a) atribut ;

☐ b) subiect ;

☐ c) complement.

☐ d) nu are un rol în propoziţie ;

96. Cuvântul *neam* are rol de :

☐ a) nume predicativ ;

☐ b) subiect ;

☐ c) atribut.

97. Cuvântul (de) *vânători* are rol de :

☐ a) complement ;

☐ b) atribut ;

☐ c) nume predicativ.

98. Cuvântele *de pe* au rol de :

☐ a) compelement ;

☐ b) atribut ;

☐ c) nu au rol în propoziţie.

99. Cuvântul (de pe) *Bărăgan* are rol de :

☐ a) predicat ;

☐ b) complement ;

Scanned with OKEN Scanner

☐ c) atribut.

100. Cuvântul (pe) *care* are rol de :

☐ a) atribut ;

☐ b) complement.

☐ c) subiect.

Scanned with OKEN Scanner

EXERCIŢII ŞI JOCURI PENTRU DICŢIE

a)

„A, a, a,
Multe vorbe încep cu a
Apă, aţă, alun, lac,
Albinuţă şi abac."

(A. Frâncu)

b)

„Baba, baba, oarba,
Unde-ţi este roaba
Roaba ici-colea
Ia-te după ea."

(I. Berba, E. Pace)

c)

„Cling, cling, cling,
Cling, cling, cling,
Clinchetele se preling
Sus pe nori, jos pe vânt
Şi pe toate câte sunt,
Cling, cling, cling,
Cling, cling, cling,
Şe-nteţesc şi se unesc
Într-un cânt sărbătoresc."

(E. Căldăraru)

d)

„Dan, Ducu şi cu Dinu
Dau de două ori pe zi,
Dura, dura prin grădină
Două mingi portocalii."

Scanned with OKEN Scanner

e)

„Capra cară, coşuri grele
Cu verdeţuri strânse-n ele
Dar le duce cu răbdare
Să dea iezilor mâncare."

f)

„Fâş, fâş, fâş,
Ce foşneşte prin frunziş
Şi se-ascunde pe furiş?"

g)

„Gâşte, gâşte,
Ga, ga, ga,
Vreţi la baltă?
Da, da, da."

h)

„Hora mare, hora mare,
Hai să o jucăm,
Haideţi toţi cu veselie,
Haideţi să cântăm."

„Ceata lui Piţigoi
Trece mândră prin zăvoi
Toţi, luptători de soi
Dai într-unul, ţipă doi."

j)

„Lângă apa Jijiei
Ne-am jucat mereu toţi trei
Jana, Jucu şi cu mine
Ne-am jucat atât de bine!
Jijia tot vâjâia:
J! J! J! Jijia."

(M. Cajal)

l)

„La, la, la, la, la, la,
Cântă fetele aşa
La, la, la, la, la, la, la,
Şi flăcăii tot aşă
La, la, la."

Scanned with OKEN Scanner

m)

„Mama, mama mare
Mereu, mereu are,
Mere, pere bune
Mure şi alune."

n)

„Nenea Nică şi cu Nicu
N-au văzut nici un pitic
Numai nenea Nicolae
A văzut pe unul mic."

o)

„O, e gura mea când strâng
O, e toată, e covrig,
O, e chipul oului
Şi, e gras de felul lui."

p)

„Pic, pic, pic,
Ploaia cântă-n geam peltic
Astăzi plouă... nu-i nimic."

r)

„Rică nu ştia să zică
Râu, răţuşcă, rămurică,
Dar de când băiatu-nvaţă
Poezia despre raţă,
Rică ştie cum să zică
Râu, răţuşcă, rămurică."

s)

„S : ne este foarte drag
S e-n soare şi e-n steag
Strugure, sanie, sapă,
Toate vor cu „s" să-nceapă."
(I. Olariu)

ş)

„Moş, moş, cocoloş
Vino iute dă-mi un coş
Să pun în el un cocoş
Moş, moş, cocoloş."

Scanned with OKEN Scanner

t)

„Tata taie lemnul tare
Trunchiul este biruit
Toată curtea s-a albit
De atâtea aşchioare."

(C. Cajal)

ţ)

„Ţarca ţopăie
Ţop, ţop
Ţinând capul ţeapăn sus."

u)

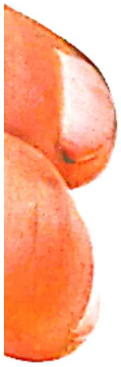

„U, u, u, u, u, u, u, u, u, u,
Trenu-i pregătit în gară
Ca să plece azi prin ţară
El e gata de plecare
Şi fluieră tot mai tare."

U, u, u, u, u, u, u, u, u,
Peste câteva minute
Trenul trece, iute, iute,
U, u, u, u, u, u, u, u, u,
Când în gară a sosit
Roţile şi le-a oprit
U, u, u, u, u, u, u, u, u,
Jocul nostru s-a sfârşit
Fiecare-i mulţumit."

(I. Berca)

v)

„V: e veveriţa care
Vara vine la plimbare
Verde, verde codrişorul
N-o vânează vânătorul."

(I. Olariu)

z)

„Zum, zum, zum,
Zum, zum, zum,
Zumzet vesel de albine
Zumzăie pe câmp
Zum, zum, zum,
Zum, zum, zum.

Scanned with OKEN Scanner

ce)

„Vine ploaia, bine face
Spicul plin acum se coace,
Spicului răcoarea-i place,
Vine ploaia, bine face."

(G. Coşbuc)

ci)

„Licurici,
Cu aripi mici
Şi cu lampa de pitici,
Ce tot vrei pe câmp aici?"

(M. Micu)

ge)

„Gelu şi Georgeta
Au o minge mare,
Mingea e rotundă
Şi buline are."

gi)

„Gimnastica e bună
Pentru copilaşi
Gigel şi cu Gina
Sunt şi ei gimnaşti."

che)

„Ochelarii lui Costache
Stau după ureche
El îl cheamă pe Enache
Să-ncerce o pereche."

chi)

„Chiţ! chiţ! chiţ! chiţ! chiţ!
Aude Chiriac
Chiţ! soricelul
Chiţcăie-n iatac."

ghe)

„Gheorghe avea ghete noi
Şi mergea pe gheaţă
Cu Gheorghina sora lui
Într-o dimineaţă."

Scanned with OKEN Scanner

ghi)

„Gheaţa s-a topit
Iute spre pădure
Ghiţă a pornit
După ghiocei
Pentru mama lui
Căci e ziua ei."

„Fâş, fâş, fâş!
Suflă vântul în tufiş
Dar şi apa la izvor
Fâşâie săltând uşor."

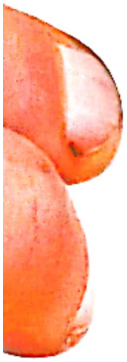

„Un, un, un, un
Urlă crivăţul acu
Urlă şi lupii în haită
Pădurilor când le dau roată
Urlă cu ce vorbesc tare
Urlă şi nu-i de mirare."

„Barza, raţa
Lângă baltă
Pândesc broasca
Şi ea saltă."

„Luna lacul luminează
Lebăda pe el pluteşte
Lunecând pe luciul apei
Capu-n pene-şi odihneşte."

„Gheaţă, ceaţă
Ghem, semn,
Gheaţă, faţă,
Gheară, fiară
Hai ieşiţi afară!"

„Luci, soare, luci
Că-ţi dă baba nuci
Şi moşul alune
Că sunt tare bune."

Scanned with OKEN Scanner

„Lună, lună nouă
Taie pâinea-n două
Şi ne dă şi nouă
Ţie jumătate
Mie jumătate
Nouă sănătate."

„Luna lacul luminează
Lebăda pe el pluteşte
Lunecând pe luciul apei
Capu-n pene-şi odihneşte."

„Doru şi cu Dinu
Danei i-au dăruit
Dediţei de pe dealul
Ce ei l-au împodobit."

Scanned with OKEN Scanner

DICTARE

1.

„Amândoi vom merge-n lume
Rătăciţi şi singurei,
Ne-om culca lângă izvorul
Ce răsare sub un tei."

(M. Eminescu)

2.

„Nu ţi-am spus să nu te mai apropii de maşină, când face cafea, că dacă te-aprinzi, moare mama?"

(I. Caragiale)

3.

„Vom visa un vis ferice,
Ingâna-ne-vor c-un cânt
Singuratice izvoare,
Blânda batere de vânt."

(M. Eminescu)

4.

„Vreau s-audă toată lumea, dragul meu Vântură-Ţară,
Cum că eşti încurcă lume, mincinos, lăudăros...
Mai întâi, de-atâta vreme, nici o haină nu ţi-ai ros."

(Victor Eftimiu)

5.

„Adormi-vom, troieni-va
Teiul floarea-i peste noi,
Şi prin somn auzi-vom bucium
De la stânele de oi."

(M. Eminescu)

6.

„Ce să facă Harap-Alb? Stă el oleacă şi se sfătuieşte cu gândul: „să trec peste dânsele, am să omor o mulţime; să dau prin apă, mă tem că m-oi îneca."

(I. Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

7.

„Şi atunci Harap-Alb se şi înfăţişează înaintea împăratului Roş, spunându-i de unde, cum, cine şi pentru ce anume au venit."

(I. Creangă)

8.

„- Tată moşule - zise fetiţa - de ce zboară păsările?
- Pin'că au aripi, răspunse bătrânul, sorbind-o din ochi.
- Păi, raţele n-au aripi? De ce nu zboară?
- Zboară - zise bătrânul - dar pe jos."

(B. Delavrancea)

9.

„Noi, fraţii tăi, răspunse Samson plin de mânie,
Noi, fraţii tăi, potaie!
O să-ţi dăm o bătaie
Care s-o pomeneşti."

(G. Alexandrescu)

10.

„Cunoşti tu cine suntem şi ţi se cade ţie,
Lichea neruşinată, astfel să ne vorbeşti?"
„- Dar ziceaţi..." - „Şi ce-ţi pasă? Te-ntreb eu ce ziceam?"

(G. Alexandrescu)

11.

„- Cum de ceri cu împrumut?
Astă vară ce-ai făcut?
Zise potrivindu-şi baba
Negri-i ochelari cu laba."

(T. Arghezi)

12.

„- Ce să fac? De mi-e iertat,
Astă vară am cântat.
Am cântat cri-cri, gri-gri,
Nopţi cu nopţi şi zi cu zi."

(*Idem*)

Scanned with OKEN Scanner

13.

„- Ai cântat? Îmi pare bine! ...
Acum joacă dacă-ţi vine!"

(*idem*)

14.

„O astfel de năframă năsădită şi vrăjită capătă de la Sfânta Joi, Petre. Cine-o poartă, fulgerul nu-l ajunge, sabia nu-l taie şi gloanţele sar de pe trupul lui..."

(I. Slavici)

15.

„Iar eu, isprăvind povestea, încălecai pe-o şa şi vă spusei dumneavoastră aşa; încălecai p-un fus, să fie de minciună cui a spus; încălecai pe-o lingură scurtă, să nu mai aştepte nimic de la mine cine-ascultă..."

16.

„Zise şi Greuceanu: - corbule, corbule, mie să-mi aduci un cioc de apă dulce, căci ţi-oi da de mâncare trei leşuri de zmeu şi trei de cal."

(Greuceanu)

17.

„ - Spune-mi-vei ori nu, eu tot voi găsi şi încă şi capul reteza-ţi-l-voi."

(Greuceanu)

18.

„- Alunaş, drag alunaş,
Scutură-te, rogu-te-aş,
Şi mă-mbracă-n strai de argint -
Numa-n aur şi argint!"

(Fraţii Grimm)

19.

„- Vai, conduru-i tare mic:
Parcă-n cleşte, aşa o strânge!
Şi-năuntru-i numai sânge,
Că tot curge pic cu pic...
Nu-i mireasă-adevărată!
Ea-i pe-aproape, şi te-aşteaptă..."

(Fraţii Grimm)

Scanned with OKEN Scanner

20.

„- Ce te mai canoneşti degeaba! Nu vezi că aşa nu-i chip să-l încalţi? ? Taie-ţi din călcâi şi gata! Că o să fii în curând împărătească şi n-o să mai trebuie să umbli pe jos! "

(Fraţii Grimm)

21.

„- Nici asta nu-i cea adevărată! grăi el, cu mânie-n glas. Au nu mai aveţi o altă fată şi nu vă îndurați s-o dați de la voi? ! "

(Fraţii Grimm)

22.

„- Ce copil bun eşti, oftă dânsa.

Şi ce frate bun! Câte comori de dragoste nu se ascund în inima ta! "

(H. Malot)

23.

„Dar cerul, în părţi, se făcuse albastru ca mările adânci - iar Bosforul, netulburat de nici o undă, părea o draperie de catifea, întunecată ca inima sclavelor din serai."

(R. Tudoran)

24.

„ La goană, la goană, la goană,
În grabă, la fugă mereu!
Să-l prindem, să-l facem tocană,
Pe hoţul, pe hâtrul de Zmeu! "

(V. Alecsandri)

25.

„ Trăiască Sânziana,
Minune-mpărătească,
Cu dragul ei Pepelea
Ferice să domnească! "

(V. Alecsandri)

26.

„Toate eforturile lui păreau zadarnice. Şi atunci, pierzându-şi o clipă minţile, îşi făcu vânt şi se năpusti, cu capul înainte, asupra obstacolului. Placa cedă."

(I. Hobană)

Scanned with OKEN Scanner

27.

„Să mergem de-aici, domnule, că lacul e vrăjit! zise Ieremia, luându-şi aproape cu spaimă flinta de jos. Când ajunseră în oraş, vraja se rupse ca pânza păianjenului."

(I. Hobana)

28.

„- Bine - zise el - le văd şi eu: „Nişte oi stăteau la adăpost în ţarc." Văd şi albe şi negre; văd şi oi şi miei. Văd chiar şi ţarcul; e făcut din nuiele împletite.

- Atunci n-o să-l mai uiţi?

- Nu.

- De obicei, cine păzeşte oi?

- Câinii.

- Când n-au nevoie să păzească oile, pentru că sunt în siguranţă, ce fac câinii?"

(H. Malot)

29.

„- Apoi de! zicea el mereu, ăsta-i proroc, nu fleac, şi-ţi scoate şi cârtiţa din fundul pământului!"

(I. Slavici)

30.

„ - Bună treabă prorocul ăsta! grăi bărbatul nevestei, după ce se sătură şi el. Nu cumva ţi-e de vânzare?

- Doamne fereşte! îi răspunse Păcală. Cum aş putea eu să vând un lucru ca acesta? Se poate?

- Dar dacă ţi-aş da un preţ bun?

- Auzi vorbă! Preţ bun! Un proroc ca ăsta e lucru nepreţuit!"

31.

„ - Tată moşule, da cocorii un' se duc când se duc?

- Da rândunelele un' se duc când se duc?

- În ţara rândunelelor.

- Tată moşule, aş vrea să-mi crească şi mie aripi şi să zbor sus de tot, până în slava cerului zise băiatul netezindu-i barba."

(B. Delavrancea)

32.

„- Bună masa, cumătră! Ti! ! ! Da' ce mai de peşti ai! Dă-mi şi mie că ta...re mi-i poftă!"

(I. Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

33.

„- Ia mai pune-ţi pofta-n cui, cumetre, că doar nu pentru gustul altuia m-am muncit eu. Dacă ţi-i aşa de poftă, du-te şi-ţi moaie coada-n baltă ca mine. şi-i avea peşte să mănânci.

- Învaţă-mă, te rog, cumătră, că eu nu ştiu cum se prinde peştele."

(I. Creangă)

34.

„Ea era fiica unui împărat vestit şi era aşa frumoasă că toţi fiii de crai o peţiseră, dar ei nici unul nu-i plăcea."

(Din legendele românilor)

35.

„Biata fată, când a auzit, de frică să nu cază în mâna lui s-a dus la o vrăjitoare şi a rugat-o s-o prefacă într-o babă urâtă şi zbârcită."

Din legendele românilor)

36.

„De atunci, floarea-soarelui, cu faţa ei galbenă şi înfiorată de durere. îşi întoarce chipul întristat înspre strălucirea craiului zilei, cerându-i sărutarea mântuitoare."

(Călin Gruia)

37.

„Copilul de casă duse lui Vodă ştirea aceasta.

- Ascut condeie pentru mine? zise Vodă. Cum aşa?

- Da, Măria ta...

Vodă, curios, merse lângă sătenii ce lucrau. Ce să vadă? Sătenii lucrau harnici, dar nu condeie făceau, ci săgeţi."

(Din legendele românilor)

38.

„- Astea sunt condeie? Voi numiţi condeie ceea ce noi numim săgeţi - zise Vodă râzând.

- Păi, doamne, la duşmani nu se scrie cu altfel de condeie, dacă vrei să-ţi înţeleagă răvaşul!"

(Din legendele românilor)

39.

„- Las-o că vreau să mă joc cu ea! a spus fetiţa de tâlhar. Am să-i iau manşonul şi hăinuţele şi are să doarmă cu mine. (...)

Scanned with OKEN Scanner

- Nu, nu trebuie să te omoare chiar dacă m-oi supăra pe tine, că dacă m-oi supăra, te omor eu ! "

(H. C. Andersen)

40.

„- Tu aici eşti ?

- Ba nu sunt aici, nu vezi că nu sunt aici ? ...

- Nu uita, Făt-Frumos, că, pe cât vei fi tu departe, au oi tot plânge."

(M. Eminescu)

41.

„- Şi mătuşica din sac unde-i ? a întrebat băieţaşul.

- E'n ceainic - a spus mama ; s-o lăsăm să stea acolo ! "

(H.C.Andersen)

42.

„Câni turbaţi, turci, liftă rea !
De-ţi mânca şi carnea mea,
Să ştiţi c-au murit creştin
Brâncoveanul Constantin."

(Folclor)

43.

„Măicuţă dragă, cartea mea
Găsească-mi-te-n pace ! "

(G. Coşbuc)

44.

„- De ce face pisica aşa ?

- Toarce ca fusul, murmură ca marea, cântă ca vântul, şuieră ca grâul. Aşa face pădurea, aşa curge apa, aşa geme salcia şi bombăne furtuna. În somnul ei cu auzul la pământ, mâţa ascultă vioara lumii, care cântă pretutindeni, (...) şi visul ei se aude ca un ecou al viorilor din ţărână şi ape..."

(T. Arghezi)

45.

„- Jupâne, îţi mai aduci aminte că am ospătat aicea, acum vreo douăzeci de ani, şi nu ţi-am plătit ? Ei, acum am venit să-ţi plătesc şi vreau să ştiu cât costă.

- Da, da. Îmi aduc aminte. Ai mâncat cinci ouă şi o bucată de pâine."

(Păcală avocat)

Scanned with OKEN Scanner

46.

„- Doamne, ce harapnic ţi-oi da eu, zise tata de la o vreme. N-ai ce mânca la casa mea? Vrei să te buşească cei handralăi prin omăt? Acuş te descalţ!"

(I. Creangă)

47.

„ - Vai, aprinde-v-ar focul, să vă aprindă! zise ea, burzuluită grozav: dar cum se cheamă asta? În obrazul cui v-a învăţat!..."

(I. Creangă)

48.

„De-abia s-au culcat găinile, şi voi aţi şi început? Ia staţi oleacă, blăstămaţilor, să vă dau eu! Noi, atunci, am pârlit-o la fugă. Iar el, zvârrr! cu o scurtătură în urma noastră..."

(I. Creangă)

49

„Şi intrăm noi la Vasile-Aniţei şi ne aşezăm la fereastră după obicei. Dar parcă naiba vrăjeşte: cela nu sună coasa, că-i e frig; celuia că-i îngheaţă mâinile pe cârcei; (...)"

(I. Creangă)

50.

„Şi odată mi ţ-o înşfacă ei, (...) şi hai, hai! în zori de ziuă ajung la palat şi, trecând cu dânsa peste străji, o silesc să intre în odaia ei tot cum a ieşit."

(I. Creangă)

51.

„- Ei, Harap-Alb, zise atunci Ochilă, dacă nu eram eu şi Păsărilă, ce făceaţi voi acum?... Amar era să fie de voi, de nu eram noi amândoi."

(I. Creangă)

52.

„Miţu zice:

- Tătuţule, te iubesc... Dă-mi un creion şi o hârtie. Baruţu zice şi el:

- Tătuţule, te iubesc... Dă-mi un chion şi o hetie."

(T. Arghezi)

53.

„În sfârşit, moşneagul se duce la târg, târguieşte el ce are de târguit şi când vine acasă, baba îl întreabă, ca întotdeauna:

Scanned with OKEN Scanner

- Ei, moşnege, ce mai ştii de pe la târg?
- Ce să ştiu, măi babă? Ia, nu prea veşti bune: împăratul vrea să-şi mărite fata.
- Şi asta-i veste rea, moşnege?"

(I. Creangă)

54.

„- Mai auzit-ai dumneata, cumătră, una ca asta?
- He, he! să fie sănătos dumnealui, om bun..."

(I. Creangă)

55.

„- Dar tu de ce tragi? mă-ntrerupe maiorul...
- Ce treabă ai tu, urâtule? zice mititelul smuncindu-se."

(I. L. Caragiale)

56.

„- Mamiţoo! mam'maree! tantii!
- Ce e? Ce e? sar cocoanele.
- Să oprească! zbiară şi mai tare Goe, bătând din picioare. Mi-a zburat pălăria! să oprească!!!"

(I. L. Caragiale)

57.

„- Mam'mare! de ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!
- Vine, vine acuma, puişorul mamii! răspunde cucoana. Şi sărută pe nepoţel; apoi îi potriveşte pălăria."

(I. L. Caragiale)

58.

„Mam'mare se ridică bătrâneşte şi se duce în coridor.
- Goe! puişorule! Goe! Goe!
Goe nicăieri.
- Vai de mine! ţipă cucoana, nu-i băiatul! Unde e băiatul!... s-a prăpădit băiatul!"

(I. L. Caragiale)

59.

„Un fir de iarbă verde, o rază-ncălzitoare,
Un gândăcel, un flutur, un clopoţel în floare,
După o iarnă lungă şi-un dor nemărginit,
Aprind un soare dulce în sufletul uimit."

(V. Alecsandri)

Scanned with OKEN Scanner

60.

„Şi atunci, seara se uita cu tristeţe prin sticla albăstruie a cerului, în jos, doar o vedea pe sora Lia, Lia ciocârlia. (...) Şi atunci ciocârlia, cum îi zăreşte faţa, se ridică în zbor spre el, în ciripiri şi rugăciuni către Dumnezeu, să-i deschidă porţile cerului şi s-o lase să-şi vadă frăţiorul."

(Folclor)

61.

„ - Feţii mei, Dumnezeu a orânduit ca fratele şi sora să nu stea împreună toată viaţa. Pe tine, Soare, te-oi lua la cer, dar tu, Lie, ce te-i face ?"

(Folclor)

62.

„Să mă faci, taică părinte, o păsărică. Să plutesc în apele albastre ale văzduhului, să uit jalea şi dorul părinţilor, când şi când să mă pot înălţa la cer, ca să-mi văd fratele... şi aşa viaţa mea o fi mai frumoasă ca aici..."

(Folclor)

63.

„După ce-şi vine în fire şi se odihneşte puţin, iar se urcă şi iar cade, dar la soare tot n-ajunge..."

(Folclor)

64.

„Ca să nu mai rămâie repetent şi anul acesta, mam'mare, mamiţica şi tanti Miţa au promis tânărului Goe să-l ducă-n Bucureşti de 10 mai."

(I. L. Caragiale)

65.

„Degeaba-i spun c-am amăgit-o..."

(Al. Vlahuţă)

66.

„Vrăbioii mei sunt proşti :
cum de-i vezi îi şi cunoşti."

(T. Arghezi)

Scanned with OKEN Scanner

PUNCTUAŢIE ŞI ORTOGRAFIE

Exerciţiul Nr.1

Scrieţi corect textul următor punând punct acolo unde trebuie şi folosind majuscula.

„Duduia Lizuca se minuna pe deasupra tufişurilor zburau păsări necunoscute treceau gângănii negre şi fluturi de noapte privighetoarea porni să cânte nevăzută."

(M. Sadoveanu)

Exerciţiul Nr.2

Transcrieţi textul următor, punând semnele de punctuaţie potrivite :

„A doua zi dis-de-dimineaţă mama a plecat la plecare m-a ridicat ca pe o pană de la pământ m-a strâns în braţe mi s-a uitat în ochi cu o privire pe care nu i-o ştiam şi după ce m-a sărutat mi-a spus Ei rămâi cu bine spune-i s-asculte de mine îi zise posomorât bunicul cu ochii la cerul încă trandafiriu Vezi de-ascultă de bunicul mi-a spus mama făcând asupră-mi semnul crucii."

(M. Gorki)

Exerciţiul Nr.3

Puneţi blancul (pauză între litere) acolo unde este necesar pentru a realiza o comunicare scrisă corect.

„Seproclamădrepturileomuluişialepoporului."

(Al.P.Ilarian)

Exerciţiul Nr.4

Explicaţi rolul cratimei în exemplele următoare :

„Cum descrie cineva un lucru, aşa l-a văzut şi l-a priceput ! "

(M. Eminescu)

Exerciţiul Nr.5

Înlocuiţi apostroful cu sunetele (literele) corespunzătoare pentru a realiza o exprimare literară ;

a) „Eu, dom' judecător, săru'mâna.... sunt curată la sufletul meu ! "

(I.L.Caragiale)

Scanned with OKEN Scanner

b) „...a venit...cinstita holeră de la '48 şi a început a secera prin Humuleşti..."

(I. Creangă)

c) „- Eş' du'ce, 'ne lancule!
- Sun' tu'tă, Co'tică!"

(I. L. Caragiale)

Exerciţiul Nr.6

Corectaţi textul următor, punând literele potrivite, sau cratima acolo unde s-au strecurat greşeli.

Consultaţi DOOM sau ÎOOP pentru a fi siguri. Nu ignoraţi nici celelalte greşeli!

„Cân am fost în escursie, în uichiend, am avut un ruxac tixit cu bunătăţi. M-am bucurat văzân câţi copii sa-u strân înjurul mieu să înpărţim mâncaria. Eu sînt un copil jeneros. Am fos bucuros că na avut luoc niciun acident.

Exerciţiul Nr.7

Ştiut fiind faptul că semnul două puncte (:) se pune :

a) înaintea reproducerii vorbirii directe a unui personaj ;

b) înaintea unei enumerări ;

c) înaintea unei explicaţii suplimentare ;

d) în lucrări ştiinţifice, când urmează precizări după anumite afirmaţii ;

e) în reclame, programe, anunţuri ;

puneţi corect două puncte în textele următoare :

1. „Văzându-l, zmeul îi zise
- Corbule, corbule! ia seu în unghiile tale (...).

2. „În această pace adâncă (...), pocni răcnetul deznădăjduit «Fugiţi! Fugiţi! vin turcii! (...)».

(Gala Galaction)

3. „Şi-i puse mama numele Făt-Frumos din lacrimă. !

(M. Eminescu)

4. „- Toţi soldaţii lui Ţepeş sunt isteţi ca tine?
- Din toţi, eu sunt cel mai prost, căci altfel eram şi eu ca ceilalţi mort ori liber.
- Dacă Ţepeş ar avea o sută de mii de soldaţi ca acesta, de mult ne-ar fi gonit din Europa!"

(Folclor)

5. „Atunci Albă-ca-Zăpada le povesti din fir-a păr totul cum maică-sa vitregă a pus s-o omoare, dar vânătorul se îndurase de ea şi-i lăsase viaţa, şi cum gonise toată ziulica prin pădure, până ce dăduse peste căsuţa lor".

(Fraţii Grimm)

Scanned with OKEN Scanner

6. „Nichita Stănescu spune «Limba română este patria mea»".

7. „Doriţi să obţineţi o reducere de până la 25 % la publicaţiile noastre ?
- Da !
- Doresc să închei un abonament la revistele următoare „Pinocchio", Rebus.

Exerciţiul Nr.8

Găsiţi enumeraţiile din textele următoare şi explicaţi rolul *semnelor* de punctuaţie :

a) „În vremea veche... de demult, demult... cerul era limpede... soarele strălucea ca un fecior tânăr... câmpii frumoase, împrejurate de munţi verzi, se întindeau (...)... păduri tinere umbreau dealurile... turmele s-auzeau mugind de departe... şi armăsarii nechezau jucându-se prin rarişte... pe o pajişte verde, slobozenia, copila bălăioară cu cosiţe lungi şi aurite, se giuca cu un arc destins".

(Alecu Russo)

b) „Ziua nu se limpezise încă pe deplin când toată puterea vrăjmaşă - pedestrime, călări, salahori, tunuri - lăsă lunca sângeroasă şi fugi".

(N. Iorga)

Exerciţiul Nr.9

Ştiind că semnul exclamării se pune la sfârşitul propoziţiei (sau după cuvinte) care exprimă mirarea, îndemnul sau chemarea, puneţi corect acest semn în textele :

a) „Ehei, nepoate, aşa se lăuda un neamţ, cum ai să te lauzi tu. Văd iepurele, trag în el - poc".

(M. Sadoveanu)

b) „Ah în curând satul în vale - amuţeşte".

(M. Eminescu)

c) „Mânăţi, măi
- Hăi, hăi".

(Pluguşorul)

d) „Vai, vai Cum pot minţi aşa oamenii "

e) „Hai, Joiane, tată... Hai, Dumane, hai "

(Emil Gârleanu)

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.10

Virgula nu se pune niciodată între subiect şi predicat. Ştiindu-se acest lucru, corectaţi utilizarea greşită a virgulei în textele :

a) Timpul, amuţeşte.

b) Frumoasă este, patria mea.

c) Copilul, supărat, privea spre mine.

d) Bunico, ai fost tânără şi frumoasă !

e) Fata era, cuminte, blândă, harnică.

Exerciţiul Nr.11

Linia de dialog marchează convorbirea dintre doùă sau mai multe persoane. Puneţi acest semn în textele date :

a) „Nimeni nu crâcnea în faţa tatei. Stăteau toţi smirnă ? Toţi. Chiar şi mata ? Chiar şi eu..."

(I. Teodoreanu)

b) „De ce de vorbeşti aşa ? Vorbesc... Mă auzi ? Aud ! Îţi recunoşti greşeala ? Nu ! ".

c) „De ce nu ai venit la primul proces, domnule ? Să vedeţi de ce nu am venit, domnule judecător, tocmai fierbeam nişte grâu ca să-l semăn, şi nu puteam să las grâul pe foc, căci se strica.

Da cum vine asta ? Tu fierbi grâul şi pe urmă îl semeni ? Da, îl fierb. Şi răsare ? Da, după cum şi ouăle pe care le-a fiert Jupânul au scos pui şi puii s-au făcut găini, şi găinile au făcut iar ouă şi aşa mai departe".

(Păcală avocat)

Exercitiul Nr.12

Cratima marchează rostirea într-o silabă a două părţi de vorbire (cuvinte) diferite. Explicaţi rolul cratimei în exemplele următoare :

a) „Cum descrie cineva un lucru, aşa l-a văzut şi l-a priceput".

(M. Eminescu)

b) „Deprinde mai întâi pe şcolar să-şi dea seama de fiecare vorbă, să-i cunoască perfect cuprinsul şi s-o-ntrebuinţeze pe ales, cu măsură şi cu chibzuială".

(Al. Vlahuţă)

Exerciţiul Nr.13

Găsiţi în manualele voastre de istorie, de biologie, de muzică exemple în care apar semnele „ : " - „ ? "

Exerciţiul Nr.14

Completaţi cu toate semnele de punctuaţie necesare textele :

a) „☐ Dumnezeu să ierte pe cei răposaţi ☐ cumătră ☐ bune sarmale ai mai făcut☐

Scanned with OKEN Scanner

Şi cum ospăta el ☐ buf ☐ cade fără sine în groapa cu jăratic ☐ căci scăuieşul de ceară s-a topit ☐ şi leasa de pe groapă nu era bine sprijinită ☐ nici mai bine ☐ nici mai rău ☐ ca pentru cumătru☐

☐Ei ☐ ei ☐ Acum scoate lupe ce-ai mâncat☐

☐Cu capra te-ai pus în cârd☐

b) „☐Ieşi ☐ mă ☐ înainte care ştii să furi☐

☐Ieşi ☐ mă ☐ n-auzi☐

☐Care va să zică ☐ nu fură nimeni☐

(Gh. Brăescu)

c) „Capra ţi-a venit de hac☐

☐Văleu ☐ cumătră ☐ talpele mele ☐ Mă rog ☐ scoate-mă că-mi arde inima-n mine☐ ”

(I. Creangă)

Exerciţiul Nr.15

Substantivele comune denumesc obiecte de acelaşi fel, cu însuşiri asemănătoare (bărbat, câine, femeie) şi se scriu cu iniţială majusculă numai la începutul enunţului.

Substantivele proprii denumesc numai anumite obiecte, spre a le deosebi de celelalte de acelaşi fel (Xenia, Letiţia, Paul, Carpaţi, Iaşi, România, Dunărea) şi se scriu cu majusculă pretutindeni.

Cerinţe : faceţi corectările necesare, acolo unde este cazul, în textele date :

a) „Sosit era bătrânul grui
Cu sanda şi rucsanda lui
Şi ţinteş cel cu tainic Rost
Cu Lia lui sosit a fost
Şi bardeş cel cu Adăpost
Prin Munţi sihlui”.

(G. Coşbuc)

b) „Frunzuliţă Ram de Laur,
Ană, Umbra mea de aur...”

(A. Mureşan)

c) „- Ei, harap-alb, zise atunci ochilă, dacă nu eram eu şi cu păsărilă, ce făceaţi voi acum? (...) Amar era să fie de voi, de nu eram noi amândoi”.

(I. Creangă)

d) „De anul nou am primit în dar un album”.

e) „La 1 iunie, ziua internaţională a copilului, elevii şcolii noastre organizează expoziţii plastice pe tema păcii”.

f) „Într-o viitoare excursie, vom trece prin localităţile câmpulung şi piatra-neamţ”.

Scanned with OKEN Scanner

g) „La Bucureşti, am văzut muzeul de artă al României, muzeul literaturii române şi redaţia revistei limbă şi literatură, al cărui redactor-şef ne-a primit cu multă bunăvoinţă".

Exerciţiul Nr.16

Completaţi următoarea fişă personală :

- Numele şi prenumele.....
- Data naşterii : ziua.....luna.....anul.....
- Locul naşterii : comuna.....oraşul.....judeţul.....
- Şcoala în care învăţaţi.....
- Adresa.....
- Numele şi prenumele părinţilor : tata.....mama.....
- Profesia şi locul de muncă al fiecărui părinte : tata.....mama.....
- Numele şi prenumele fraţilor : .....
- Ocupaţia şi locul de muncă al fiecărui frate :

.....
.....
.....
.....
.....

Exerciţiul Nr.17

Jucaţi jocul *Ţări, oraşe, ape, munţi* ! În coloanele date veţi trece substantive proprii scrise corespunzător :

Ţări	Oraşe	Ape	Munţi

Alcătuiţi, apoi, scurte comunicări cu substantivele proprii scrise.

Exerciţiul Nr.18

Organizaţi un concurs pe teme de literatură. Scrieţi numele a cinci scriitori (poeţi) şi titlurile operelor lor.

Exerciţiul Nr.19

Enumeraţi, în scris, numele ziarelor şi revistelor expuse la chioşcul de ziare din vecinătatea liceului (şcolii) voastre. Scrieţi-le potrivit normelor ortografice şi ortoepice în vigoare.

Exerciţiul Nr.20

Alcătuiţi traseul unei călătorii în care aţi fost şi unul al unei călătorii în care veţi merge.

Notaţi locuri de popasuri, oraşe denumite prin substantive proprii compuse sau substantive compuse.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.21

Organizaţi un concurs pe teme istorice. Introduceţi în propoziţii :

a) numele a trei domnitori români ;

b) numele a trei evenimente istorice ;

c) numele a trei sărbători naţionale ;

Exerciţiul Nr.22

Atenţie ! Se scrie şi se pronunţă corect :

a) masculin : tumultuos, afectuos, respectuos ;

b) feminin : tumultuoasă, afectuoasă, respectuoasă ;

a) singular : fix, prolix, perplex, complex, mixt ;

b) plural : ficşi, prolicşi, perplecşi, complecşi, micşti ;

Sarcini de lucru : găsiţi şi voi alte situaţii ca cele date şi introduceţi-le în enunţuri.

Exerciţiul Nr.23

Se scriu într-un cuvânt următorii termeni compuşi : *degrabă, dinadins, înadins, îndată, îndeosebi, îndemână, dincolo, devreme, astfel, altcândva, altundeva, altcum, altădată, fiecum, oarecum, oareşicum, orişicând, oricând, oriunde, bunăoară.*

Cerinţe :

a) alcătuiţi enunţuri cu aceste cuvinte, folosindu-le ortografic şi după înţeles, corect ;

b) despărţiţi cinci cuvinte, la alegere, în elementele componente şi alcătuiţi cu ele enunţuri. Ce diferenţă observaţi ?

Exerciţiul Nr.24

Se scriu separat cuvintele : *ori de câte ori ; ori de unde ; de aproape ; de jur împrejur ; pe de rost ; pe de lături ; pe alocuri ; o ţâră.*

Alcătuiţi enunţuri în care să introduceţi aceste cuvinte corect din punct de vedere ortografic şi semantic.

Exerciţiul Nr.25

Se scriu cu cratimă cuvintele : *într-acolo, într-adevăr, într-adins, dintr-acolo, după-amiază, după-prânz, harcea-parcea, târâş-grăpiş.*

Alcătuiţi enunţuri în care să introduceţi aceste cuvinte corect din punctul de vedere al ortografiei şi al sensului.

Exerciţiul Nr.26

Reţineţi : unele cuvinte compuse pot fi compuse, dar scrise separat, în elementele lor componente :

Scanned with OKEN Scanner

I
a) altădată (demult)
b) altă dată (din calendar)

II
a) altfèl (alminteri)
b) alt fel (alt mod)

III
a) bineînţeles (desigur)
b) bine înţeles (bine priceput, receptat)

IV
a) decât (ca)
b) de cât (de ce cantitate)

V
a) demult (odinioară)
b) de mult (de cât timp, de ce cantitate)

VI
a) deoparte (separat, în lături)
b) de o parte (de o parte şi de alta)

VII
a) numai (doar, decât)
b) nu mai (nu mai mult)

Cerinţe : alcătuiţi enunţuri cu perechile date, folosindu-le corect ortografic şi semantic (ca înţeles).

Exerciţiul Nr.27

Scrie după dictare enunţurile :
a) Povesteşte-mi-o ! Dă-ne-o ! Dă-i-le ! Ascultaţi-mă !
b) Adună-ţi-le (tu) ! Apropie-ţi-o (tu) ! Explică-mi-le !
c) Aprinde-i-o ! Duce-v-aţi ! Lăuda-te-ar ! Rupe-i-le-ar !
Cerinţe :
a) subliniaţi pronumele personale ;
b) explicaţi ortografia în grupurile de mai sus.

Exerciţiul Nr.28

Cum e corect ? Explicaţi acordul.

I. 1. O mulţime de oameni veneau la fabrică.
sau
2. O mulţime de oameni venea la fabrică.

Scanned with OKEN Scanner

II. 1. O grămadă de elevi erau în sală.
sau
2. O grămadă de elevi era în sală.

III. 1. Alergau o mulţime de sportivi.
sau
2. Alerga o mulţime de sportivi.

Exerciţiul Nr.29

Scrieţi numele zilelor săptămânii şi diferenţiaţi-le în enunţuri de formele lor articulate.

Exemplu : luni-lunea ;

Exerciţiul Nr.30

Scrieţi o compunere cu titlul „La librărie" în care să folosiţi virgula şi linia de dialog. Fiţi atenţi la pronumele de politeţe !

Exerciţiul Nr.31

Alcătuiţi propoziţii cu grupurile de cuvinte :

nea ne-a
neam ne-am
mie mi-e
ţie ţi-e
va v-a
ia i-a
mai m-ai

MODEL : Nea Matei ne-a arătat primii fulgi de nea.

Exerciţiul Nr.32

Subliniaţi cuvintele scrise greşit în textul următor şi scrieţi-le corect.

„Într-o zi însorită am mers cu Elena pe deal. Deodată cerul s-a înorat. Totul în jurul nostru sa înegrit iar pe cer s e frământau neliniştite săgeţi de lumină. Am inodat două sfori, am pus câteva crengi cu frunze şi în acest adăpost am aşteptat trecerea furtunii.

La plecare neam înămolit întrun pârău".

Exerciţiul Nr.33

Completaţi cu cuvintele „*s-a*" şi „*sa*" spaţiile libere întâlnite în enunţurile următoare.

Ieri.....dus la pădure. Pe uliţă.....întâlnit cu verişoara..... .

Era cu mama.....când.....întâlnit cu mine.

Scanned with OKEN Scanner

Era cu mama.....când.....întâlnit cu mine.
- .....aşezat în banca..... ?
- Ce minune.....mai arătat !
.....deschis un nou magazin lângă casa.....
Împreună cu sora.....au mers la spectacol.

Exerciţiul Nr.34

Scriem *sau* când poate fi înlocuit cu ori.

Scriem *s-au* când nu poate fi înlocuit cu *ori* şi este urmat de verb.

Completaţi cu cuvintele *„sau"* şi *„s-au"* spaţiile libere întâlnite în enunţurile :

....aşezat cu toţii liniştiţi pe scaune.
Îmi dai stiloul.....fug la mama.
.....întors.....au rămas acolo.
De era vesel.....trist, mic.....voinic, toţi erau primiţi acolo.
Scrii pe o pagină.....pe mai multe ?
.....bătut în spate,.....luat la trântă, când Făt-Frumos l-a băgat pe zmeu până la piept în pământ.

Exerciţiul Nr.35

Scriem *săi* când poate fi înlocuit cu *lui* sau *ei*. Scriem *să-i* când nu poate fi înlocuit cu alte cuvinte şi este urmat de verb.

Scriem *ia* când se poate înlocui cu *a lua*.

Scriem *i-a* când nu se poate înlocui cu *a luat*.

Completaţi cu cuvintele *săi* şi *să-i* ; *ia* şi *i-a* spaţiile libere întâlnite în enunţurile :

După multă vreme, Prâslea se întâlni cu fraţii.....
.....ajuţi la teme !
.....fi văzut cum aleargă de repede !
Vorbise cu părinţii.....ca după amiază.....aştepte şi pe ceilalţi.
Din ce.....mai rămas,.....dat şi celuilalt drumeţ.
.....stiloul de pe bancă !
Când.....spus că.....câte o jucărie din fiecare, nu-i venea să creadă.
Vasile, ...cărţile de pe masă.

Exerciţiul Nr.36

Alcătuiţi enunţuri în care să introduceţi grupurile de verbe- pronume : *l-a, m-am, răspunde-mi, grăbindu-vă, ţine-ţi, spune-i, n-am, căutaţi-o.*

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul Nr.37

Să urmărim cu atenţie scrierea corectă a cuvintelor cu litere (sunete) duble :

e-e : alee ; idee, licee, agreez, creez etc.

i-i : fiinţă, ştiinţă, conştiinţă, fiindcă, fiică etc.

o-o : zoologie, zootehnie, alcool, coopta etc.

c-c : accent, accelera, acces, vaccina etc.

n-n : înnoda, înnopta, înnoi, înnorat etc.

r-r : interregional etc.

s-s : transsiberian, transsaharian etc.

Alcătuiţi, preferenţial, cu cinci dintre cuvintele date, comunicări ; fiţi atenţi la scrierea literei (sunetului) duble.

Exerciţiul Nr.38

Completaţi cu litera (sunetul) potrivit omisiunea din textele date :

„Fram s-a î....prietenit repede cu marinarii. Nausen l-a î....brăcat, iar ursuleţul făcea pozne.

Culcuşul lui Fram era î...podobit cu ilustrate ce aminteau de gheţurile veşnice.

Marinarii mai bătrâni l-au învăţat cu bo...boane, iar el era atât de î....blânzit, încât venea în braţele fiecăruia î...păcat de viaţa sa în mijlocul oamenilor".

(C. Petrescu)

Exerciţiul Nr39

Se scriu corect :

- floarea-soarelui ;
- drum-de-fier ;
- bună-credinţă ;
- bunăstare ;
- bunăvoinţă ;
- fărădelege ;
- miazănoapte ;
- untdelemn ;

Alcătuiţi comunicări în care să folosiţi corect formele cuvintelor date.

Exerciţiul Nr.40

Se scriu corect următoarele cuvinte şi grupuri de cuvinte :

I

a) odată (cândva)

b) o dată (lui i s-a dat de două ori)

(o zi)

Scanned with OKEN Scanner

II
a) bineînţeles (fireşte, desigur)
b) bine înţeles (Învăţătorul s-a făcut bine înţeles.)
(Învăţătorul s-a făcut înţeles bine.)

III
a) decât (El este mai bun decât mine.)
b) de cât (De cât timp ai venit?)

IV
a) deloc (nicidecum)
b) de loc (de loc, de origine)

V
a) deoparte (cu sensul de izolat, la o oarecare distanţă)
b) de o parte (în opoziţie cu „de altă parte")

VI
a) dinafară (Învăţa pe dinafară.)
b) din afară (cu sensul de exterior)

VII
a) încât („atât de mult că", „în aşa măsură că")
b) în cât (În cât timp s-au adunat?)

VIII
a) încontinuu (tot timpul)
b) în continuu (Ionel e în continuu progres la gramatică.)

IX
a) numai (Eu sunt numai un elev.)
b) nu mai (Nu mai veni fiindcă plec.)

X
a) totuna (a-i fi indiferent)
b) tot una (Tot una a rămas şi astăzi în clasă.)

Cerinţe:
a) alcătuiţi enunţuri cu cinci grupuri de cuvinte, la alegere;
b) alcătuiţi un *text* în care să folosiţi cât mai multe variante din cuvintele date.

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ "GH. ASACHI" IAŞI

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

Argument 5
Introducere 7

FONETICA (LITERA, SILABA, CUVÂNTUL) 9
OPOZIŢII FONOLOGICE 9
JOCUL LITERELOR ŞI AL SUNETELOR 10
DIFERENŢIEREAA DIAGRAF DE TRIAGRAF 11
DIAGRAF – GRAFEM 13
JOCUL SUNETELOR 15
SILABA 16
ORTOGRAFIE ŞI ORTOEPIE 19
ACCENTUL 20
SENSUL CUVINTELOR ÎN CONTEXT 21
TEST GRILĂ 30
MORFOLOGIE 36
SUBSTANTIVUL 51
ADJECTIVUL 58
PRONUMELE 66
TESTE 74
SINTAXA 90
MODELE DE ANALIZA COMPLEXĂ 107
TEST GRILĂ 115
EXERCIŢII ŞI JOCURI PENTRU DICŢIE 130
DICTARE 137
PUNCTUAŢIE ŞI ORTOGRAFIE 147

Scanned with OKEN Scanner

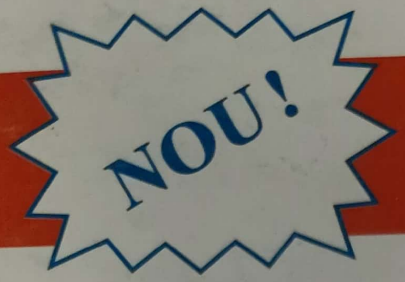

Conform curricum-ului de
Limba română pentru claseleI-IV

ISBN 973-99810-2-x

Scanned with OKEN Scanner